

Budsjett 2017

Økonomi- og handlingsplan 2018-2020

Kommunestyrets vedtak fra møte 12.12.16

Innholdsfortegnelse

Politisk behandling.....	3

Kap. 1 Rådmannens innledning og økonomiske forutsetninger

a. Rådmannens innledning	24
b. Endringsvillig og handlekraftig organisasjon.....	27
c. Forslag til vedtak	31
d. Økonomiske forutsetninger	32
e. Befolkningsutvikling.....	40

Kap. 2 Delbudsjetter for det enkelte tjenestoområde - drift

a. Fellestjenester	40
b. Opplæring.....	46
c. Kultur og samfunn	50
d. Helse og velferd	57
e. Barnehage.....	68
f. Idrett, kirke og politiske organer	74
g. Driftstiltak – samlet oversikt og ikke prioriterte tiltak	75
h. Ikke prioriterte driftstiltak	76

Kap. 3 Bevilgningsskjema, investeringsprogram og finansieringsplan

a. Bevilgningsskjema drift	79
b. Investeringsprogram utstyr, vei og bygg	80
c. Investeringsprogram idrett og friluftsliv	84
d. Investeringsprogram boligsosial handlingsplan, sentrum og tomteområder	86
e. Investeringsprogram selvfinansierende tjenester – vann, avløp og renovasjon.....	88
f. Finansieringsplan investeringer	90

Kap. 4 Vedlegg

a. Gebyrsatser for 2017	92
b. Obligatoriske oppstillinger budsjett og økonomiplan 2017 - 2020	101
c. Prosjektliste – alle investeringer	104
d. Kostnadsoversikt pr. bygg.....	106

Forklaringer til tabeller i dokumentet:

- Referansegruppen er: Hå, Time, Klepp, Eigersund og Strand
- Budsjettet og regnskapstall er nominelle priser frem til 2017. Fra 2017-2020 i 2017 priser
- Budsjett og regnskapstall er oppgitt i hele 1000,-. I tabeller med både utgifter og inntekter er inntektene og driftsreduksjoner vist med – (minus)

Framsidedfoto: Paulius Sakys

Politisk behandling

Saksnr	Utvalg	Type	Dato
073/16	Formannskapet	PS	24.11.2016
102/16	Kommunestyret	PS	12.12.2016

Kommunestyret 12.12.16

Møtebehandling:

Økonomisjef Bjarte Madland orienterte i saken.

Ordføreren orienterte om nytt pkt 20 ang Tiltakspakke - forslag fra Regjeringen 2017.

Henry Tendenes, H, presenterte fellesforslaget fra Ap, H, Sp og Krf.

Espen Aa. Karlsen, Frp, og Anita Henriksen, Frp, presenterte forslaget fra Frp.

Det ble votert i følgende rekkefølge:

Formannskapets innstilling med de endringer som følger av vedlagt fellesforslag fra Ap, H, Sp og Krf fikk 23 stemmer (Ap, H, Sp og Krf).

Formannskapets innstilling med de endringer som følger av vedlagt forslag fra Frp fikk 4 stemmer (Frp).

Formannskapets innstilling fra møtet 24.11.16 med de endringer som følger av vedlagt fellesforslag fra Ap, H, Sp og Krf ble vedtatt.

Vedtak:

Formannskapets innstilling vedtas med de endringer som følger av vedlagt fellesforslag fra Ap, H, Sp og Krf:

1. Forslag til budsjett 2017 og økonomi- og handlingsplan 2018-2020 godkjennes.
2. Ved utskrivning av skatt på inntekt og formue brukes de maksimale satsene som Stortinget vedtar.
3. Eiendomsskatt for 2017 skrives ut i hele kommunen. Skattesatsen settes til 5 promille for næringseiendommer og verk og bruk. For bolig- og fritidseiendommer settes skattesatsen til 2 promille. Bunnfradrag settes til 100 000 pr boenhet.
4. Budsjettet godkjennes som rammebevilgninger til hvert av tjenesteområdene og prosjektene slik de fremgår av bevilgningsskjema drift, investeringsprogram og finansieringsplan.
5. Kommunestyret vedtar selv postene under bevilgningsskjema drift og endring av disse.
6. Formannskapet får fullmakt til å omdisponere mellom alle postene på skjema 1B og mellom investeringsprosjektene på skjema 2B.
7. Rådmannen gis fullmakt til å fordele fellespostene på skjema 1B mellom tjenesteområdene på samme skjema, samt finanspostene innenfor reglementet for finansforvaltning.
8. Rådmannen gis fullmakt til å avsette til fond inntektsført premieavvik og disponere fra fond til dekning av utgiftsført premieavvik.
9. Det tas opp lån til investeringer på inntil 30 mill i samsvar med finansieringsplan (skjema 2A). Lånet nedbetales over 25 år.
10. Det tas opp startlån til videreutlån i Husbanken på inntil 15 millioner. Lånet nedbetales over 15 år.
11. Ekstra vedlikeholdsmidler på 4,3 mill brukes i henhold til prioritert liste under «Tiltakspakke – forslag fra Regjeringen 2017».
12. Betalingsatsene for SFO og Kulturskolen prisjusteres ut fra anslått kostnadsøkning, ca. 2,6 %.

13. Vederlag for opphold i institusjon beregnes med hjemmel i Forskrift om vederlag i institusjon og Rundskriv I-47/98.
14. Maksimal kurdøgnpris for opphold i sykehjem for 2017 er kr 2929,-.
15. Barn som har rett til barnehageplass vil tilbys dette fra 15. august. Barn som søker etter fristen eller fyller 1 år etter 1. november det året det søkes plass har ikke rett til barnehageplass. Ledige plasser i løpet av barnehageåret vil bli fylt opp løpende av de som ikke har rett til plass.
16. Satser for tilskudd til private barnehager beregnes på bakgrunn av kommunens regnskapstall for 2015, oppjustert med lønns- og prisvekst for 2016 og 2017 (deflator). For 2017 settes satsene til henholdsvis kr. 200.885 for barn 0-2 år og kr. 96.736 for barn 3-5 år.
17. Gebyrsatsene for selvkostområdene og andre gebyrer under kultur og samfunn vedtas i henhold til vedlagte oversikt.
18. Eventuelle ekstraordinære inntekter/frigjorte midler avsettes til reservefond.
19. Følgende 4 målsettinger skal ligge til grunn for fremtidige budsjett- og økonomiplaner:
  - a. Netto driftsresultat skal budsjetteres med et gjennomsnitt på minimum 2 % pr år for hver fireårsperiode.
  - b. Låneopptak som varig belaster driftsbudsjettet skal ikke overstige 8 % av frie inntekter.
  - c. Minimum 2 % av kommunens frie inntekter skal brukes til investeringer.
  - d. Lånegjeld (lån til bolig- og næringsformål ikke medtatt) i % av driftsinntektene skal ikke overstige 80 % og søkes redusert ned mot 60 % frem mot 2023.
20. Ekstra tiltaksmidler for 2017 prioriteres i henhold til liste over 9 delprosjekter side 37 i rådmannens forslag til budsjett- og økonomiplan 2017-2020.

Formannskapet 24.11.16

Møtebehandling:

Ordføreren orienterte om nytt pkt 20 ang Tiltakspakke - forslag fra Regjeringen 2017. Pkt 20 vil bli inntatt i rådmannens forslag til vedtak som vil bli framlagt møte i kommunestyremøte 12.12.16.

Henry Tendenes, H presenterte fellesforslaget fra Ap, H, Sp og Krf.

Espen Aa. Karlsen, Frp, presenterte forslaget fra Frp.

Det ble votert i følgende rekkefølge:

Rådmannens innstilling med de endringer som følger av vedlagt fellesforslag fra Ap, H, Sp og Krf fikk 10 stemmer (Ap, H, Sp og Krf).

Rådmannens innstilling med de endringer som følger av vedlagt forslag fra Frp fikk 1 stemme (Frp).

Rådmannens innstilling med de endringer som følger av vedlagt fellesforslag fra Ap, H, Sp og Krf ble vedtatt.

Innstilling:

Rådmannens innstilling vedtas med de endringer som følger av vedlagt fellesforslag fra Ap, H, Sp og Krf :

1. Forslag til budsjett 2017 og økonomi- og handlingsplan 2018-2020 godkjennes.
2. Ved utskrivning av skatt på inntekt og formue brukes de maksimale satsene som Stortinget vedtar.
3. Eiendomsskatt for 2017 skrives ut i hele kommunen. Skattesatsen settes til 5 promille for næringseiendommer og verk og bruk. For bolig- og fritidseiendommer settes skattesatsen til 2 promille. Bunnfradrag settes til 100 000 pr boenhet.
4. Budsjettet godkjennes som rammebevilgninger til hvert av tjenesteområdene og prosjektene slik de fremgår av bevilgningsskjema drift, investeringsprogram og finansieringsplan.
5. Kommunestyret vedtar selv postene under bevilgningsskjema drift og endring av disse.
6. Formannskapet får fullmakt til å omdisponere mellom alle postene på skjema 1B og mellom investeringsprosjektene på skjema 2B.
7. Rådmannen gis fullmakt til å fordele fellespostene på skjema 1B mellom tjenesteområdene på samme skjema, samt finanspostene innenfor reglementet for finansforvaltning.
8. Rådmannen gis fullmakt til å avsette til fond inntektsført premieavvik og disponere fra fond til dekning av utgiftsført premieavvik.
9. Det tas opp lån til investeringer på inntil 30 mill i samsvar med finansieringsplan (skjema 2A). Lånet nedbetales over 25 år.
10. Det tas opp startlån til videreutlån i Husbanken på inntil 15 millioner. Lånet nedbetales over 15 år.
11. Ekstra vedlikeholdsmidler på 4,3 mill brukes i henhold til prioritert liste under «Tiltakspakke – forslag fra Regjeringen 2017».
12. Betalingssatsene for SFO og Kulturskolen prisjusteres ut fra anslått kostnadsøkning, ca. 2,6 %.
13. Vederlag for opphold i institusjon beregnes med hjemmel i Forskrift om vederlag i institusjon og Rundskriv I-47/98.
14. Maksimal kurdøgnpris for opphold i sykehjem for 2017 er kr 2929,-.
15. Barn som har rett til barnehageplass vil tilbys dette fra 15. august. Barn som søker etter fristen eller fyller 1 år etter 1. november det året det søkes plass har ikke rett til barnehageplass. Ledige plasser i løpet av barnehageåret vil bli fylt opp løpende av de som ikke har rett til plass.
16. Satser for tilskudd til private barnehager beregnes på bakgrunn av kommunens regnskapstall for 2015, oppjustert med lønns- og prisvekst for 2016 og 2017 (deflator). For 2017 settes satsene til henholdsvis kr. 200.885 for barn 0-2 år og kr. 96.736 for barn 3-5 år.

17. Gebyrsatsene for selvkostområdene og andre gebyrer under kultur og samfunn vedtas i henhold til vedlagte oversikt.
18. Eventuelle ekstraordinære inntekter/frigjorte midler avsettes til reservefond.
19. Følgende 4 målsettinger skal ligge til grunn for fremtidige budsjett- og økonomiplaner:
  - a. Netto driftsresultat skal budsjetteres med et gjennomsnitt på minimum 2 % pr år for hver fireårsperiode.
  - b. Låneopptak som varig belaster driftsbudsjettet skal ikke overstige 8 % av frie inntekter.
  - c. Minimum 2 % av kommunens frie inntekter skal brukes til investeringer.
  - d. Lånegjeld (lån til bolig- og næringsformål ikke medtatt) i % av driftsinntektene skal ikke overstige 80 % og søkes redusert ned mot 60 % frem mot 2023.

Budsjett 2017, økonomi- og handlingsplan 2017-2020

Gjesdal kommune, som resten av vår landsdel og region, har fått store utfordringer i 2016. Arbeidsledighet har kommet nær oss og preger mange familier, også i Gjesdal. Dette gjør noe med alle, og det setter også store krav til den tjenesteyting som kommunen skal yte til kommunens innbyggere.

Kommunestyrets budsjett for inneværende periode tok opp i seg behovet for både omstilling, tidlig innsats og bærekraft i kommunens drift. Gjesdal kommune har vedtatt at kommunen skal være en Smart kommune. Vår satsing på dette har blitt lagt merke til langt utenfor kommunens grenser. Det som startet som et fokus på fremtidsrettede energiløsninger i Ålgård sentrum, er gjennom Smart City-prosjektet utvidet til fremtidsrettet og bærekraftig utvikling og samfunnsplanlegging i sin alminnelighet.

Rådmannen har i sitt budsjettforslag tatt inn over seg dagens situasjon. Budsjettforslaget hans viser de økonomiske utfordringer Gjesdal kommune står overfor og har også fanget opp politiske signaler.

I denne situasjonen har fire av kommunestyrets politiske partier funnet sammen, et signal om at det politiske miljøet ser de store utfordringene. Samarbeidspartiene Arbeiderpartiet, Høyre og Senterpartiet, er supplert med KrF, og fremmer et felles budsjettforslag som tar utgangspunkt i rådmannens forslag.

Partienes forslag følger i stor grad rådmannens opplegg, men styrker det på de områder som er mest sårbare. Det settes inn midler for å kompensere for en del av det foreslåtte reduserte tjenestetilbudet, samtidig som det er noe mer midler for å bygge ned kommunens gjeld.

Sektorene helse og velferd og tjenestetilbudet til barn og ungdom styrkes begge med 4 millioner kroner i planperioden, 1 million hvert år. Dette gir en mulighet til å imøtekomme noen av de ekstra behovene som vil komme framover.

Helse- og omsorgssektoren får fort oppmerksomhet når ikke alle kan få oppfylt sitt ønske om tjenester. I en periode med mer fokus på hverdagsrehabilitering og ønske om at eldre skal kunne bo lengre hjemme, må dette synliggjøres i budsjettet. Partienes forslag skal gi et styrket tilbud både på institusjon og i hjemmetjenesten. Gjesdal kommune legger opp til økt satsing på hverdagsrehabilitering. Her er målet økt livskvalitet.

Denne omleggingen tar tid. Vi må både bli flinkere til å bygge på ressursene og de «friske» sidene hos brukere med behov for helsetjenester, og oppmuntre til og legge til rette for et

bredere tilbud av tilrettelagte boliger med livsløpsstandard som gjøre det mulig å bo og trives hjemme også i høy alder

Slik kan kommunen i samarbeid og samråd med både brukere, pårørende og frivillighet legge til rette for økt livskvalitet i alderdommen og ivareta både fysisk og psykiske helse hos de eldre.

I partienes forslag ligger det også inne en styrking av kommunens basisansvar for barn og unge med 4 millioner kroner de neste fire årene, fordelt med likt beløp hvert år. Dette for å styrke voksentettheten , spesielt i skolen, men også i barnehagen.

Denne styrkingen gjør at den foreslåtte fjerning av en stilling som miljøterapeut på Gjesdal ungdomsskole tas inn igjen. Oppgavene som ligger i denne stillingen ser partiene som svært viktig å opprettholde i kommunens forebyggende arbeid omkring psykisk helse.

I partienes budsjettforslag ligger det inne som en forutsetning at åpningstidene i barnehagene opprettholdes på dagens nivå. Dette er viktig for mange småbarnsforeldre, særlig de som har sitt arbeid utenfor Gjesdal. En del barn fra Gjesdal har sitt tilbud i en av nabokommunene. Dette innebærer en ekstrakostnad for Gjesdal. Kortere åpningstider vil kunne føre til at flere foreldre velger barnehagetilbud utenfor kommunen.

Budsjettforslaget legger opp til at Åpen barnehage kan fortsette, dog i en litt annen form. Det settes av midler til denne, men uten kommunal pedagog eller administrasjon. Partiene vil henvende seg til brukerne selv eller til frivillige å videreføre denne sosiale og gode møteplass, men Gjesdal kommune vil bidra med gratis lokaler og et driftstilskudd på kr 150.000.- hvert år til åpen barnehage og frivillig arbeid som retter seg mot denne gruppen.

Andre mindre, men viktige områder er at vi

- foretar en oppgradering på flomlyset på idrettsanlegget i Oltedal. Dette anlegget er gammelt, og flere lamper ble mørke så sent som etter rådmannens budsjettframlegg. En akutt situasjon for å kunne drive idrett på kveldstid gjør dette nødvendig. Partiene bak dette budsjettforslaget presiserer at dette ikke kunne bli gjort uten at idrettsrådet oppfordret til dette.
- setter av midler til et prosjekt for å få til bedre mobil- og bredbåndsdekning innover i kommunens ”skyggeområder”. Dette er en naturlig forlenging av kommunens Smart City-satsing. For en kommune som vil være en Smart-kommune, er det viktig å utvikle den digitale infrastrukturen også utenfor kommunesenteret. Alene vil ikke denne bevilgningen kunne løse utfordringene på dette feltet, her må vi søke samarbeid med andre instanser som for eksempel fylkeskommune, statlige myndigheter og Telenor.
- fortsatt skal yte vår skjerv til Rogaland arboret. I rådmannens forslag ligger ikke det inne. Arboretet har alltid vært og er en viktig grønn lunge for gjesdalbuen.
- opprettholder tilskuddet til frivillige tiltak i landbruket. Dette er del av et regionalt samarbeidsprosjekt og gir mye tilbake til kommunen.
- Gode og trygge oppvekstvilkår er viktig for trivsel, trygghet og utvikling. Barn og unge som berøres av fattigdomsproblemer kan oppleve utestenging fra felles

arenaer. Med styrking av poster rettet mot "barn og unge" ønsker vi at Gjesdal kommune skal ha fokus på dette.

Partiene gjør ikke endringer på investeringene i 2017, men legger inn midler for å synliggjøre at det bør komme lys på flere av våre turveier. Det beløp som avsetter er ikke nok til for eksempel å få lys på sykkelstier/turveier både i Dirdal og Oltedal, men det ligger et signal om å saumfare alle tilgjengelige eksterne støtteordninger til dette.

Samarbeidspartiene viderefører samarbeidet med Blink-festivalen i tråd med rådmannens forslag.

Partiene finansierer endringene ved at vi budsjetterer med et større salg av kommunale eiendommer enn det rådmannen foreslår, og regner med at det er grunn til å justere dette opp med 30 millioner kroner i den kommende fireårsperiode, med 5 millioner i årene 2017 og 2018, deretter 10 millioner de to neste årene. Alle de store investeringene som ligger i rådmannens forslag ligger fast, men behovet for låneopptak reduseres. Netto driftsresultat for perioden er marginalt bedre enn rådmannens forslag.

Gjesdal kommune selger også tjenester til andre kommuner, og vi tror det er rom for høyere inntekter her. Det ligger også et uutnyttet potensiale i eksterne prosjektmidler som Gjesdal kommune bør få en større del av på mange områder.

I et år med lav lønnsvekst reduseres også avsetningen til lønnsfond med 600.000 kroner. Det er også lagt opp til å spare 100 000 hvert år til politisk virksomhet. For å få dette til må vi se på organisering av og antall møter, møtegodtgjørelse og frikjøpsordninger.

Enhver organisasjon må også ha som mål å utvikle seg positivt via omstilling og ha fokus på og avdekke tidstyver. I den forbindelse er Gjesdal kommunes satsing på Lean viktig. Lean handler om å skape en kultur for forbedringer. Gjennom dette skal vi både kunne gjøre arbeidsoppgavene mer effektivt og med høyere kvalitet. Slike endringer tar tid. Noen effekter vil det være mulig å hente ut raskt, mens andre vil måtte ta mer tid. Vi må derfor ha tålmodighet, og erkjenne at det vil kunne ta litt tid før potensialet er tatt helt ut.

Budsjettforslaget skaper rom for et bedre tjenestetilbud, men like viktig er det å se styrkingen som et håndslag til de ansatte på avdelingene som gjør en fantastisk jobb. Både ledelse og de ansatte i den ytre tjeneste må samarbeide godt for å finne de beste rutinene, både administrativt og i selve tjenestetilbudet.

Vi erkjenner at kommunes stramme budsjett setter oss alle på prøve. Kommunens ansatte vil måtte strekke seg enda lenger for at vi felleskap skal nå vårt mål om å skape gode tjenester for våre innbyggere.

Partiene forutsetter at det samarbeides godt intern på alle nivå i hele organisasjonen, i alle sektorer, men vil understreke betydningen av at dette gjøres. De som utfører tjenesten, vil i stor grad vite hva som vil gi gevinst i tjenesten, samtidig som vi ønsker gode og inkluderende ledere som også skal bidra til å skape en god arbeidsplass.

Budsjettforslag AP, H, Sp og Krf					
Investeringer (Inkl. mva) (Skjema 2B)	2017	2018	2019	2020	Kommentarer
Belysning turvei, gang- og sykkelvei		500	500	500	Turvei Oltedal og Samslåttveien
Sum endringsforslag Investeringer	0	500	500	500	
Investeringer VAR (eks. mva) (Skjema 2B)	2017	2018	2019	2020	Kommentarer
Sum endringsforslag Investeringer	0	0	0	0	
Finansiering av investeringer (Skjema 2A)	2017	2018	2019	2020	
Låneopptak	5 000	4 600	9 600	9 600	
Forsert salg sentrum, Skurve og Kodlidalen	-5 000	-5 000	-10 000	-10 000	
Mva-kompensasjon investeringer	0	-100	-100	-100	
Sum endring finansieringsplan investeringer	0	-500	-500	-500	
Kontrollsum investeringer (Skal være 0,-)	0	0	0	0	
Drift	2017	2018	2019	2020	Kommentarer
Styrking helse og velferd	1 000	1 000	1 000	1 000	
Styrking barn og unge	1 000	1 000	1 000	1 000	
Frivilligsentralen - åpen barnehage	150	150	150	150	
Prosjekt - bedre mobil- og bredbåndsdekning	150	150	150	150	
Rogaland arboret	100	100	100	100	
Lys fotballbane Oltedal	70				
Frivillige tiltak landbruket	50	50	50	50	
Avsetning fond/nedbetale gjeld	-30	330	940	1 570	
Redusert avsetning lønnsreserve	-600	-600	-600	-600	
Salg av tjenester	-300	-300	-300	-300	
Prosjektmidler	-600	-600	-600	-600	
Eksterne tilskudd og prosjektmidler Smart City	-600	-600	-600	-600	
Reduksjon politikere	-100	-100	-100	-100	
Sum endringsforslag Drift	290	580	1 190	1 820	
Endring renter (rentesats 1,8 % i 2017, 2,0 % i 2018)	-90	-190	-410	-650	
Endring avdrag (avdragstid 25 år)	-200	-390	-780	-1 170	
Sum endring (skal være 0,-)	0	0	0	0	
Alle tall i hele 1.000,-					

BUDSJETT OG ØKONOMIPLAN

2017-2020

For Gjesdal kommune

INNLEDNING

Gjesdal FrP ønsker en kommune som har fokus på de lovpålagte oppgavene som sikrer Gjesdals innbyggere gode tjenester fra vugge til grav.

Gjesdal FrP er mer opptatt av kvaliteten på tjenestene, enn hvem som tilbyr dem. Private aktører kan gjøre en vel så god jobb som offentlige, og omvendt. Fokus på kvaliteten, ikke tilbyderer.

Vi mener også at det politiske miljøet, altså de folkevalgte, må være med på å ta noen kutt. Vi kan få like gode politiske vedtak i Gjesdal kommune for mindre penger enn det som brukes i dag.

Gjesdal kommune kommer fortsatt til å være en vekstkommune, med de muligheter og utfordringer som ligger i dette.

Rådmannen har gjort en god jobb med budsjettet, men som tidligere år er det noen justeringer vi ønsker å gjøre

FOLKEVALGTE

Gjesdal FrP mener vi er inne i en tid hvor også vi som folkevalgte må ta vår del av innstrammingene.

Vi har en total godtgjørelse inkl. lønninger på total 2.5 MNOK hvert år.

Det er blant annet en knytning mellom ordførerens lønn og rådmannens. Vi ser ikke lenger at dette er en formålstjenlig løsning. Så vi ønsker å fjerne koblingen. Noe som også er anbefalt av KS sitt etikkutvalg

Derfor foreslår vi en reduksjon i område 190 FOLKEVALGTE på 20% årlig.

Dette vil tilsvare samlet 2 MNOK i løpet av 4 års perioden.

I disse tider må også vi politikere ta del av kuttene som er nødvendige ikke bare forvente at alle andre skal gjøre det.

BLINK

BLINK er et flott arrangement som skaper engasjement og liv i bygd og by. Vi håper BLINK fortsatt kommer til å arrangeres i Gjesdal men vi kan ikke bruke innbyggerene sine skattepenger på dette nå.

Hadde vi hatt et stort næringsfond, og en sunn økonomi hvor prioriteringene var underordnet, hadde vi gladelig brukt disse pengene. Slik er ikke situasjonen.

Derfor kutter vi den kommunale støtten i sin helhet for å kunne prioritere det viktigste først, primæroppgavene til kommunen.

BARNEHAGE

Gjesdal Fremskrittsparti mener at private alternativer må brukes der de finnes.

Det er en primæroppgave for Gjesdal kommune å tilby barnehageplasser, men det er ikke en primæroppgave å bygge og drive dem så lenge det finnes gode, private alternativ.

I forrige periode foreslo vi å bygge ut Øygardsvatnet Barnehage i privat regi. Dette for å lette trykket på kommunens investeringer.

I den kommende perioden ønsker vi at kommunen utreder salg av barnehagene, og driften av dem, til private aktører. Saken fremlegges for politisk behandling innen utgangen av 2017.

Videre ønsker vi fleksibelt barnehageopptak, og legger inn midler til dette i budsjettperioden.

SKOLE

Det er viktig for oss med en god skole. Viktigst er det faglige innholdet, som selvsagt er en funksjon av mange ting. Lærertetthet, læremateriell, og selve skolefasilitetene. Vi reduserer noe på det skisserte kuttet, og legger inn 900 000,- hvert år i 4 års perioden. Vi øremerker ikke midlene, men lar det være opp til skolesjefen å forvalte midlene der han anser det som best.

KJØP AV KOMMUNALE BOLIGER

Rådmannen legger opp til kjøp av kommunale boliger for 7.5 MNOK hvert av de 4 årene i budsjettperioden. Som vi har påpekt, så sent som i forrige budsjett og økonomiplan, så har vi et alt for dårlig vedlikehold av kommunal bygningsmasse. Derfor mener vi det blir feil å kjøpe 12 leiligheter/boenheter i perioden, men mener heller at kommunen skal leie inn det

det er behov for. Dette er vist i vårt alternative budsjettframlegg. Vi har ikke lagt inn de sparte vedlikeholdskostnadene dette i tillegg vil medføre.

KODLIDALEN og TOMTESALG

Gjesdal kommune har tilgang på store områder for salg av tomter.

Skurve, sentrum og Kodlidalen. I en situasjon hvor vi har en egen næringsansvarlig i kommunen og nå eget tomte og eiendomskontor fra 01.01.2017, mener vi at det bør tas ut et større volum av det potensialet som ligger i tomteområdene vi besitter.

Norwegian Outlet kjøpte et område i sentrum på 1.6 mål for 12.4 MNOK.

Det viser potensialet som vi besitter, Gjesdal Fremskrittsparti mener vi bør ha høyere ambisjoner om realisering av dette potensialet.

Derfor fremskynder vi prosjektet «adkomstvei og boligfelt Kodlidalen», og legger inn 40 MNOK i ekstra tomtesalg i 4 årsperioden.

TEKNISK

Slik Gjesdal Fremskrittsparti vurderer det er veivedlikehold en viktig økonomisk investering og legger inn 1 MNOK ekstra i hvert av de 4 årene.

OMSORG

Vi er opptatt av at omsorgen, både for de unge og de eldre i kommunen skal være god. Dette gjennom gode tjenester og kommunikasjon med innbyggerne og brukeren av de ulike tilbudene.

Det er ingen tvil om at vi som nasjon og befolkning må belage oss på en annen form og drift av omsorgen i Norge, og derav i Gjesdal kommune i fremtiden.

Vi ønsker å legge til rette for at flest mulig kan bo hjemme lengst mulig, at hjemmetjenesten styrkes, og at omsorgslønnen er av et visst volum. Det betyr at vi skal legge til rette for at de som kan bo hjemme lenger, kan bli bedre med hverdagsrehabilitering og kan pleie sine nærmeste med omsorgslønn skal få midler til å kunne gjøre dette. Det betyr ikke at de som har behov for f.eksempel en sykehjemsplass ikke skal få dette.

Sykehjemsplass har nå blitt en lovfestet rett og vi antar jo derfor at alle innbyggere som i Gjesdal kommune har et behov for en sykehjemsplass vil få det.

Gjesdal Fremskrittsparti har gjort en liten omfordeling innen området hvor vi tar 1 MNOK hvert år i 4 års perioden og legger dette over på omsorgslønn. Dersom det ikke er henvendelser som gjør at dette beløpet blir brukt opp, er det selvsagt opp til området å bruke pengene.

Vi ønsker også at Gjesdal kommune er klare dersom det dukker opp nye muligheter for å bli med i et utvidet prosjekt med statlig finansiert eldreomsorg.

En ordning vi anbefalte kommunen å bli med på, men som det politiske flertallet stemte ned. Ved å benytte denne ordningen ville tallenen innenfor helse og velferd sett helt annereleds ut i dag. Staten ville ha stått for finansieringen. Itillegg ville en fått 4% av utrekket til nye prosjekter innenfor området.

EIENDOMSSKATT

Gjesdal Fremskrittsparti mener fortsatt at eiendomsskatt på privat bolig er en usosial skatt, og at Gjesdal burde vært foruten.

I et forsøk på å få til en bevegelse på dette området, som flere partier kanskje kan støtte anbefaler vi også i denne budsjettperioden å endre 1.c , pkt 16 (rådmannens forslag til vedtak) i økonomi og handlingsplanen.

Endringen består i at pkt 16. endres til:

«Eventuelle ekstraordinære inntekter/frigjorte midler avsettes 50/50 til reservefond og *eiendomsskattfond*».

Budsjettforslag fra Frp					
Investeringer (Inkl. mva) (Skjema 2B)	2017	2018	2019	2020	Kommentarer
Kodlidalen	25 000	25 000	-25 000	-25 000	Fremskyndes
Kjøp av kommunale boliger	-7 500	-7 500	-7 500	-7 500	Leiemarkedet
Sum endringsforslag Investeringer	17 500	17 500	-32 500	-32 500	
Investeringer VAR (eks. mva) (Skjema 2B)	2017	2018	2019	2020	Kommentarer
Sum endringsforslag Investeringer	0	0	0	0	
Finansiering av investeringer (Skjema 2A)	2017	2018	2019	2020	
Låneopptak	-6 200	-6 200	33 800	33 800	
Salg Kodlidalen, Skurve, Sentrum	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000	Økt salg av tomter sentrum, Skurve, Kodlidalen
Kjøp av kommunale boliger	2 200	2 200	2 200	2 200	
Mva-kompensasjon investeringer	-3 500	-3 500	6 500	6 500	
Sum endring finansieringsplan investeringer	-17 500	-17 500	32 500	32 500	
Kontrollsum investeringer (Skal være 0,-)	0	0	0	0	
Drift	2017	2018	2019	2020	Kommentarer
Veivedlikehold	1 000	1 000	1 000	1 000	Veivedlikehold
Fleksibelt barnehageopptak	1 000	1 000	1 000	1 000	
Tjenesteområde helse og velferd	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	
Tjenesteområde fellestjenester	-900	-900	-900	-900	Vekst endres 5.7 til 2.7% (ned 3% poeng)
Tjenesteområde opplæring	900	900	900	900	Økt bevilgning til bruk etter områdets vurderinger
Tiltak omsorg	1 000	1 000	1 000	1 000	Til omsorgslønn
Leie av boliger	250	500	750	1 000	
190 Folkevalgte 1010	-240	-240	-240	-240	Reduksjon i fast lønn kommunalt ansatt
190 Folkevalgte 1080	-254	-254	-254	-254	Reduksjon i godtgjørelse folkevalgte
Telefon	-115	-115	-115	-115	Reduksjon på telefon på 15%
Tilskudd Blink	-400	-400	-400	-400	
Fallrettigheter		-1 250	-1 750	-1 750	Salg/utleie av fallrettigheter
Avsetning til fond	-1 601	-981	1 479	3 439	Regulering reservefond
Sum endringsforslag Drift	-360	-740	1 470	3 680	
Endring renter (rentesats 1,75 % i 2016, 2,0 % i 2017)	110	240	-610	-1 460	
Endring avdrag (avdragstid 25 år)	250	500	-860	-2 220	
Sum endring (skal være 0,-)	0	0	0	0	
Alle tall i hele 1.000,-					

3.a. Bevilgningskjema drift – Kommunestyrets vedtak

Budsjettskjema 1A	2016	Budsjett Rev 2016	2017	2018	2019	2020
Skatteinntekter	-314 000	-309 000	-318 300	-321 500	-324 700	-327 900
Eiendomsskatt	-15 900	-15 900	-16 200	-16 300	-16 400	-16 500
Rammetilskudd	-278 000	-283 800	-291 900	-295 200	-298 800	-304 400
Rentekompensasjon	-3 100	-3 100	-3 300	-3 300	-3 300	-3 300
Konsesjonskraft	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Sum frie disponible inntekter	-613 000	-613 800	-631 700	-638 300	-645 200	-654 100
Utbytte Lyse	-4 000	-4 000	-4 700	-4 900	-5 400	-5 600
Renteinntekter	-5 400	-5 400	-5 700	-5 700	-5 700	-5 700
Renteutgifter	22 700	22 700	23 010	20 810	18 890	19 450
Renter VAR-sektor	-2 200	-2 200	-2 200	-2 200	-2 200	-2 200
Avdragsutgifter	30 720	30 720	31 100	31 810	32 720	37 030
Avskrivninger VAR-sektor	-5 620	-5 620	-6 000	-6 300	-6 600	-6 900
Netto finansområdet	36 200	36 200	35 510	33 520	31 710	36 080
Overført kapitalregnskap	15 350	15 350	16 300	19 350	23 200	23 900
Tillegg avsatt/bruk reservefond	-570	-2 570	-30	330	940	1 570
Netto avsetninger	14 780	12 780	16 270	19 680	24 140	25 470
Til fordeling fellesområder	-562 020	-564 820	-579 920	-585 100	-589 350	-592 550
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	562 020	564 820	579 920	585 100	589 350	592 550
Mer/mindreforbruk (prognose)	0	0	0	0	0	0
Budsjettskjema 1B	2016	Budsjett Rev 2016	2017	2018	2019	2020
Fellesutgifter til fordeling						
Lønns og pensjonsreserve	11 400	2 264	6 250	6 250	6 250	6 250
Flyktningetilskudd	-18 874	-24 000	27 573	30 589	32 194	32 960
Flyktninger inkl. fondsavsetning/bru	18 874	24 000	-27 573	-30 589	-32 194	-32 960
Tilskudd, prosjektmidler og salg	2 200		-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Til fordeling tjenesteområdene						
Fellestjenester	28 960	30 641	30 707	29 307	29 407	28 307
Kontrollutvalg - revisjon	800	800	900	900	900	900
Opplæring	146 350	148 472	146 031	148 131	149 331	150 631
Kultur og samfunn	60 140	59 994	63 003	64 033	63 733	63 433
Helse og velferd	184 200	192 207	203 093	206 743	208 593	211 293
Barnehage	114 650	117 622	118 466	118 266	118 166	118 266
Tilskudd idrett - ÅFK, Dirdalhallen	4 500	4 000	4 000	4 000	5 500	6 000
Kirkelig fellesråd	8 820	8 820	8 970	8 970	8 970	8 970
Sum bevilgningsområder	562 020	564 820	579 920	585 100	589 350	592 550

4.b. Vedlegg - Obligatoriske oppstillinger

Hovedoversikt drift	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	27 321	28 156	28 717	28 717	28 717	28 717
Andre salgs- og leieinntekter	62 173	61 405	70 609	70 609	70 609	70 609
Overføringer med krav til motytelse	104 264	87 938	101 931	101 931	101 931	101 931
Rammetilskudd	264 337	283 800	291 900	295 200	298 800	304 400
Andre statlige overføringer	21 795	28 985	35 620	35 620	35 620	35 620
Andre overføringer	4 558	4 190	4 173	4 173	4 173	4 173
Skatt på inntekt og formue	293 175	309 000	318 300	321 500	324 700	327 900
Eiendomsskatt	15 781	15 900	16 200	16 300	16 400	16 500
Andre direkte og indirekte skatter	931	950	950	950	950	950
Sum driftsinntekter	794 335	820 324	868 400	875 000	881 900	890 800
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	399 499	413 241	434 377	434 377	434 377	434 377
Sosiale utgifter	109 993	112 822	115 914	115 914	115 914	115 914
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.prod	89 811	82 664	80 511	80 111	80 711	80 111
Kjøp av tjenester som erstatter tj.prod	91 546	94 888	112 217	112 217	112 217	112 217
Overføringer	66 664	66 897	73 191	78 771	82 421	86 221
Avskrivninger	38 775	30 620	40 000	39 700	39 400	39 100
Fordelte utgifter	-13 307	-4 869	-4 821	-4 821	-4 821	-4 821
Sum driftsutgifter	782 981	796 263	851 389	856 269	860 219	863 119
Brutto driftsresultat	11 355	24 061	17 011	18 731	21 681	27 681
Finansinntekter						
Renteinntekter og utbytte	23 233	9 400	10 400	10 600	11 100	11 300
Gevinst på finansielle instrumenter	1 868	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	68	0	0	0	0	0
Sum eksterne finansinntekter	25 168	9 400	10 400	10 600	11 100	11 300
Finansutgifter						
Renteutgifter og låneomkostninger	32 794	22 730	21 981	19 781	17 861	18 421
Tap på finansielle instrumenter	2 609	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	29 585	30 720	31 100	31 810	32 720	37 030
Utlån	1 761	0	0	0	0	0
Sum eksterne finansutgifter	66 749	53 450	53 081	51 591	50 581	55 451
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-41 581	-44 050	-42 681	-40 991	-39 481	-44 151
Motpost avskrivninger	38 775	30 620	40 000	40 000	40 000	40 000
Netto driftsresultat	8 549	10 631	14 330	17 740	22 200	23 530
Interne finanstransaksjoner						
Bruk av tidl. års regnsk.m. mindreforbruk	9 543	4 220	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	15 084	4 106	1 571	1 541	1 541	1 541
Bruk av bundne fond	3 596	1 339	899	899	899	899
Sum bruk av avsetninger	28 224	9 665	2 470	2 440	2 440	2 440
Overført til investeringsregnskapet	8 310	15 350	16 800	19 850	23 700	24 400
Avsatt til disposisjonsfond	20 621	4 870	0	0	0	0
Avsatt til bundne fond	3 621	76	0	0	0	0
Sum avsetninger	32 552	20 296	16 800	19 850	23 700	24 400
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	4 220	0	0	0	0	0

4.b. Vedlegg - Obligatoriske oppstillinger

Hovedoversikt investeringer	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Inntekter						
Salg av driftsmidler og fast eiendom	15 275	12 000	5 000	15 000	30 000	30 000
Andre salgsinntekter	1 636	0	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	27 102	19 310	4 200	6 200	2 200	9 400
Kompensasjon for merverdiavgift	21 260	21 080	9 910	11 840	18 720	20 780
Statlige overføringer	0	0	0	0	0	0
Renteinntekter og utbytte	0	0	0	0	0	0
Sum inntekter	65 273	52 390	19 110	33 040	50 920	60 180
Utgifter						
Lønnsutgifter	2 705	0	0	0	0	0
Sosiale utgifter	763	0	0	0	0	0
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produk	121 982	114 770	58 240	74 720	93 330	101 220
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produk	0	0	0	0	0	0
Overføringer	31 333	22 580	9 910	11 740	18 720	20 780
Renteutgifter og omkostninger	1 099	0	0	0	0	0
Fordelte utgifter	-3 476	0	0	0	0	0
Sum utgifter	154 406	137 350	68 150	86 460	112 050	122 000
Finansransaksjoner						
Avdrag på lån	7 593	5 000	6 000	6 000	6 000	6 000
Utlån	7 917	0	15 000	15 000	15 000	15 000
Kjøp av aksjer og andeler	1 673	1 300	1 200	1 200	1 200	1 200
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	15 906	0	0	0	0	0
Sum finansieringstransaksjoner	33 089	6 300	22 200	22 200	22 200	22 200
Finansieringsbehov	122 223	91 260	76 240	80 320	92 930	93 620
	0	0				
Dekket slik:	0	0				
Bruk av lån	104 881	70 000	40 000	49 970	53 730	53 720
Salg av aksjer og andeler	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	8 610	5 910	6 000	6 000	6 000	6 000
Overført fra driftsbudsjettet	8 310	15 350	16 800	19 750	23 600	24 300
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	105	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	317	0	8 440	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Sum finansiering	122 223	91 260	71 240	75 720	83 330	84 020
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0	0

4.b. Vedlegg - Obligatoriske oppstillinger

Anskaffelse og anvendelse av midler	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Anskaffelse av midler						
Inntekter driftsdel	794 335	820 324	868 400	875 000	881 900	890 800
Inntekter investeringsdel	65 273	52 390	19 110	33 040	50 920	60 180
Innbet. ved eksterne finanstrans.	138 659	85 310	56 400	66 570	70 830	71 020
Sum anskaffelse av midler	998 267	958 024	943 910	974 610	1 003 650	1 022 000
Anvendelse av midler						
Utgifter driftsdel	744 205	754 018	804 070	803 600	805 700	805 600
Utgifter investeringsdel	153 307	137 350	68 150	86 560	112 050	122 000
Utbet. ved eksterne finanstrans.	85 031	59 750	75 281	73 791	72 781	77 651
Sum anvendelse av midler	982 543	951 118	947 501	963 951	990 531	1 005 251
Anskaffelse - anvendelse av midler	15 723	6 906	-3 591	10 659	13 119	16 749
Endring i ubrukte lånemidler	-2 351	0	0	0	0	0
Endring i arbeidskapital	13 373	6 906	-3 591	10 659	13 119	16 749
Avsetninger og bruk av avsetninger						
Avsetninger	57 673	4 946	0	330	940	1 570
Bruk av avsetninger	28 645	9 665	10 910	2 440	2 440	2 440
Til avsetning senere år	13 304	0	0	0	0	0
Netto avsetninger	15 723	-4 719	-10 910	-2 110	-1 500	-870
Int. overføringer og fordelinger						
Interne inntekter mv	124 893	50 839	61 621	64 571	68 421	69 121
Interne utgifter mv	95 761	50 839	61 621	64 371	67 921	68 321
Netto interne overføringer	29 132	0	0	200	500	800
Budsjettskjema 2A - investering	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Investeringer i anleggsmidler	154 406	137 350	68 150	86 560	112 050	122 000
Utlån og forskutteringer	7 917	0	15 000	15 000	15 000	15 000
Kjøp av aksjer og andeler	1 673	1 300	1 200	1 200	1 200	1 200
Avdrag på lån	7 593	5 000	6 000	6 000	6 000	6 000
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsetninger	15 906	0	0	0	0	0
Årets finansieringsbehov	187 495	143 650	90 350	108 760	134 250	144 200
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler	104 881	70 000	40 000	49 970	53 730	53 720
Inntekter fra salg av anleggsmidler	15 275	12 000	5 000	15 000	30 000	30 000
Kompensasjon for merverdiavgift	21 260	21 080	9 910	11 840	18 720	20 780
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	35 712	25 220	10 200	12 200	8 200	15 400
Andre inntekter	1 636	0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	178 763	128 300	65 110	89 010	110 650	119 900
Overført fra driftsbudsjettet	8 310	15 350	16 800	19 750	23 600	24 300
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	422	0	8 440	0	0	0
Sum finansiering	187 495	143 650	90 350	108 760	134 250	144 200
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0	0

4.b. Vedlegg - Obligatoriske oppstillinger

Budsjettskjema 2B - investeringer	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Egenkapitaltilskudd KLP	1 200	1 200	1 200	1 200
Rettedalen 1 - ventilasjon og rehab	0	200	2 000	0
Påkostninger universell utforming	0	300	300	300
Kapasitetsutvidelse og sikkerhet IKT	700	500	500	500
IKT til elever i skolene	2 900	2 000	600	0
GPS-utstyr	0	0	0	400
Torg i Sentrum	14 000	0	0	0
Nykartlegging ortofoto	0	0	0	500
Stasjonsbygningen til ungdomshus	1 500	0	0	0
Grøntområde og kanal sentrum	10 000	9 500	2 500	0
Ny minibuss HV	350	0	0	0
Smart City - F5IT m.m	150	200	0	0
Ålgård skole - påkostninger	0	0	0	500
Oltedal skole - påkostninger	0	0	2 000	7 000
Solås skole - utvidelse	1 000	3 500	30 000	45 000
Bærland skole ventilasjonsanlegg	0	250	0	0
Dirdal skole - kjøkken, ventilasjon mm	350	0	0	0
Bærland skole - Grendahus	0	600	0	0
Gjesdal u-skole, svømmehall fasade	200	15 000	0	0
Gjesdal ungdomsskole, utredning fuktskade	0	2 500	0	0
Gjesdalhallen - påkostninger trinn 4	0	0	6 800	0
Påkostninger og ombygginger Solås skole	1 000	0	0	0
Kjøp av kommunale boliger	7 500	7 500	7 500	7 500
Rehabilitering - utleieboliger	3 250	750	1 500	0
IKT HV - ny plattform Gericamobilt barneve	600	0	0	0
Startlån	21 000	21 000	21 000	21 000
Utsifting vannkryss - hele kommunen	0	0	0	1 000
Damsikkerhet Flassavatn - Stemmen	0	0	1 500	1 500
Spillvannsledning under E39	0	0	3 500	0
Brannkummer Husafjell	0	500	0	0
Nytt ventilkammer Bærlandsbassenget	0	1 000	0	0
Prosjektering sanering Fotlandsveien	0	200	0	0
Kartlegging sanering Kyrkjeveien	0	300	0	0
Omlegging trykksoner Ålgård sentrum	0	450	0	0
Kjøp av el- biler	250	0	0	0
Utstyr til egne VA-prosjekter	500	0	0	0
Trykkøkning øvre del Solkjen	5 000	1 000	0	0
Sikring natursteinsmur	2 000	3 500	0	0
Boliger rus, psykiatri omsorg	2 500	10 000	0	0
Utstyr vintervedlikehold	750	400	0	0

Budsjettskjema 2B - investeringer fortsettelse	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Energi og klimaplan	0	1 000	1 000	1 000
Boliger demente	0	0	0	18 000
Oppgradering veier og bruer	2 000	2 000	2 000	0
Autovern	500	500	500	500
Lager Grovika - uteområde og sikring/overvå	1 000	300	0	0
Hovedplan vannforsyning	0	500	0	500
Takoverbygg Myrhaugen	650	0	0	0
Utskifting renovasjonsbil	0	2 500	0	0
Biler VA	0	600	450	0
Traktor	1 600	0	0	0
Ringledning Oltedal	0	0	0	2 000
Utskifting av kvikksølpærer gatelys	0	1 700	1 400	2 200
TS-Plan - strakstiltak	300	300	300	300
Gangsti og VA Kamphola	950	0	0	0
Belysning gang- og sykkelveier		500	500	500
Adkomstvei Kodlidalen /tunnel)	0	0	25 000	25 000
Beltegående gravemaskin 6t	0	0	2 500	0
Sanering og ombygging avløpsstasjon Fiskek	600	3 500	2 500	0
TS kryss ved Storahuset/bru Kadlaneset	0	0	0	200
Gravplass Gjesdal	0	0	0	500
Omlegging vannledning Bethelveien	0	0	0	4 000
Bygdabøker	200	0	0	0
Veveriet - inngangsparti	100	0	0	0
Innredning Veveriet- 2 etasje	2 000	0	0	0
Gjesdal kirke - påkostninger	200	0	3 000	0
Dirdal kirkegård inkl parkeringsplass	300	0	2 500	0
Utstyr beredskapsplan	350	0	400	800
Sikring vannforsyning Ålgårdsslått	0	0	0	400
Omlegging spillvann - v/Jæderfabrikken	0	0	0	400
Sikring av Solås bo- og rehabilitering	0	600	0	0
Plankegjerd, HC toalett Dirdal og Gjesdal kirk	400	0	0	0
Digitalisering av byggesaksarkiv	0	0	3 000	0
Fortau fra Elvegården og parkeringsplass Re	0	0	5 000	0
Utskifting av kjøleanlegg bårhus	0	0	100	300
Høydebasseng Varaliå	0	0	200	800
Driftsmateriell teknisk	1 250	650	1 200	400
Ålgård nye brannstasjon	0	9 000	0	0
Smart City, energiløsning	950	0	0	0
Utstyr grøntanlegg sentrum	0	500	0	0
Utstyr grøntområde idrettsparken	0	260	0	0
Kunstgras Ålgård skole	0	2 000	0	0
Solås barnehage - rest påkostninger	0	0	1 800	0
Dirdal barnehage - trafikksikring	300	0	0	0
TOTALT	90 350	108 760	134 250	144 200

1.a. Rådmannens innledning og økonomiske forutsetninger

Innledning

Både globalt og nasjonalt tas det stadig nye grep i retning av et mer bærekraftig samfunn. Nasjonalt snakker vi om det grønne skiftet. Vår region står vi ovenfor store omstillinger, og den økonomiske framtiden er fortsatt usikker. Vi rammes av konsekvensene fra fallet i oljenæringen og et krevende arbeidsmarked. Videre snakker vi om et digitalt skifte som kan bidra til et mer kostnadseffektivt og samtidig individuelt tilpasset levesett. Et mindre økonomisk handlingsrom krever at Gjesdal må tenke nytt. Fra omstilling til et bærekraftig skifte er på mange måter budskapet i rådmannens framlegg til budsjett og økonomiplan 2017-2020.

Redusert vekst

De regionale utfordringene preger også Gjesdal. Befolkningsutviklingen for 2015 og for første halvår i 2016 viser at de senere års sterke vekst har avtatt. Den sterke tilflyttingen til vår region er dempet og de underliggende faktorene for høy vekst i Gjesdal er ikke lenger tilstede. Det er likevel grunn til å understreke at vi i 2017 har budsjettet med en vekst på 1,4% og for resten av perioden i underkant av 2 %. Videre har Gjesdal kommune en klar boligpolitisk målsetning som er offensiv både når det gjelder realisering av nye boliger og tilhørende vekst i antall innbyggere. Dette arbeidet vil forsterkes i perioden. Ved utgangen av september var arbeidsledigheten i Gjesdal på 4%, mens ledighet på landsbasis og i Rogaland var på henholdsvis 3,5 % og 4,3 %.

Kommunens økonomiske rammebetingelser har dermed endret seg, og inntektsgrunnlaget er svekket kombinert med at en Gjesdal stadig større del av inntekten blir brukt til å betjene vår økende gjeld. Det er avgjørende for videre økonomisk bærekraft at kommunen tilpasser sine aktiviteter til de økonomiske rammebetingelsene.

Økte behov

Som resten av landet står Gjesdal kommune overfor en langsiktig utfordring med økende behov innenfor de fleste tjenesteområder med unntak av barnehage der vi legger til grunn at vi har tilstrekkelig kapasitet når Øygardsvatnet

barnehage blir åpnet i 2017. De store barnekullene vi har sett de siste årene innen barnehage forflytter seg til skolene. Elevtallet vil øke i den kommende økonomiperioden. Innen Helse og velferd merker vi økningen i kombinasjon med en aldrende befolkning. Dette fører til en sterk vekst i behovet for velferdstjenester der inntektene til Gjesdal kommune vokser mindre enn utgiftene. For at vi skal klare å tilpasse oss en bærekraftig utvikling må vi være bevisste på standarden på tjenestene vi gir og måten vi gir tjenestene på.

Vi må bli bedre til å skape felles kunnskap om og forståelse av de endringene vi legger opp til i oppgaveløsningen. Dette er spesielt utfordrende i Helse og velferd der vi vrir tjenestene fra tradisjonelle sykehjemsplasser til økt satsing på hjemmetjenester gjennom hverdagsrehabilitering. Endringene skal sette den enkelte i stand til å bo lengst mulig i eget hjem. Satsingen vil bli forsterket både i 2017 og resten av planperioden. Rådmannen vil sammen med politikere og innbyggerne bruke tid på å finne for de beste løsningene på gjennomføringen av endringene i Helse og velferd.

Rådmannens budsjettforslag for planperioden handler i stor grad om videreføring av gjeldende økonomiplan, men driftsnivået er justert for demografiske endringer, politiske vedtak og planer. Siden inntektene er redusert må tjenestetilbudet tilpasses endringene. Det er innarbeidet effektiviserings- og omstillingskrav på snaut 13 mill kr. på tjenesteområdene.

Netto driftsresultat er 1,6 prosent i 2017, økende til 2,2% i 2020.

Redusert investeringsnivå

Med utgangspunkt i den stramme økonomiske situasjonen har rådmannen foretatt en streng vurdering av investeringene. Høyest prioritert er prosjekter som gir bærekraft og behov som utløses av befolkningsutviklingen. De største investeringene i kommende planperiode er knyttet til utviding av Solås skole, sentrum, og omsorgsboliger.

Tilskuddet til Blinkfestivalen er øremerket Langløpet som ble arrangert for første gang i 2016. Bakgrunnen for å tildele midler til langløpet er mange. Arrangementet har en svært god TV-dekning som gir eksponeringsmulighet for salgbare tomteområder og involverer store deler av kommunen. Arrangementet har stor interesse i lokalt næringsliv, og finansieringen er et spleiselag mellom kommune, lokalt næringsliv og hovedsponsorer for Blink. Direkte kostnader av Langløpet er estimert til ca. 3,5 millioner. Langløpet er en inkluderende folkefest for aldersgrupper, og bygger opp under satsningen om et levende sentrum. Det økonomiske bidraget som foreslås for 2017 er noe redusert fra 2016.

Selv om vi har redusert investeringen til sentrumsutviklingen med 18 mill kr, har vi store forventninger til en «levende møteplass» som skal gi innbyggerne et kommunesentrum de er stolte over. Rådmannen har også forventninger til at vi på kort og lengre sikt skal få realisert store inntekter fra salg av tomter.

Velferd på prøve

For å opprettholde dagens velferd må vi utvikle en drift der vi løser flere oppgaver på nye måter og med færre hender enn vi gjør i dag. Tidlig innsats kan ikke bare være et spørsmål om flere ressurser, men om bruk av «gamle» ressurser på nye måter. Innføring av Chromebook i Gjesdal skolen er et glimrende eksempel på en slik omstilling. Vi investerer i

framtidretta digitale verktøy som kan gi bedre tilpasset opplæring på nye måter enn vi gjorde før. Dette fører i sin tur til at vi må tenke nytt om måten vi bruker ressursene våre på.

Innbyggere i et ressursperspektiv

Kommunen skal gi gode velferdstjenester også i framtiden, samtidig må både ansatte og innbyggere være forberedt på at oppgavene må løses på en annen måte enn i dag. Morgensdagens innbyggere vil ha andre krav til kvalitet på tjenestene. Innbyggerne er ikke lenger bare brukere eller mottakere av offentlige tjenester. Gjennom daglig bruk av smart teknologi ser vi på innbyggerne som aktive og deltakende aktører både i utformingen og i leveransen av gode tjenester. Dette krever tilrettelegging for større medvirkning fra innbyggere som medborgere.

På sikt ønsker rådmannen at Gjesdal kommune skal legge til rette for samskaping med aktive innbyggere. I et slikt perspektiv er Gjesdal kommune og innbyggerne sammen aktører og ansvarlige for felles verdiskaping og samfunnsproduksjon. For å få til dette kreves det et skifte fra å se på innbyggere som mottakere til å se på innbyggere som medborgere. Begrepet medborgere handler om at det er innbyggerne som er eksperter på eget lokalmiljø. Alle innbyggere er mennesker med ressurser og rådmannen ønsker at vi bruker ressursene til å skape et godt og attraktivt lokalsamfunn. Når vi åpner opp for medborgerskap er alles ressurser i spill i form

Foto: Gjesdal kommune

av at de nettopp er «alles» og ikke kommunens.

Gjesdal kommune har et rikt miljø for frivillig innsats. Med bakgrunn i dette mener rådmannen at vi er godt rustet til å strekke oss mot et slikt skifte.

Arbeid, aktivitet og sosial profil

Flest mulig i arbeid og aktivitet er et klart oppdrag fra regjering og storting. Oppdraget tydeliggjøres i statsbudsjett for 2017 med innføring av aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere under 30 år. Aktivitet og inkludering er to sider av samme sak, og utenforskap er inkluderingens motpol. De lønnsomme effektene av inkludering er at den enkelte innbygger er selvforsørget, skaper verdier i det samfunnet man er en del av og at utgifter til sosialhjelp reduseres. Gjesdal

kommune er alt i gang med dette gjennom Drop-in-satsingen, og vi vil forsterke arbeidet i planperioden. Vi har som mål at alle innbyggere uavhengig av sosial, etnisk eller kulturell tilhørighet skal ha muligheten til å få en jobb og til å ta et helhetlig ansvar i eget liv.

Som fremoverlent kommune og tjenesteprodusent, har vi et stort ansvar for å sikre en sosial profil også på tjenester som innebærer bruk av ny teknologi. Flere må få ta del i velstandsutviklingen og nyttiggjøre seg digitale løsninger. Kompetanse og kapasitet på IKT feltet er avgjørende stikkord for å få til dette. Vi må ikke bare ta i bruk ny teknologi og programvare, men sikre at kompetansen til å bruke løsningene finnes så vel internt i organisasjonen som blant egne innbyggere. Vi skal være modige og ha høye ambisjoner om å ha de beste IKT tjenestene.

Knut Underbakke
Bjarte Madland

rådmann

økonomisjef

1.b. En endringsvillig og handlekraftig organisasjon

Både dagens og ikke minst de framtidige oppgavene og utfordringene for Gjesdal kommune setter store krav til organisasjonen. Utfordringene forutsetter at vi er handlekraftige, fanger opp og responderer hurtig på behovsendringer, styrer etter fellesskapets fremtidige interesser og er gode på intern og ekstern samhandling. Rådmannen vil derfor prioritere utviklingstiltak og kompetansebygging som rigger den kommunale organisasjonen for kontinuerlig tilpasning til endrede rammer de kommende årene. Situasjonen vil sette krav til god økonomistyring, effektiv samhandling og drift og høy gjennomføringsevne.

Trekk i samfunnsutviklingen og endringer i tjenestebehov skaper omstillingsbehov som forutsetter både høy kompetanse, jobbensgjement og endrings- og utviklingskultur. I møte med disse utfordringer er de ansatte nøkkelatører, og rådmannen vil legge stor vekt på å involvere både ledere, tillitsvalgte og andre ansatte for å oppnå de beste og mest framtidrettede løsningene til beste for innbyggerne i Gjesdal kommune.

God ledelse er avgjørende for alt endrings- og omstillingsarbeid. Motivasjon for endring skapes lokalt ute i organisasjonen. I det krevende omstillingsarbeidet organisasjonen står over for er rådmannen ærlig på at ledelse i organisasjonen må prioriteres.

På sikt ønsker rådmannen også å utvikle et lederskap som tar opp i seg samskapingperspektivet. Politisk og administrativ ledelse sammen med samfunnsaktører kan i samskaping utgjøre en stor forskjell i et attraktivt lokalsamfunn. Ved å være en god og inkluderende tilrettelegger utvikler vi felles eierskap til prosessene og blir drivere av god samfunnsbygging.

Fortsatt behov for omstilling

Uten omstilling vil kommunal sektor om ti år ha behov for 60 000 flere årsverk bare for å opprettholde dagens velferdsnivå med tilhørende inntekstvekst, noe som er utopisk. Vi vet allerede nå at denne arbeidskraften ikke finnes der fremme og at utfordringene allerede er synlige. Med andre ord: Hvis alle skal vente på alle, blir lite gjort! Rådmannen er tydelig på at et skarpt fokus på kjente fremtidige

utfordringer er nødvendig, og at vi uten tydelige grep ser mot betydelig større kutt på sikt.

Noe av svaret i Gjesdal er omstilling der vi

- *Organiserer tjenestene på nye måter slik at vi løser flere oppgaver med færre ressurser*
- *Tar i bruk ny og fremtidsretta teknologi*
- *Avvikler gammel kompetanse og utvikler ny kompetanse*
- *Sørger for en effektiv drift, blant annet ved bruk av Lean*

Omstilling må omfatte og involvere alle sektorer og aktører i organisasjonen. Involveringsprinsippet, i tråd med kommunens smart city tenkning, er i ferd med å feste seg som et kjennetegn på endringsarbeid i Gjesdal. Involvering og medvirkning vil derfor være et viktig element også i omstillingsprosessene som følger i planperioden. Rådmannen opplever daglig at innspill fra aktører som hovedtillitsvalgte utfordrer oss positivt og bidrar til at vi får bedre og mer forankrede prosesser enn vi ville gjort uten involvering.

Som leverandør av kommunale velferdstjenester må vi også evne å tilby helhetlige og samordna tjenester med god sammenheng. Dette krever bevisst og målretta arbeid. Som tjenesteprodusent er det vi som skal se sektorgrensene - ikke innbyggere og samarbeidsaktører.

Samarbeid med andre aktører

Vår måte å organisere tjenestene på og det at vi gjør det i egen regi vil bli konstant utfordret. Investering av tid og vilje til samarbeid med andre aktører er helt nødvendig for å få til framtidretta tjenester utviklet på et kunnskapsbasert grunnlag og med det nyeste innen teknologi. I nær alle satsingene og prosjektene på tvers av tjenesteområdene har Gjesdal kommune inngått viktig samarbeid med næringsliv, kommuner og andre offentlige aktører. Både Helse og velferd og Barnehage har samarbeid i interkommunale nettverk. I opplæring gjøres et viktig arbeid i det interkommunale skoleutviklingsprosjektet Jærskulen. Samarbeid med andre utfordrer oss positivt og tilfører Gjesdal kommune viktig kunnskap og endringskompetanse.

Tverrfaglige satsinger og prosjekter for hele organisasjonen

Rådmannen holder fast ved at et kontinuerlig utviklingsarbeid er viktig for en stadig bedre tjenesteproduksjon. Satsninger og prosjekter i organisasjonen bidrar til å sette oss bedre i stand til å møte fremtidens krevende utfordringer. I det endrings- og omstillingsarbeidet rådmannen har vært tydelig på for perioden, blir viktigheten av utviklingsarbeid gjennom satsinger og prosjekter ytterligere forsterket. I tillegg til de tverrfaglige satsingene og prosjektene finnes det en rekke fagspesifikke prosjekter ute i det enkelte tjenesteområde.

Fremdrift og gevinster i prosjektene vil kommuniseres gjennom bruk av kommunens hjemmeside, sosiale medier, orienteringer til politiske utvalg og årsmelding til kommunestyret.

Smart City er en måte å tenke og handle på i tillegg til konkrete utviklingsprosjekter og samarbeid med en rekke kunnskapsaktører, næringsliv og andre kommuner. Smart City konseptet skal utvikle kommunen vår til en kommune for fremtiden. Dette innebærer blant annet at vi arbeider for å spare miljø- og andre ressurser, at vi fremmer sosial integrasjon og økonomisk utvikling.

Konseptets bærende prinsipper er: Bærekraft, økonomisk utvikling, motstandsdyktighet mot indre og ytre farer og høy livskvalitet. Smart City får konkret betydning både gjennom kulturutvikling og vilje til nytenking og innovasjon og gjennom konkrete prioriteringer og tiltak.

Smart City-konseptet er opptatt av å dra optimalt nytte av ideer og energi som kommer nedenfra, i stedet for å satse på styring og initiativ ovenfra. Erfaring viser at nytenkings- og omstillingskultur har best utviklingsvilkår der offentlige og private aktører i lokalsamfunnet reflekterer sammen og samarbeider om tiltak.

Gjesdal kommune vil arbeide med en strategi for mer demokrati og involvering og videreføre og utvikle bruk av medvirkningsverksteder sammen med brukere og pårørende og med andre aktører som fylket, næringsliv og frivillige.

Rådmannen mener at kloke nøkkelspørsmål får forsterket betydning i det omstillingsarbeidet som er varslet:

- Er dagens prioriteringer og arbeidsmåter smarte og bærekraftige?
- Hvordan utnytter vi optimalt de betydelige ressursene som ligger i kommunens investeringer?
- Hvordan kan vi utnytte ny teknologi på måter som gir kvalitativt bedre tjenester for mange?
- Hvordan få optimal effekt på ressursutnyttelse og kvalitet av kommunens satsing på lederutvikling, kompetansebygging og investering i ny teknologi?
- Hvordan kan vi i enda større grad dra nytte av en frivillighetsressurs som vi i framtida ser verdien av å inkludere mer i arbeidet for økt velvære, livskvalitet og sosial integrasjon?

Digitalisering Rådmannen vil jobbe målretta med digitalisering i planperioden. Digitalisering som satsing er avgjørende for en framtidsretta og effektiv drift. Formålet er å flytte ressurser fra administrasjon til tjenesteyting. Arbeidet vil blant annet handle om bedre utnytting av felles systemer, god kommunikasjon internt og eksternt og flere selvbetjente løsninger for innbyggerne. Begrep som tjenesteinnovasjon, organisasjonsutvikling, gevinstrealisering, digitalt kompetanse og god kommunikasjon står sentralt.

Tidlig innsats er en satsing i Gjesdal kommune og innebærer en måte å tenke og handle på som gir fokus på tidligst mulig oppdaging, forebygging og iverksetting av tiltak. Gjesdal kommune har over tid satset målrettet på tidlig innsats som strategi for å oppfylle prioriterte mål for god oppvekst. Dette arbeidet holder frem i planperioden, og tidlig innsats skal ligge til grunn for prioriteringer i alle tjenesteområder, men skal ha et særlig fokus på de yngste i alderen 0-3 år. Rådmannen er opptatt av at Gjesdal kommune i et målrettet omstillingsarbeid i alle sektorer skal videreutvikle sin forståelse og satsing på tidlig innsats, både som tenkemåte og handlingsstrategi. Investering i tiltak som kan forebygge feilutvikling og gi positiv effekt i et langsiktig tidsperspektiv skal fortsatt prioriteres.

Framtidsretta integrering og inkludering

Det skjer raske og store endringer i innvandringsbildet lokalt, nasjonalt og globalt. Endringen skjer samtidig med at vi og på kort

tid i regionen har store endringer i arbeidsmarkedet. Hvordan kommunen ivaretar god integrering nå og hvordan vi på sikt lykkes med integreringsarbeidet vil ha store sosiale og økonomiske konsekvenser.

Gjesdal kommune ønsker å jobbe aktivt for å lykkes med integreringsarbeidet og vil gjennom et to-årig utviklingsprosjekt planlegge og gjennomføre tiltak som setter kommunen i stand til å gjennomføre en vellykka integrering. Integrerings- og inkluderingsarbeid er kanskje det arbeidsområdet der flest avdelinger er involvert, og det krever god koordinering og samhandling for å få til en helhet, sammenheng og effektivitet i oppgaveløsningen. Helhet, sammenheng og effektivitet er i tråd med viktige prinsipper som allerede er lagt for smart city-, tidlig innsats- og Lean arbeidet der medvirkning og en «bottom up» tilnærming er sentrale problemløsningsmetoder.

Et overordnet formål i integrerings- og inkluderingsarbeidet er å bidra til velferdsgevinster i form av økonomisk selvforsørgelse, opplevelse av tilhørighet, gode oppvekstvilkår og god helse.

Boligsosialt arbeid og boligplanlegging er en viktig del av integrerings- og inkluderingsarbeidet i kommunen. Gjesdal kommune har under planlegging 8

flyktningeboliger som vil stå ferdig i 2017. Et fortsatt trykk på boligplanlegging vil omfatte bosettingsmønster, boligfremskaffelse, boligløsninger og brukermedvirkning i tiden fremover.

Lean

Rådmannen har innført Lean som et viktig verktøy og måte å tenke og handle på for hele organisasjonen i Gjesdal kommune. Satsingen på Lean fram mot 2020 vil bidra til at vi enda større grad utvikler en endringskultur basert på involvering og medvirkning – en «bottom up» innretning. Ved planperiodens utløp skal alle ansatte i Gjesdal kommune ha fått opplæring i Lean som metode.

Lean- satsningen er et ledd i en strategisk tekning der målene er å oppnå effektiv verdiskapning gjennom å skape en lærende organisasjon. En lærende organisasjon kjennetegnes av kontinuerlig forbedring av praksis. Ved å utvikle en arbeidsplass preget av medvirkning og det å finne bedre løsninger i fellesskap realiserer vi også målet om den myndiggjorte medarbeider. Lean er et verktøy for å realisere prinsippet om den myndiggjorte medarbeider slik at medarbeiderne kan vokse og bidra med sin kunnskap, sine erfaringer og ekspertise. Verdsettende lederskap er en nøkkelfaktor i dette arbeidet.

Foto: Reidun Skjørestad

Arbeidslag

Prosjekt arbeidslag er et hovedprosjekt knyttet til videre utvikling av det tverrfaglig samarbeidet knyttet til barn og unge.

Rådmannen har som klart mål å øke kvaliteten og ressurseffektiviteten i tjenesteproduksjonen gjennom samhandling og tverrfaglig samarbeid gjennom arbeidslag som metode. Videre skal medarbeidernes samlede kunnskaper og erfaringer utnyttes for å skape optimale utviklingsmuligheter for det enkelte barn. Kulturen i arbeidslagene skal preges av likeverd, medvirkning, undring og tillit og ha fokus på muligheter og løsninger i tilnærmingen til utfordringene som søkes løst.

Arbeidslag som arbeidsform skal sikre at vi følger opp de mål for planperioden som er satt i kommuneplanen knyttet til barn og unge.

Prosjektet skal sluttevalueres innen utgangen av 2017 og det vil da besluttes om og i hvilken form arbeidslagsmodellen skal videreføres. Arbeidslag som arbeidsform skal sikre at vi følger opp de mål for planperioden som er satt i kommuneplanen knyttet til barn og unge

Tomte- og eiendomskontor etableres fra 01.01.2017

Våren 2016 ble det gjort vedtak om å opprette et eget tomte- og eiendomskontor.

Rådmannen setter av inntil 1 mill i 2017 knyttet til dette. Midlene tas fra restmidler fra tidligere bevilgning knyttet til utvikling av infrastruktur for boligområdet som kommunen eier i Kodlidalen.

Til sammen settes det av ressurser tilsvarende 1 stilling som knyttes til dette kontoret. For å få til en god samhandling med resten av organisasjonen frigjøres det ressurser fra fellestjenester, helse og velferd og kultur og samfunn som sammen med den ansvarlige for det nye kontoret utgjør en ressursgruppe i arbeidet. Denne gruppen er ansvarlig for utviklingen av en tydelig strategi og plan for å oppnå de boligpolitiske og boligsosiale målsetningene for Gjesdal kommune. En slik organisering har til hensikt å tydeliggjøre hvem som har ansvaret for dette arbeidet, og samtidig ivareta helhetsspektivet i kommunens behov for boliger til ulike formål. Rådmannen vil i første møterunde i 2017 legge frem en egen sak om dette, som tydeliggjør mandatet til dette kontoret.

Foto: Reidun Skjørestad

1.c. Forslag til vedtak

1. Forslag til budsjett 2017 og økonomi- og handlingsplan 2018-2020 godkjennes.
2. Ved utskrivning av skatt på inntekt og formue brukes de maksimale satsene som Stortinget vedtar.
3. Eiendomsskatt for 2017 skrives ut i hele kommunen. Skattesatsen settes til 5 promille for næringseiendommer og verk og bruk. For bolig- og fritidseiendommer settes skattesatsen til 2 promille. Bunnfradrag settes til 100 000 pr boenhet.
4. Budsjettet godkjennes som rammebevilgninger til hvert av tjenesteområdene og prosjektene slik de fremgår av bevilgningsskjema drift, investeringsprogram og finansieringsplan.
5. Kommunestyret vedtar selv postene under bevilgningsskjema drift og endring av disse.
6. Formannskapet får fullmakt til å omdisponere mellom alle postene på skjema 1B og mellom investeringsprosjektene på skjema 2B.
7. Rådmannen gis fullmakt til å fordele fellespostene på skjema 1B mellom tjenesteområdene på samme skjema, samt finanspostene innenfor reglementet for finansforvaltning.
8. Rådmannen gis fullmakt til å avsette til fond inntektsført premieavvik og disponere fra fond til dekning av utgiftsført premieavvik.
9. Det tas opp lån til investeringer på inntil 30 mill i samsvar med finansieringsplan (skjema 2A). Lånet nedbetales over 25 år.
10. Det tas opp startlån til videreutlån i Husbanken på inntil 15 millioner. Lånet nedbetales over 15 år.
11. Ekstra vedlikeholdsmidler på 4,3 mill brukes i henhold til prioritert liste under «Tiltakspakke – forslag fra Regjeringen 2017».
12. Betalingssatsene for SFO og Kulturskolen prisjusteres ut fra anslått kostnadsøkning, ca. 2,6 %.
13. Vederlag for opphold i institusjon beregnes med hjemmel i Forskrift om vederlag i institusjon og Rundskriv I-47/98.
14. Maksimal kurdøgnpris for opphold i sykehjem for 2017 er kr 2929,-.
15. Barn som har rett til barnehageplass vil tilbys dette fra 15. august. Barn som søker etter fristen eller fyller 1 år etter 1. november det året det søkes plass har ikke rett til barnehageplass. Ledige plasser i løpet av barnehageåret vil bli fylt opp løpende av de som ikke har rett til plass.
16. Satser for tilskudd til private barnehager beregnes på bakgrunn av kommunens regnskapstall for 2015, oppjustert med lønns- og prisvekst for 2016 og 2017 (deflator). For 2017 settes satsene til henholdsvis kr. 200.885 for barn 0-2 år og kr. 96.736 for barn 3-5 år.
17. Gebyrsatsene for selvkostområdene og andre gebyrer under kultur og samfunn vedtas i henhold til vedlagte oversikt.
18. Eventuelle ekstraordinære inntekter/frigjorte midler avsettes til reservefond.
19. Følgende 4 målsettinger skal ligge til grunn for fremtidige budsjett- og økonomiplaner:
  - a. Netto driftsresultat skal budsjetteres med et gjennomsnitt på minimum 2 % pr år for hver fireårsperiode.
  - b. Låneopptak som varig belaster driftsbudsjettet skal ikke overstige 8 % av frie inntekter.
  - c. Minimum 2 % av kommunens frie inntekter skal brukes til investeringer.
  - d. Lånegjeld (lån til bolig- og næringsformål ikke medtatt) i % av driftsinntektene skal ikke overstige 80 % og søkes redusert ned mot 60 % frem mot 2023.

1.d. Økonomiske forutsetninger

Lavere vekst og aktivitet

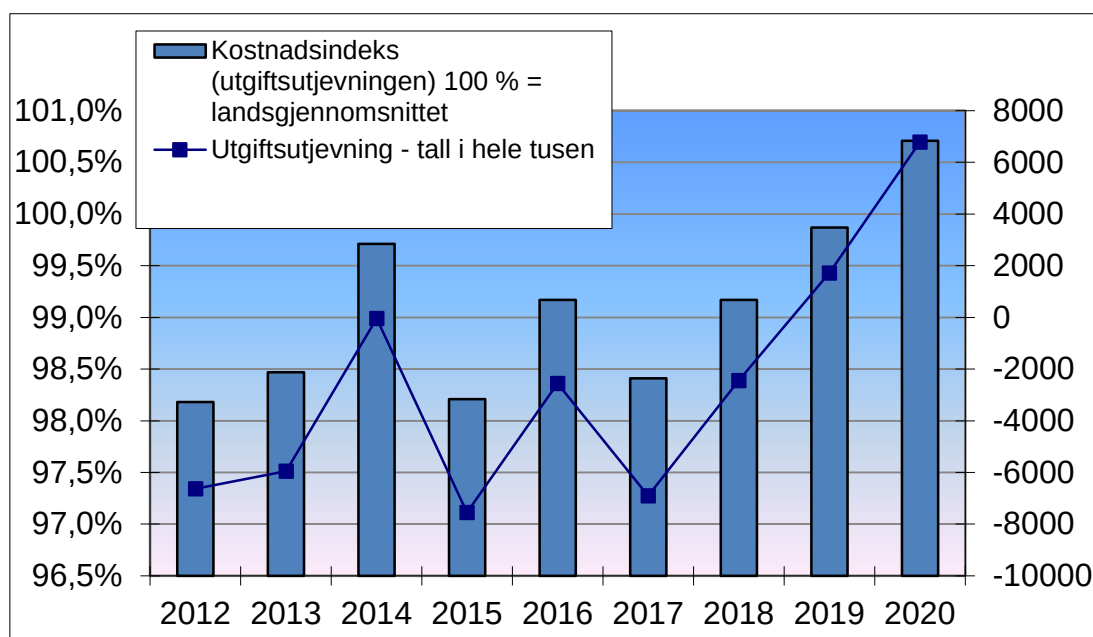
Fra å være en motor i norsk økonomi har Rogaland blitt et fylke som preges av høy arbeidsledighet, lavere befolkningsvekst og lavere aktivitet i næringslivet. Oljenedturen og ringvirkningene av denne kjennetegner fortsatt den økonomiske utviklingen i regionen, og innebærer for kommunesektoren i Rogaland et svekket inntektsgrunnlag og behov for tilpasninger i tjenesteproduksjonen.

Kommuneopplegget 2017

I statsbudsjettet for 2017 legges det opp til en vekst i frie inntekter for kommunesektoren på til sammen 4 mrd. Dette er litt lavere vekst enn i 2016. Det anslås at veksten i frie inntekter dekker folkeveksten og økte pensjonskostnader. I tillegg blir det fra sentrale myndigheter forventet en satsing innen helsestasjon rusvern og tidlig innsats i skolen. Den mye omtalte eldrebølgen kommer stadig nærmere, da de store etterkrigskullene har begynt å gå av med pensjon. Andelen pensjonister er økende i forhold til andel skatteyttere. Videre ligger det en tydelig forventning om at kommunene må effektivisere, og dette er for 2017 tallfestet til 1,2 mrd for hele kommunesektoren.

Konsekvenser for Gjesdal

Gjesdal har hatt og vil fortsatt ha en ung befolkning som vil bety en betydelig utbygging av tjenestetilbud for barn og unge. Særlig aldersgruppen 6-15 år forventes å øke betydelig og vil kreve store ekstra ressurser i kommende planperiode. Dette illustreres i figuren under. Prognosen tilsier at vi i 2020 vil være over gjennomsnittet (over 100 %) i forhold til objektive kriterier for hvor krevende en kommune er å drive. Etter omleggingen av inntektssystemet for kommunene fra og med 2017, blir Gjesdal trukket mer i utgiftsutjevningen enn i 2016. Veksttilskuddet ligger på tilnærmet samme nivå i 2017 målt mot 2016, noe som bidrar til positiv utvikling i frie inntekter også neste år. Det er likevel grunn til å understreke at beregnet vekst i inntekter som tallfestes i statsbudsjettet ikke er endelige tall. Med relativt høy arbeidsledighet og et næringsliv i Rogaland som fortsatt sliter med virkningene av oljekrisen, er det vanskelig å budsjettere riktig skatteanslag. Gjesdal kommune har relativt lave reservefond, og ut fra at det ikke er utsikter til snarlig oppgang i aktiviteten i fylket, må utgiftsnivået tilpasses en situasjon med lavere inntektsvekst i kommende planperiode.

Skatt

Skatt på inntekt og formue

- Skatteinntektene har frem til 2015 vokst vesentlig i Gjesdal.
- Det er lagt inn relativt lav vekst i skatteinntektene i 2017 – lavere enn anslag i statsbudsjettet.
- Ut fra en fortsatt dempet aktivitet i regionen legges det opp til samme nivå på skatteinntekter pr innbygger i 2017 målt mot anslag for 2016.
- Rådmannen budsjetterer med 3 % økning i skatteinntektene.

Forklaring

Skatt er den viktigste inntektskilden for kommune-sektoren, og utgjør sammen med rammetilskuddet kommunens frie inntekter. Den del av skatten som tilfaller kommunen kommer stort sett fra personlige skatteyttere.

Skatteinntektene utgjør i 2017 ca 40 % av kommunens totale driftsinntekter.

Skatt på inntekt og formue

- Frem til og med sommeren 2014 var skatteveksten pr innbygger i Gjesdal meget god. I flere år har folkeveksten vært høy. Dette, kombinert med høy lønnsvekst og høyt aktivitetsnivå i regionen, har dette lagt grunnlaget for den gode utviklingen i frie inntekter. Høsten 2014 så vi et skifte i denne utviklingen med en dempet sysselsettingsvekst, økende arbeidsledighet og lavere aktivitet, særlig i oljebransjen. Fra å ha en skattevekst på 2-3 % mer enn gjennomsnittet for alle kommunene i landet frem til 2014, ble veksten i 2015 2 % lavere enn landsgjennomsnittet. Skatteveksten har avtatt ytterligere i 2016 og ser ut til å ende nærmere 3 % lavere enn den gjennomsnittsvæksten i landet.

Skatteinntekter pr innbygger har gått betydelig ned. Når rådmannen likevel legger inn en forventet skattevekst på 3 % i 2017, er dette begrunnet ut fra en noe høyere folkevekst i Gjesdal målt mot gjennomsnittet for landet. Veksten måles ut fra de budsjetterte skatteinntekter for 2016. Skattetallene for november og desember 2016 må foreligge før vi kan få et endelig grunnlag å beregne veksten ut fra.

- Det er lagt til grunn en realvekst videre i perioden for Gjesdal som er høyere enn i resten av landet (1,0 % hvert år fra 2018-2020). Denne er begrunnet med at det forventes en økt befolkning på i underkant av 2 % i Gjesdal og noe under 1 % i landet for øvrig. I forhold til landsgjennomsnittet (100%) forventes Gjesdal å ligge på 92-93 %. Dette er betydelig lavere enn i 2013 og 2014 da vi lå på 98 % av gjennomsnittet for landet.
- Det er fortsatt usikkerhet knyttet til aktivitetsnivået og den økonomiske utviklingen i regionen vår. Skatteanslaget er basert på en folkevekst i Gjesdal på i underkant av 2 % i snitt i planperioden. Det forventes at arbeidsmarkedet ikke bedrer seg betydelig det neste året, og rådmannen legger til grunn at det svekkede inntektsgrunnlaget vil vedvare for Gjesdal kommune en stund til fremover, og at tjenestetilbudet må tilpasses dette nivået.

Eiendomsskatt

- **Eiendomsskatt holdes på samme nivå som i 2016**
Det legges opp til å videreføre samme skattesatser i 2017. Dette betyr en skattesats på 2 promille for bolig- og fritidseiendommer og 5 promille for næringseiendommer. Det er lagt inn en økning i eiendomsskatt på 100 000 kr hvert år i perioden ut fra antatt vekst i boliger/næringseiendommer.

Rammetilskudd

- Gjesdal får et høyt veksttilskudd i 2017, men befolkningsprognosen tilsier at tilskuddet svekkes betydelig i 2018 og bortfaller mot slutten av planperioden.
- Endringen i inntektssystemet, samt nye kriterier knyttet til kommunereformen gir et betydelig høyere trekk i utgiftsutjevningen enn forutsatt i økonomiplanen for 2016-2019.
- Nedgangen i skatt pr innbygger i % av landsgjennomsnittet gir høyere inntektsutjevning fra og med 2016. I 2015 utgjorde dette 4,4 mill.

Inntekter (tall i hele tusen)	2016	2017	2018	2019	2020
Utgiftsutjevningen	-2 555	-6 901	-2 443	1 719	6 782
Inntektsutjevning	12 826	11 866	11 373	10 658	10 719
Innbyggertilskuddet	268 555	277 212	278 846	281 302	282 897
Overgangsordn/tillegg	1 164	1 383	2 443	2 443	2 443
Veksttilskudd	6 422	6 778	3 337	1 085	
Skjønnsmidler m.m	600	600	600	600	600
Rammetilskudd	287 012	290 939	294 155	297 807	303 441

Forklaring

Rammetilskuddet er, i tillegg til skatt, den delen av inntektene til kommunen som kalles "frie inntekter". Dette utgjør for Gjesdal i 2017 ca 32 % av de totale inntektene. Tabellen over viser de ulike delene rammetilskuddet er satt sammen av, og de største endringene fra og med 2017 er knyttet til utgiftsutjevningen og veksttilskuddet.

Utgiftsutjevning

Utgiftsutjevningen baserer seg på ulike kriterier som skal gjenspeile hvor dyr den enkelte kommune er å drive. Gjesdal trekkes 4,5 mill mer i 2017 enn i 2016, og dette er hovedsakelig knyttet til omleggingen av inntektssystemet og kommunereformen. Økt andel barn i skolealder trekker i positiv retning og demper den samlede effekten.

Inntektsutjevning

Inntektsutjevningen omfordeler skatteinntektene mellom kommunene. Gjesdal har

gått fra en veldig lav % (86,9 % i 2005) til ca. 98 % av landsgjennomsnittet de siste årene. I løpet av 2016 viser de foreløpige tallene at vi nå ligger på 92-93 %. Regjeringen har siden 2008 trappet opp inntektsutjevningen fra 55 til 60 %, noe som isolert sett har gitt økte frie inntekter til Gjesdal.

Innbyggertilskuddet

Innbyggertilskuddet tilføres kommunen pr innbygger, og for 2017 utgjør dette 23 313 kr pr innbygger, en oppgang fra 22 668 kr i 2016. Økning i innbyggertall på 108 det siste året bidrar dermed isolert sett til en økning på 2,5 mill i tilskudd.

Skjønnsmidler og veksttilskudd

Gjesdal får veksttilskudd og ordinært skjønnsstilskudd også i 2017. Veksttilskudd gis i 2017 til kommuner som har vokst mer enn 1,4 % i gjennomsnitt de siste tre årene. På grunn av forventet lavere vekst i folketall halveres veksttilskuddet i 2018 og forsvinner helt i slutten av planperioden. Ordinært skjønn på 600 000 i 2017 videreføres i hele planperioden.

Finansområdet

Konsesjonskraft

Gjesdal kommune kjøper og selger konsesjonskraft tilsvarende en mengde på ca. 16 Gwh pr år. Utsiktene fremover tyder på at salgsprisene i hele planperioden vil på samme lave nivå som i 2016. Kronekursen målt mot Euro har også betydning for inntektene fra konsesjonskraft, og det budsjetteres med en kurs på 9,00.

Lyse Energi AS

Utbytte

Rådmannen har lagt til grunn et økende utbytte fra Lyse, i tråd med det som er signalisert fra Lyse og det som Sandnes og Stavanger har lagt inn i sine budsjetter.

Renter ansvarlig lån Lyse

Det er lagt til grunn en renteinntekt fra Lyse Energi på ca. 800 000. Lånet forrentes med 3 Mnd NIBOR-rente + 2 %.

Avdrag ansvarlig lån Lyse

Nedbetalingene inntektsføres i investeringsregnskapet og brukes til finansiering av investeringer.

Rentekompensasjon

Gjesdal har fra 2009 til 2013 fått innvilget rentekompensasjon for til sammen ca. 31 mill kroner i låneopptak knyttet til rehabilitering av Oltedal skole og ombygginger/utbedringer Bærlund skole. Fra før 2009 mottar kommunen rentekompensasjons-tilskudd knyttet til Reform-97, utbygging av omsorgsboliger, sykehjem og Gjesdal ungdomsskole. Tilskuddene baserer seg på Husbankens lånerenter hvert kvartal.

Renteinntekter

For 2017 legges til grunn en rente på 1,8 %. Det legges opp til at en relativt stor andel av likviditetsoverskuddet plasseres i ulike fond og rentepapirer i henhold til vedtatt finansreglement. Videre legges det opp til å ta relativt lite risiko, men en liten andel av plasseringene er eksponert mot aksjemarkedet. Budsjetterte inntekter på 5,7

millioner inkluderer også renter fra Lyse Energi og rentebytteavtaler. Dette er noe høyere enn foregående år og forklares ut fra en forventning om noe meravkastning ut over ordinær bankrente. Det legges opp til en noe høyere rentesats siste del av perioden, men denne spises opp av lavere likviditet.

Renteutgifter

Det er lagt til grunn en markedsrente på 1,1% i 2017, 1,3% i 2018, 1,5% for 2019 og 1,7% for 2020. Renteprognosene er lave, og en ventet renteoppgang er skjøvet ytterligere ut i tid. Det er budsjettert med renter på eksisterende lån og nye lån i perioden i tillegg til rentebytteavtaler. Gjesdal kommune vil ved inngangen av 2017 ha ca 30 % av lånene til fast rente, og dette gir betydelig høyere rentekostnader de neste to årene enn om hele porteføljen var til flytende rente. Dersom rentene skulle stige i planperioden, vil dette ikke gi betydelig utslag i netto finanskostnader for Gjesdal kommune.

Avdrag

Avdrag på lån er budsjettert ut fra vedtatte avdragsplaner og godkjente låneopptak.

Renter VAR-sektor

I samsvar med "retningslinjer for selvkost" er det beregnet renteinntekter på gebyrfinansierte tjenester. Renteinntektene dekker renteutgiftene til lån for å finansiere investeringer på disse tjenestene. For 2016 er disse beregnet til 2,2 mill, men dette vil avhenge av fremdriften i det enkelte prosjekt innen VAR-sektoren og fastsettelse av endelig kalkylerente. Fra 2017 er det budsjettert med samme renteinntekter som i 2016 og dette videreføres i hele planperioden.

Avskrivninger VAR-sektor

I samsvar med "retningslinjer for selvkost" er det beregnet avskrivninger for gebyrfinansierte tjenester. Disse brukes til å dekke avdrag på lån for å finansiere investeringer på disse tjenestene. For 2017 er disse avskrivningene beregnet til 6 mill.

Utgiftsforutsetninger

Drift og investering

Forklaring

Kommunens utgifter består av en driftsdel og en investeringsdel. Ca $\frac{3}{4}$ av alle driftsutgifter knyttes til lønn til ansatte i kommunen, de resterende $\frac{1}{4}$ går til innkjøp av materiell til bruk i de ulike tjenestene kommunen produserer. Driftsutgiftene er nokså stabile hvert år, men øker med 4 til 6 % i snitt hvert år.

Investeringsdelen varierer fra år til år, og handler om enkeltkjøp som i Gjesdal kommune i stor grad finansieres ved å ta opp lån. Jo mer en klarer å finansiere ved hjelp av egne driftsinntekter, jo mindre renter og avdrag må en betale i fremtiden. Renter og avdrag er en betydelig driftsutgift for kommunen.

Lønn og pensjon

Lønnsoppgjøret 2016

Lønnsoppgjøret for 2016 ga ca. 1 mill lavere kostnadsvekst enn forutsatt. Lønnsreserven ble ikke brukt opp til lønnsøkninger, men restmidlene på denne posten i 2016 vil bli brukt til å dekke merkostnader til pensjon og eventuelt andre merkostnader i løpet av året.

Lønnsvekst i planperioden

Det er budsjettet med en lønnsvekst i 2017 på ca. 2,7 %. Dette er samme nivå som det legges opp til i statsbudsjettet. Lønnsveksten i Rogaland og Gjesdal forventes dermed å bli på samme nivå som landet ellers.

Pensjonspremiene

Gjesdal kommune har pensjonsordning for de ansatte i følgende ordninger:

1. Fellesordningen i KLP
2. Folkevalgfordelingen i KLP

3. Lærerordningen i Statens pensjonskasse - SPK
4. Sykepleierordningen – KLP

Prognosene for neste års premie viser at premiesatsene i KLP - fellesordningen holdes på samme nivå som 2016. I tillegg er det tatt høyde for relativt lav avkastning og moderat lønnsvekst. Det legges opp til å bruke noe av premiefondet i 2017.

Premiesatsen for SPK reduseres fra 11,15 % til 10,25 %.

Budsjetterte premiesatser for arbeidsgivers andel er (tall for 2016 i parentes):

KLP- sykepleie:	19,00 % (19,00 %)
KLP-fellesordning:	14,30 % (14,30 %)
SPK - lærere:	10,25 % (11,15 %)

Pensjonskostnadene NRSP

Ved siden av pensjonspremien beregnes det pensjonskostnader etter en egen regnskapsstandard. Det er denne som skal legges til grunn når regnskapet avlegges. Forskjellen mellom betalt premie og beregnet kostnad føres som premieavvik og dekkes inn året etter. Gjesdal har tidligere vedtatt at premie-avviket avregnes mot fond slik at pensjonskostnadene dermed ikke har innvirkning på disponible midler i budsjett og regnskap.

Driftsutgifter utenom lønn

Alle driftsutgifter utenom lønn og pensjon er kompensert for prisstigning. Denne er satt til 3,2 %, som er reell prisvekst fra mai 2015 til mai 2016. Indeksen som er brukt er konsumprisindeks korrigert for energipriser og avgiftsendringer (KPI – JAE).

Strømkostnader under tjenenesteområde kultur og samfunn er i samsvar med forventet pris og volum i 2016. Fra og med 2015 har prisene i byggebransjen stagnert og i Rogaland også vært fallende. Det har gitt muligheter for lavere kostnader, særlig knyttet til større bygg- og anleggsprosjekter.

Hovedtrekk i den økonomiske utviklingen

Moderat gjeldsutvikling – nedgang i 2020 i gjeld pr innbygger

(tall i hele tusen)	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Samlet lånegjeld 1/1	830 364	895 715	927 715	935 415	941 785	955 615
Låneopptak	104 630	70 000	45 000	54 570	63 330	63 320
Avdrag	39 279	38 000	37 300	48 200	49 500	54 200
Samlet lånegjeld 31/12	895 715	927 715	935 415	941 785	955 615	964 735
Pr innbygger.	77	78	78	78	78	77

Nye lån utgjør i 2017 45 mill, hvorav 15 mill er lån i Husbanken for videreutlån (startlån). Samlet lånegjeld øker med 8 mill. Videre i perioden legges det opp til noe låneopptak enn avdragsbetaling på eksisterende. Det forutsettes at en fra og med 2018 starter nedbetalingen av lån til Gjesdal Næringspark med 10 mill pr år frem til 2020. Oppstart av

utbyggingen av Solås skole i 2019 betyr at det ikke er mulig å redusere gjelden i Gjesdal kommune uten et betydelig salg av nærings- eller boligtomter. Adkomst til og opparbeidelse av boligområdet i Kodlidalen betyr også isolert sett at lånegjelden øker noe frem mot 2020.

Fondsreserver

Fond	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Reservefond	11 105	13 000	13 000	13 000	13 000	13 000
Reserve Gjesdal Næringsp.	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Flyktningefond	4 180	5 000	3 000	3 500	4 000	4 500
Sum disponible fond	20 285	23 000	21 000	21 500	22 000	22 500

Sum av alle reservefond vil ved utgangen av 2016 ligge på ca. 23 mill. Da er restmidler fra tjenesteområdene, som utgjør ca. 20,8 mill og er avsatt på egne fond, ikke medtatt. Det budsjetteres ikke med verken økninger eller reduksjon av samlede reserver i planperioden. Overskuddet (ca. 2 % årlig) for hvert av årene

går til å finansiere deler av investeringene samme år. Eventuelle restmidler fra investeringsprosjekter vises ikke her, de er fra tidligere satt av på egne investeringsfond til dekning av fremtidige utgifter i investeringsregnskapet.

Positivt netto driftsresultat

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Driftsinntekter – prisjust.	794 335	835 000	876 900	913 500	950 400	989 300
Netto driftsresultat	8 549	10 200	14 360	17 410	21 260	21 960
Netto driftsresultat i %	1,08 %	1,22 %	1,64 %	1,91 %	2,24 %	2,22 %

Gjesdal kommune hadde et svakt driftsresultat i 2015 på 1,08 %. Prognosen for 2016 tilsier et resultat omtrent på samme nivå som 2015. I planperioden legges det opp til et netto driftsresultat på gjennomsnittlig 2 %, og rådmannen foreslår at dette blir

retningsgivende i fremtiden. I praksis innebærer dette at det for hvert av årene i planperioden er mulig å bruke mellom 15 og 20 mill av driftsinntektene til å finansiere nye investeringer.

Målsettinger som skaper handlingsrom

Hovedtall driftsregnskapet

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Driftsinntekter	794 335	835 000	866 900	873 500	880 400	889 300
Driftsinntekter prisjustert		835 000	876 900	913 500	950 400	989 300
Netto renter	12 506	12 000	11 900	9 800	8 100	8 900
Netto avdrag drift	29 585	25 100	25 300	25 900	26 900	31 300
Andel netto finansutg	5,30 %	4,44 %	4,24 %	3,91 %	3,68 %	4,06 %
Lånegjeld i % (ekskl. GNP)	75,60 %	71,70 %	70,64 %	70,69 %	71,51 %	71,64 %
Lånegjeld i % av driftsinnt	91,40 %	90,62 %	88,31 %	86,57 %	85,71 %	84,28 %

Tabellen over viser noen av nøkkeltallene som det er viktig å holde oversikt over, da disse får konsekvenser for det økonomiske handlingsrommet i planperioden og videre fremover. Rådmannen viderefører forslag om konkrete målsettinger som legges inn som en del av forslag til vedtak. Målsettingen om maksimalt 80 % lånegjeld kan ikke nås før det meste av arealene i Ålgård sentrum og næringsarealene på Skurve er solgt. Det er ikke realistisk å redusere netto lånegjeld betydelig i planperioden, da det legges til grunn at Solås skole skal bygges ut og boligfelt i Kodlidalen skal realiseres mot slutten av planperioden. Gjesdal kommunes samlede lånegjeld vil avhenge mye av hvor mye

tomteareal vi klarer å realisere i kommende planperiode.

1. Netto driftsresultat skal budsjetteres med et gjennomsnitt på minimum 1,75 % pr år for hver fireårsperiode.
2. Låneopptak som varig belaster drift skal ikke overstige 8 % av frie inntekter.
3. Minimum 2 % av kommunens frie inntekter skal brukes til investeringer.
4. Netto lånegjeld i % av driftsinntektene skal ikke overstige 80 % og forsøkes redusert til 60 % innen 2023.

Tabellen under viser hvordan de ulike målsettingene ivaretas i forslaget til budsjett- og økonomiplan for perioden 2017-2020.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Driftsinntekter prognose	794 335	835 000	866 900	873 500	880 400	889 300
Driftsinnt prognose prisjustert	794 335	835 000	876 900	913 500	950 400	989 300
Frie inntekt prognose prisjustert	557 512	592 800	610 200	636 700	663 500	692 300
Netto driftsresultat realvekst (1)	1,08 %	1,22 %	1,64 %	1,91 %	2,24 %	2,22 %
Lån som dekkes av frie inntekter	59 169	22 650	6 850	23 360	35 680	37 720
Driftsbelastning nye lån i % frie inntekter (2)	10,61 %	3,82 %	1,12 %	3,67 %	5,38 %	5,45 %
Andel frie inntekter til invest. (3)	2,39 %	2,02 %	2,67 %	3,04 %	3,50 %	3,45 %
Netto gjeld i % av dr.inntekt (4) (ekskl næring og boligformål)	75,60 %	71,70 %	70,64 %	70,69 %	71,51 %	71,64 %
Netto gjeld i % av dr.inntekt (4)	91,40 %	90,62 %	88,31 %	86,57 %	85,71 %	84,28 %

Rådmannen foreslår å videreføre målsettingene i handlingsregelen. Investeringsnivået er justert ned i forhold til gjeldende plan, og samlet lånegjeld vil kunne reduseres i takt med realiseringen av tomtearealer på Skurve og i Ålgård sentrum. Dersom en etter en samlet vurdering finner det fornuftig å bygge ut Solås skole i ett byggetrinn, vil det være veldig krevende å nå målsetting om netto lånegjeld under 80 %.

Tverrsektorielle mål

Visjon

- Gjesdal – vi strekker oss lenger

Verdier

- Gjesdal skal være en ansvarlig, modig og endringsvillig kommune
- Vi skal gi våre brukere rett tjeneste utført til rett tid og med rett kvalitet

Mål

- Fornøyde brukere
- Ansvarsbevisste og stolte medarbeidere
- Framtidsrettede og funksjonelle løsninger
- Økonomi som gir handlingsrom

Krav til lederatferd

- Ledere skaper tillit gjennom at de utfordrer og delegerer
- Har fokus på helhet og strategi
- Kommuniserer åpent og ærlig
- Motiverer og skaper trivsel
- Er resultatorientert og tar ansvar
- Skaper positivt omdømme
- Opptrer lojalt overfor verdier og beslutninger

1.e. Befolkningsutvikling

Historikk

År	Folke- mengde 1. januar	Fødte	Døde	Fødsels- oversikt	Inn- flytting	Ut- flytting	Netto- flytting	Folke- tilvekst	Vekst i %
2006	9.426	139	47	92	511	407	104	195	2,10 %
2007	9.621	124	60	64	510	464	46	108	1,12 %
2008	9.729	157	56	101	537	401	136	240	2,47 %
2009	9.969	162	60	102	565	430	135	239	2,40 %
2010	10.208	182	47	135	553	489	165	300	2,94 %
2011	10.508	175	48	127	754	603	152	270	2,57 %
2012	10.778	169	65	104	758	600	158	261	2,42 %
2013	11.039	184	60	124	706	553	153	278	2,52 %
2014	11.317	165	41	124	813	654	159	283	2,52 %
2015	11.600	214	55	159	645	595	93	253	2,18 %
2016	11.853	93	26	67	199	260	-28	39	0,33 %
2016*	11.892								
Gj.snitt siste 10 år			167	54	113	635	520	130	2,32 %
Gj snitt siste 5 år			175	52	123	717	580	157	2,44 %

*Kilde: SSB 1.juli 2016

Prognose for befolkningsutviklingen i planperioden

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Innb. 0-5 år	1 057	1 103	1 134	1 210	1 183	1 200	1 215	1 230	1 240
Innb. 6-15 år	1 639	1 648	1 641	1 655	1 690	1 720	1 770	1 823	1 850
Innb. 16-66 år	7 420	7 611	7 818	7 962	8 006	8 070	8 150	8 210	8 350
Innb. 67-79 år	554	602	657	721	772	800	830	855	880
Innb. 80-89 år	183	171	183	187	191	195	200	205	205
Innb. o/90 år	57	55	52	48	49	49	49	49	50
Totalt	10 910	11 190	11 485	11 783	11 891	12 034	12 214	12 372	12 575

Fordeling av folketall er pr 1.juli. Prognosen fra 2017-2020 er også pr 1.juli.

Fra 2012 til 2015 vokste gruppen 0-5 år betydelig, mens gruppen 6-15 år har ligget relativt stabilt i samme periode. Gruppen unge eldre (67-79 år) har økt spesielt mye de 4 siste årene, og denne trenden vil fortsette. Andelen eldre (80+) i Gjesdal er svært lav, og vil fortsatt holde seg relativt lav, mens vi fremover vil få stor vekst i gruppen 6-15 år. Fødselskullene har blitt vesentlig høyere fra og med 2008, og

dette forventes ikke å fortsette i samme veksttakten fremover.

Prognose for samlet folkevekst er betydelig nedjustert. Dette har sammenheng med det vi har sett siden 2015, at det startes opp færre nybygg i Gjesdal kommune. Veksten i 2016 vil bli svært lav målt mot gjennomsnittet siden 2008.

2. Delbudsjetter for det enkelte tjenestekområde – drift

2.a. Fellestjenester

Hovedmål

- **Service til innbyggerne gjennom å yte et bredt spekter av samordnede støttetjenester med god kvalitet.**
- **Service til tjenesteområdene gjennom å yte et bredt spekter av effektive og fremtidsrettede støttetjenester av god kvalitet.**

Status og utviklingstrekk

Fellestjenester består av alle stabs- og støttefunksjonene; økonomi, analyse, ikt, personal, organisasjon, lønn, arkiv, servicesenter og politisk sekretariat. Fellestjenester ledes av økonomisjef og personal- og organisasjonssjef.

Fellestjenester skal:

- Sikre gode, effektive og helhetlige tjenester til innbyggere og tjenesteområder.
- Sikre god informasjon og kommunikasjon
- Bidra til at vi i større grad utvikler, implementerer og tar i bruk fremtidsrettede løsninger.

Vi skal effektivisere stab og støtte funksjoner i hele kommunen ved hensiktsmessig bruk av kompetanse og kapasitet. Dette vil innebære nye måter å jobbe på, endring av oppgaver og eventuelt nedlegging av oppgaver og funksjoner.

I **beredskapsarbeidet** ligger fokuset på revidering av den helhetlige ROS-analysen i tråd med nye retningslinjer. Arbeidet med å implementere samfunnssikkerhet og beredskap ned i organisasjonen fortsetter

Lederforum videreføres som en viktig møteplass for å skape felles og helhetlig kultur og holdninger. Her drøftes felles strategier, planer og satsinger samt ledelse i Gjesdal kommune. Lederforum er rådmannens viktigste møtepunkt med alle ledere og sentrale hovedtillitsvalgte i kommunen.

Heltidskultur med tiltak i tråd med målsettingene videreføres i alle enheter.

Forbedringskultur videreføres med innføring av Lean i alle avdelinger innen 2020 og ved en helhetlig tenkning i tråd med Smart City

strategien. Omstillingsarbeidet vi står foran vil kreve helhet og sammenheng på tvers av avdelinger og områder.

Omstillingstiltak og satsingsområder i planperioden

- **Økt omstillingstakt** vil være gjennomgående i alle kommunens tjenester. Digitalisering er avgjørende i dette og vil få enda større betydning når det gjelder interne rutiner og prosesser, men også overfor innbyggerne. Det er omprioritert oppgaver tilsvarende 50% stilling for implementering av framtidssrette digitale løsninger. I løpet av 2016 er det gjort betydelige investeringer i kapasitet for å legge til rette for en høyere takt i innføringen av **digitale** løsninger. Fokuset på digitalisering vil bli ytterligere forsterket i 2017 og videre i planperioden. Flere tjenester vil bli gjort tilgjengelige digitalt. Vi setter stort fokus på å utnytte alle funksjoner i våre administrative systemer (HRM, økonomi, fakturabehandling) slik at samhandling internt i organisasjonen blir fullt ut digitalisert. I tillegg intensiverer vi arbeidet med digital post og digitale fakturaer ut og inn i kommunen. Det tas i bruk selvinstruerende opplæringssekvenser på video for å øke kompetansen i bruk av etablerte systemer. Gjeldende digitale strategi vil bli revidert i 2017.
- Fellestjenester tar, som andre tjenesteområder, del i **Smart City**-satsingen. Hovedvekten av tiltak ligger på løsninger som skal gjøre det enklere for innbyggerne å komme i dialog med kommunen både for å melde fra om feil eller mangler, men også for å gi innspill på ulike utfordringer. Vi fortsetter arbeidet

med åpne data, og. en stadig større datamengde vil bli tilgjengelig for alle som ønsker å bruke dem. På denne måten viser Gjesdal også at vi er en transparent kommune hvor innbyggerne kan få innsyn i kommunens tjensteproduksjon og rammebetingelser

- Gjesdal kommune fortsetter å kommunisere aktivt internt i organisasjonen samt med innbyggerne og andre eksterne via sosiale medier og egen nettside
- Fellestjenester deltar i **LEAN**- opplæring. Arbeidet vil innebære å ta i bruk verktøy for å ta vekk tidstyver og arbeide med kontinuerlige forbedringer.
- Selv om vi har gjort utvidede analyser som viser at Gjesdal bruker mindre ressurser på administrasjon enn kommuner på vår

størrelse (10 000 – 15 000 innbyggere) legges det opp til fortsatt omstillinger innen fellestjenester. Vi skal **effektivisere** stab og støtte funksjoner i hele kommunen ved hensiktsmessig bruk av kompetanse og kapasitet. Dette vil innebære nye måter å jobbe på, endring av oppgaver og eventuelt nedlegging av oppgaver og funksjoner.

- Fellestjenester skal betjene en stadig voksende organisasjon som skal yte service til stadig flere ansatte og nye innbyggere hvert år. Bemanningen er fra høsten 2016 redusert med 0,8 årsverk, og vi skal i 2017 jobbe for å nedjustere administrative årsverk samlet sett i organisasjonen med 2 årsverk.

Nøkkeltall

Område	Note	2012	2013	2014	2015
Innbyggere og brukere					
Brukertilfredshet					
Fellestjenester – alle enheter	1	-	4,9	-	
Økonomi					
Driftsutgifter til administrasjon, styring og fellesutgifter pr innbygger i % av ref.gruppe	2	113 %	103 %	100 %	100 %
Medarbeidere					
Årsverk	3	19,6	18,9	20,1	20,1
Sykefravær	4	2,7 %	4,3 %	1,9 %	3,9
Medarbeidertilfredshet	5		4,7		4,6

Måltall – målsettinger i planperioden

Område	Note	Status 2015	2016	2017	2020
Innbyggere og brukere					
Brukertilfredshet					
Fellestjenester – alle enheter	6			4,9	5,0
Økonomi					
Driftsutgifter til administrasjon, styring og fellesutgifter pr innbygger i % av ref.gruppe	7	100 %	100 %	99 %	95 %
Medarbeidere					
Årsverk	8	20,1	23**	22	21
Sykefravær	9	3,9	3 %	3 %	3 %
Medarbeidertilfredshet	10	4,6	4,7	4,8	4,9
Innbyggere og brukere					

Kommentarer til nøkkeltall og måltall

1. Brukerundersøkelse ble gjennomført sist i 2013 med godt resultat.
2. Utgifter til administrasjon og styring har vært stabilt på nivå med referansekommunene i 2014 og 2015.
3. Antall årsverk økte i 2014, først og fremst knyttet til nyansatt controller/næringsansvarlig. Stabil bemanning i 2015.
4. I 2015 var det noe over målsetting på 3 %.
5. Medarbeidertilfredshet ble sist målt i 2015 og var marginalt dårligere enn i 2013.
6. Målsettingen er å opprettholde de gode resultatene fra 2013.
7. Målsetting i planperioden er å drive mer effektivt enn referansekommunene. Høsten 2016 ble det gjort en sammenligning med 10 andre kommuner i hele landet på samme størrelse som Gjesdal (10 000 – 15 000 innbyggere). Det gir et entydig bilde av at Gjesdal samlet sett har lave kostnader knyttet til administrasjon.
8. Etter omorganiseringen og etableringen av fellestjenester i slutten av 2015, ble flere årsverk flyttet over til fellestjenester fra og

med 01.jan 2016**. I omstillingsarbeidet legges det opp til ytterligere nedjusteringer av bemanningen.

9. Målsettingen over tid er å ligge på 3 %.
10. Målsetting om fortsatt høy og økende medarbeidertilfredshet

Kommentarer til prioriteringer og tiltak i planperioden

1. Gjennom mer rasjonell drift i fellestjenester reduseres bemanningen i fellestjenester permanent med 0,8 årsverk.
2. Ved å ta i bruk nye løsninger spares driftsutgifter, eksempelvis porto og kontorrekvisita.
3. Fellestjenester leder arbeidet med en totalgjennomgang av alle administrative ressurser, med mål om å omstille driften slik at vi sparer 1 mill fra og med 2018.
4. Valg avvikles i 2017 og 2019, og det er lagt inn midler til anslåtte kostnader i 2017 og i 2019.
5. Det legges inn årlig bevilgning til Blink-festivalen på 400 000 kr.
6. Fra og med 2018 er det lagt inn ytterligere årlige omstillingstiltak på 500 000 hvert år.

Rammeendring

Vedtatt budsjett 2016	29 760
Lønn- og pensjonsjusteringer	681
Prisjusteringer	180
Helårsvirkning av vedtatte tiltak/interne justeringer	1 337
Innarbeide tiltak 2017	-400
Budsjettramme 2017	31 557

Foreslåtte prioriteringer og tiltak i planperioden

Fellestjenester	2017	2018	2019	2020
Redusert bemanning fellestjenester	-400	-400	-400	-400
Redusert drift - digitalisering	-300	-300	-300	-300
Reduserte årsverk administrasjon	-500	-1 000	-1 000	-1 000
Valg 2017 og 2019	400		600	
Blinkfestival – tilskudd	400	400	400	400
Omstillinger 2018 – 2020		-500	-1 000	-1 500

2.b. Opplæring

Hovedmål

Elevene skal utvikle kompetanser for fremtiden.

For å nå hovedmålet vil vi sette fokus på disse målene som skal være både praktisk og teoretisk rettet:

- **Delmål A:** Elevene har gode fagspesifikke kompetanser
- **Delmål B:** Elevene har kompetanse i å lære å lære
- **Delmål C:** Elevene har kompetanse i å utforske og skape
- **Delmål D:** Elevene har kompetanse i å samhandle og delta

Status og utviklingstrekk

Læringsutbyttet: Elever ved 10.trinn i Gjesdal hadde i 2016 svært gode grunnskolepoeng (gjennomsnittet av alle karakterer gange 10). Den nedadgående trenden fra de siste årene er brutt, og elevene skåret i 2016 langt over gjennomsnittet. På de nasjonale prøvene i lesing og regning var både 8. og 9.trinn bedre enn landsgjennomsnittet, mens elevene på 5.klassetrinn var rundt gjennomsnittet for landet. De nasjonale kartleggingsprøvene i lesing og regning på 1.- 3- klassetrinn, viser at det er grunn til å være bekymret for 15 - 20% av elever våre når det gjelder ferdigheter i lesing og regning. Det viser at Gjesdal må holde oppe trykket på tidlig innsats på de laveste klassetrinnene.

Elevtallsvekst: Elevtallet og antall klasser vil øke i hele budsjettperioden. Det er de store førskolekullene som kommer inn i skolen. Den største økningen av elever vil komme på Ålgård og Solås skole, men også Oltedal skole vil stige jevnt de neste årene. Solås skole vil øke med minst en klasse hvert år i hele perioden. Det vil også være en økning av elever med funksjonshemninger som har behov for et skoletilbud som er tilrettelagt faglig, men også bygningsmessig. Gjesdal har i dag en avdeling for elever med særlige behov (ATO) på Solås skole. ATO avdelingen ved Solås skole vil fra neste skoleår ikke være stor nok til å ta imot elevveksten uten at den blir utvidet. Det vurderes å ta i bruk Husafjell barnehage til dette formålet.

Skoleutviklingstrykk i Gjesdal skolen: Samfunnsendringer, læringsresultater og nye

forventninger fra sentrale myndigheter gjør at vi har et kontinuerlig utviklingsarbeid i Gjesdalskolen. Fokuset ved skoler med ungdomstrinn er den statlige satsingen UiU – ungdomstrinn i utvikling der målet er utviklingen av et godt læringsmiljø og en mer praktisk skole. Gjesdal satser videre på å øke leseferdighetene gjennom SOL. SOL vil bli videreutviklet i 2017. Vi vil i enda større grad ta i bruk teknologi for å sikre elevenes lese- og skriveferdigheter. Vi vil også satse enda mer på kompetanseheving hos de ansatte og se på hvordan vi på en enda bedre måte kan engasjere de foresatte til å støtte elevenes lese- og skriveutvikling. Lean er innført på to skoler og dette arbeidet fortsetter de neste 3 årene.

Kompetanseheving. Lovverket stiller strenge kompetansekrav til pedagoger. For å oppfylle disse kravene, må vi hvert år framover ha lærere som deltar på den statlige ordningen «kompetanse for kvalitet» Ordningen skal bidra til at Gjesdal har lærere med rett og relevant utdanning i de ulike skolefagene. En viktig tilretteleggende faktor for en god skole er skoleledelse. Gjesdal har hvert år skoleledere som deltar på den nasjonale rektorskolen.

Læring og teknologi. I dagens og fremtidens skole vil teknologi stå sentralt. Gjesdal har startet arbeidet med å gi hver elev sin egen PC (Chromebook). Målet med satsingen er økt læring, bedre tilpasset opplæring og mer motiverte elever.

Voksenopplæring: Voksenopplæringen har en stor økning i antall deltakere med rett og

plikt til opplæring. Grunnen til dette er at Gjesdal har vedtatt å bosette flere flykninger, men også at Gjesdal har et desentralisert asylmottak.

Innføringsklasse: Som følge av at Gjesdal fikk mange familier til flyktningmottaket, måtte vi tidlig i 2016 etablere innføringsklasser for elever mellom 6 og 16 år. Tilbudet er blitt gitt ved Bærland skole og Gjesdal ungdomsskole.

Økonomi: Skolene opplever de økonomiske rammene som trange. Det er utfordrende å drive en skole som har en mer mangfoldig elevgruppe enn noen gang. Det at

Gjesdalskolen både øker i antall elever og antall klasser uten at de økonomiske rammene økes i samme takt, er utfordrende. En slik utvikling vil bety at lærertettheten vil bli noe svekket.

Kulturskolen: Kulturskolen har gjennom flere år jobbet systematisk med å utvikle gode og relevante tilbud til sine elever. Dette arbeider fortsetter i planperioden. Det er gledelig å se at arbeidet til Kulturskolen viser resultater ved at vi dette året har en markant økning i antall elever

Satsingsområder og prioriteringer 2017

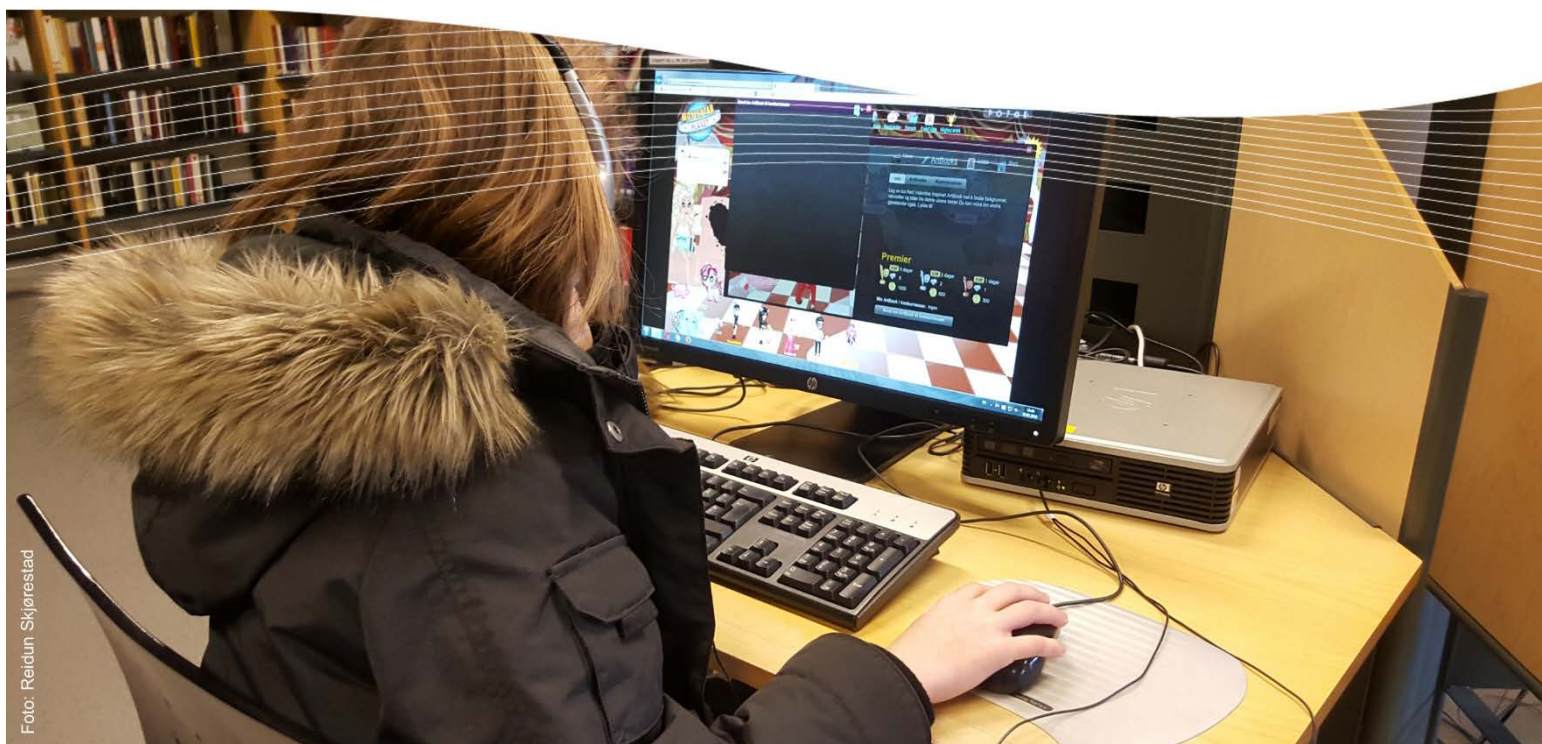
Tidlig innsats. En god skolestart der elevene lærer å lese, skrive og regne er helt avgjørende for å klare seg i sin videre skolegang. En god skolestart har og stor betydning for å unngå frafall i videregående skole. Vi har i dag stor kunnskap om hvordan vi gjennom systematisk og god opplæring kan forebygge at elever utvikler problemer i grunnleggende ferdigheter som lesing og regning. Lovverket er tydelig på at det skal være økt lærertetthet på de laveste klassetrinnene. Det er også et krav i lovverket at elever som faller under kritisk grense på nasjonale kartlegging i lesing og regning skal følges opp. Gjesdal vil derfor i en utfordrende økonomisk situasjon prioritere ressurser mot 1.- 4.klassetrinn. Gjennom statsbudsjettet er det også blitt gitt noen øremerkede tilskudd til økt lærertetthet som vil være et godt bidrag.

IKT. Gjesdal fortsetter gjennom hele perioden å satse videre på teknologi i skolene. Gjesdal vil være i front blant kommunene i Norge om å

innføre teknologi i så stort tempo til alle sine elever i grunnskolen. Vi har stor tro på at dette er et godt grep. Det vil føre til at elever og ansatte kan ha et godt felles fokus på å ta i bruk IKT som et verktøy til økt læring og tilpasset opplæring.

Leksehjelp/fysisk aktivitet ved hjelp av samarbeid med frivillighet/lag og organisasjoner. Kommuner skal tilrettelegge for at elever som har behov for leksehjelp skal få slik støtte. Elevene i 5.- 7.klassetrinn skal tilbys noe mer fysisk aktivitet enn det som tilbys gjennom kroppsøvningsfaget. Med mindre økonomisk handlingsrom i budsjettperioden, må vi se på hvordan vi i større grad kan spille på frivillighet innen disse to områdene.

Elevers læringsmiljø/arbeid mot mobbing. Gjennom Jærskulen jobbes det systematisk for at vi skal gjøre en enda bedre jobb for å sikre elevene et godt læringsmiljø. Jærskulen har laget et brukervennlig digitalt system der det vil være lett for elever, foreldre og ansatte å finne

informasjon om mobbing generelt, hvordan en kan gå frem hvis en opplever mobbing, gode tiltak som skal bidra til å forebygge mobbing, og tiltak som kan brukes for å avdekke

mobbing. Systemet vil tas i bruk våren 2017. I 2017 vil det også bli igangsatt et beredskapsteam som skal jobbe interkommunalt i svært krevende saker.

Nøkkeltall

Område	Note	2012	2013	2014	2015
Innbyggere og brukere					
Dekningsgrad SFO		55,3 %	57,9 %	56,1 %	54,7 %
Dekning i kulturskolen i % av grunnskoleelever		16,8 %	17,7 %	16,5 %	16,0 %
Lærertetthet i Gjesdal 1.–7. klasse I ref. gruppe	1	12,2 12,9	12,4 13,1	12,1 13,1	12,8 13,1
Lærertetthet i Gjesdal 8.–10. klasse I ref. gruppe	1	15,1 14,5	15,4 14,1	16,5 13,8	15,6 13,7
Økonomi					
Brutto driftsutgifter til grunnskole-undervisning per elev I referansegruppe	2	80.913 79.377	85.598 83.762	85.777 87.338	85.540 89.344
Brutto driftsutgifter til grunnskole-undervisning per elev, i % av ref.gr.	2	101,9 %	102,2 %	98,2 %	95,7 %
Medarbeidere					
Årsverk (skole, SFO, PPT, bibliotek, kulturskole)		226	223	222,5	222

Måltall – målsettinger i planperioden

Område	Note	Status 2015	2016	2017	2020
Innbyggere og brukere					
Grunnskolepoeng 10. klasse (gjennomsnitt av alle avgangskarakterer multiplisert med 10)	3	40,1	42	40,1	40,1
Lesing % elever på/under kritisk grense 2. kl. Tallene for 2015 og 2016 er faktiske tall.		13,1%	18,5%	14,0%	14,0%
Regning % elever på/under kritisk grense 2. kl. Tallene for 2015 og 2016 er faktiske tall.		9,4 %	19,6%	18,0%	18,0%
Nasjonal prøve i lesing 5.kl. Prosent elever på laveste nivå		21,2%	19,0%	19,0%	19,0%
Nasjonal prøve i lesing 8.kl. Prosent elever på de to laveste nivåene		25,3%	24,0%	24,0%	24,0%
Medarbeidere					
Sykefravær		6,0		5,0	5,0
Medarbeidertilfredshet:		4,7		4,8	4,8

Kommentarer til nøkkeltall og måltall

Note 1. Lærertettheten for elevene på barnetrinnet viser en svekkelse de siste 4 årene. Gjesdal nærmer seg gjennomsnittet for referansegruppen. På ungdomstrinnet er det en betydelig dårligere lærertetthet enn referansekommunene. Vi må forvente en svekket lærertetthet også de neste årene.

Note 2. Gjesdal bruker færre økonomiske ressurser pr elev nå enn for 3 år siden. Fra å

ligge litt over referansekommunene, bruker vi nå ca. 95% av disse. Det samme bildet ser vi når det gjelder driftsmidler (midler som ikke er lønnsrelaterte) der Gjesdal ligger betydelig etter referansegruppen.

Note 3. Grunnskolepoengene for 10.klasse elever (2016) er svært gode. Det vil alltid finnes en variasjon i elevkullene og det kan nok ikke forventes å ligge på et så høyt nivå framover.

Innsparinger – kommentarer til foreslåtte tiltak på 3, 4 mill

Redusert lærertetthet 5.- 10.klasse (1.1 mill):

Lønnskostnader utgjør den største delen av skolebudsjettet. For å klare innsparingene vil vi måtte redusere med snaut 2 pedagogstilling i 2017. Siden 1. – 10 skolene har flere sammenslåtte klasser allerede, har disse skolene ikke så stor fleksibilitet i bruk av lærerressurser. Det betyr at pedagogreduksjonen må skje ved skolene på Ålgård. Reduksjonen må igangsettes januar 2017. Som en følge av at elevtall, klassetall og antall elever med omfattende hjelpebehov i Gjesdalskolen øker, og at det samtidig ikke fullt ut kompensere for denne økningen i budsjettet, vil det reelt sett bli en enda større reduksjon i lærertettheten. For å bøte på en slik utvikling, vil vi parallelt jobbe med å se på hvordan vi samlet sett kan utnytte de ressursene vi har på en enda bedre måte. Et tema som vil bli nærmere belyst er å se på hvilke faglige og økonomiske konsekvenser det vil ha å endre på skolestrukturen i Gjesdal for på den måten å opprettholde bl.a. lærertettheten.

Reduserte kostnader lisenser: (0,475 mill):

Som følge av at vi nå innfører Chromebook til alle elever vil vi spare årlige lisenskostnader

knyttet til dagens IT-system/læringsplattform. Dette er et godt omstillingstiltak.

Kjøp av spesialskoleplasser (0,925 mill): Fra 1.august sier fylkeskommunen opp avtalen den har med Jærkommunene om samarbeidsprosjektet, Plogen. Plogen har gitt et godt tilpasset opplegg for 4 til 8 elever med store og omfattende psykososiale vansker. Vi vil fremdeles ha behov for slike plasser, men vi har tro på at vi kan klare oss med noe mindre av denne type kjøp enn det vi har hatt de siste årene.

Leksehjelp/fysisk aktivitet fra 1.08.17. (0,4 mill): I Gjesdal vil vi forsøke å gå inn i et samarbeid med lag/foreninger for at vi kan få løst disse oppgavene på en annen måte og på den måten få en innsparing fra nytt skoleår i 2017.

Miljøarbeiderstilling (0,5 mill): Gjesdal ungdomsskole har en miljøarbeider som har jobbet med elever som har behov for å bli fulgt opp på andre måter enn på det skolefaglige. Tilbudet har vært et lavterskeltilbud til ungdommer som sliter i hverdagen med ulike livsmestringsutfordringer. Dette tilbudet er det ikke funnet rom for i budsjettet.

Rammeendring

Vedtatt budsjett 2016	146 350
Lønn- og pensjonsjusteringer	3 466
Prisjusteringer	229
Helårsvirkning av vedtatte tiltak/interne justeringer	-1 814
Innarbeide omstillinger/tiltak 2017	-2 700
Budsjettramme 2017	145 531

Foreslåtte tiltak i perioden

Tjenesteområde Opplæring	2017	2018	2019	2020
Økninger elever/klassetall	700	3 800	6 000	8 300
Redusert lærertetthet 5-10 klasse	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
Reduserte kostnader lisenser	-475	-475	-475	-475
Kjøp av spesialskoleplasser	-925	-925	-925	-925
Leksehjelp/fysisk aktivitet	-400	-400	-400	-400
Miljøarbeider	-500	-500	-500	-500
Omstillinger 2018-2020		-1 000	-2 000	-3 000
Sum	-2 700	-600	600	1 900

2.c. Kultur og samfunn

Hovedmål

God samfunnsutvikling for mennesker og miljø. Dette innebærer

- **Helhetlig samfunns- og arealplanlegging**
- **Tekniske tjenester av god kvalitet**
- **God drift og vedlikehold av anlegg og bygg til lavest mulig kostnad over tid**
- **Investeringer overlevert til rett tid og innenfor budsjettammer**
- **Et godt og variert kultur- og fritidstilbud**
- **Saksbehandling som imøtekommer den enkeltes ønsker og behov innenfor gjeldende rammer**

Status og utviklingstrekk

Organisering

Tjenesteområdet omfatter avdelingene Arealbruk, Byggforvaltning, Kultur, Teknisk drift og Utbygging.

Fra 1. juni 2016 ble bibliotek og frivilligsentral organisert under kulturavdelingen og tjenesteområdet endret navn fra Samfunnsutvikling til Kultur og samfunn (KS).

Kommuneplan

17.10.16 ble det vedtatt en ny planstrategi for perioden 2016 - 2019. Hovedgrepene i strategien er å forenkle kommunens plansystem og styrke kommuneplanen som styringsverktøy. Det legges opp til en delvis rullering av kommuneplanen, og dette arbeidet har startet opp.

Vekst og utbygging

Det har de siste årene blitt satset betydelig i sentrum med ny områderegeringsplan. Planen ble utarbeidet med stor grad av medvirkning fra innbyggere, barn og unge, næringslivet, ressursgrupper, politikere m.fl. og planen ble vedtatt våren 2015. Straks planen var godkjent startet opparbeidelse av kommunal infrastruktur og flomsikringstiltakene langs Figgjoelven. Flomsikringen var ferdig vinteren 2016 og ny sentrumsgate inkl. VA blir ferdigstilt november 2016. Våren 2016 ble det også gjennomført en ny medvirkningsprosess for opparbeidelse torget. For å skape engasjement og sikre at torget blir en god møteplass for alle, ble innbyggerne invitert til medvirkning knyttet til aktiviteter og utforming. Innspillene fra prosessen ble brukt i utarbeidelsen av et forprosjekt for torget.

Planer for utbygging av boligområdet på Midtfjell ble sommeren 2016 avsluttet på grunn av markedssituasjonen og høye grunnerverv og infrastrukturkostnader.

Antall byggesaker og saker etter matrikkelloven har tatt seg noe opp i forhold til bunnåret 2015, og en forventer at saksmengden vil være den samme i 2017 som i 2016.

Når det gjelder reguleringsplaner er det ingen / få nye planer som blir sendt inn.

Satsingsområder og prioriteringer 2017

Satsingsområdene gjenspeiler prioriteringer som er foretatt i kommuneplanen. Disse er hovedsakelig knyttet til områdene barn og unge, folkehelse, friluftsliv, frivillighet, sentrum og samferdsel. Smart city kommer som en gjennomgående «Gjesdal-tråd» innunder alle disse prioriteringsområdene.

Smart City

Gjesdal kommune har en uttalt ambisjon om å være en smart city. Tjenesteområdet Kultur og samfunn ønsker å være en foregangsfigur i å sette smart city-tankegangen ut i livet. Derfor vil smart city være et viktig fokus for alt vi gjør i Kultur og samfunn, og en gjennomgående faktor for hvordan vi planlegger, utvikler og gjennomfører våre innsatsområder.

Ålgård sentrum

Ålgård sentrum utvikles videre og i 2017 vil mye av infrastrukturen være på plass. Detaljprosjektering av torget og kanalparken ble påbegynt september 2016 og anleggsarbeidene skal ut på anbud desember 2016. Opparbeidelse av torg og kanalpark

gjennomføres i 2017. Et sentralt element på torget er lokstallen som er et bevaringsverdig bygg. Lokstallen Eiendom AS overtar lokstallen og får en langsiktig leieavtale for område rundt bygget. Lokstallen Eiendom AS skal satse betydelige beløp på rehabilitering, ombygging og tilbygg av lokstallen tilpasset restaurant drift for Lura Turistheim. Byggearbeidene for lokstallen skal utføres parallelt med kommunens opparbeidelse av torget og kanalparken. Torget skal være en samlingsplass både på både for hverdager og til festdager. Det legges opp til ulike møteplasser både for barn, ungdom og eldre. På sørøstsiden av lokstallen skal det blant annet bygges et aktivitetsområde for barn mellom 2-10 år. Vann er et sentralt element i Ålgård og skal forsterkes enda mer ved en kanalpark som strekker seg fra torget og ut til Figgjoelven. Langs kanalen vil det bli frodig beplantning, områder for opphold og leke aktiviteter. Torget og kanalparken ferdigstilles i 2017.

Gangbro over Figgjoelven utføres i 2018. Det er en viktig målsetting å ta med seg historien inn i det nye Ålgård sentrum. Dette perspektivet kan ivaretas på ulike måter, for eksempel ved å ta i bruk og bli inspirert av viktige historiske bygg. Samtidig må historien også formidles. Fremover vil Kultur og samfunn ha fokus på å fortelle Ålgård sin historie, gjerne i en digital form som passer inn i Smart City-satsningen.

Smart City – energiløsning: Det søkes å lage en felles løsning for energiforsyning i nye Ålgård sentrum. De lokale forutsetningene for produksjon av energi er undersøkt og forholdene ligger godt til rette for å nytte grunnvann, elvevann og kraftstasjon i et system med energisentraler som forsyner ny

og gammel bygningsmasse og infrastruktur. Det er laget et skisseprosjekt og det skal i 2017 arbeides videre med en konseptfase for å se nøye på alle aspekter ved utforming av energisentralene, og energiresursene for valg av teknisk løsning. Det forutsettes også at det inngås avtaler med grunneiere og nye utbyggere i sentrum dersom det skal bli aktuelt å bygge en felles energiløsning i Ålgård sentrum.

Barn og unge - gode opplevelser, attraktive møteplasser og tidlig innsats

Kultur og samfunn har flere tjenester og satsingsområder som retter seg mot barn og unge. Biblioteket satser spesielt på barn og unge, med egne tilbud til både barnehager og skoler. Dette viser også positivt igjen på utlånsstatistikken Biblioteket har egne tilbud til både barnehager og skoler. Gode leseopplevelser tidlig i livet stimulerer til leselyst som igjen gir ferdigheter, til glede og nytte hele livet. I 2017 vil det bli enda større fokus på å utvikle biblioteket som møteplass. Dette vil skje ved å gi innbyggerne utvidet tilgang til biblioteket gjennom å tilrettelegge for selvbetjente løsninger for bruk på kveldstid og i helger. Vi vil med det kunne gi et mer variert og fleksibelt tilbud. Dette er en smart måte å utvide tjenesten på, uten at det øker driftsutgiftene i særlig grad. Det legges og til rette for enda flere typer arrangement og aktiviteter i kommunen med biblioteket som utgangspunkt. I tillegg vil det, som en del av arbeidet med å utvikle 2. etasje i Veveriet, være rom for å ommøblere foajéområdet, slik at dette blir en mer attraktiv plass å være og treffe andre.

Stasjonen ungdomshus, et tilbud for ungdom fra 13-20 år, utvikles videre i 2017. En av målsettingene er å fylle huset med enda mer

og variert aktivitet først og fremst for husets primærbrukere - ungdommen. Det skal og ses nærmere på i hvilken grad man kan flerbruke huset slik at flere aktører innenfor kommunenes tjenestetilbud kan nyttiggjøre huset på dagtid og/eller i andre tidsrom hvor huset ikke benyttes av ungdom. Stasjonen er et lavterskeltilbud for alle ungdommer hvor det er mulig å komme tidlig på banen ovenfor eventuelle problemstillinger eller snu en negativ utvikling – ved hjelp av gode opplevelser og relasjoner. I tillegg jobbes det kontinuerlig med kvaliteten i de tilbudene vi allerede har etablert, både når det gjelder innhold, markedsføring og medbestemmelse.

Bygget er gammelt og trenger omfattende vedlikehold og brannsikkerhetstiltak for å kunne brukes fullt ut, men det er gitt midlertidig brukstillatelse fram til utgangen av 2017. I 2017 er det imidlertid planlagt å isolere og oppgradere pakkhuset, slik at dette kan benyttes også på høsten og vinteren. Dette vil øke antall brukstimer og kvaliteten på bruken betraktelig.

Ungdomspanelet har vært en suksess og det jobbes videre med å utvikle dette som en god arena for medbestemmelse for ungdommer i alderen 13 – 19 år.

I arbeidet med Ålgård sentrum har det vært, og skal være, en målsetting å lage gode møteplasser for barn og unge. Vi har gjennomført flere medvirkningsprosesser for å kartlegge ønsker og behov, og flere konkrete prosjekter er nå under planlegging. I 2017 vil det både bli bygget et aktivitetsanlegg for barn opp til 9-10 år midt på torget og et anlegg for eldre barn og ungdom langs kanalparken. Ambisjonsnivået for disse anleggene er høyt – de skal bli en attraksjon for både innbyggere og besøkende og bygge opp under Smart City satsingen.

Planer

Fremover blir det viktig å følge opp den nylig vedtatte planstrategien. Den skisserer hvilke planer som skal utarbeides i inneværende kommunestyreperiode. I 2017 vil det bli jobbet mye med kommuneplanen. Planprogrammet skal legges fram for behandling tidlig i 2017 og selve kommuneplanen skal ferdigstilles innen sommeren 2018.

Landbruksplanen er under revidering og forventes ferdig i løpet av 2017.

Folkehelse, frivillighet og friluftsliv

Frivilligheten er en uvurderlig ressurs for kommunen, og i 2017 vil det jobbes aktivt fra

kommunens side med å tenke nytt og innovativt om frivillighet i Gjesdal. Man skal se nærmere både på dagens bruk og omfanget av frivilligheten, og nye typer og modeller for frivillighet som kan være aktuelle for kommunen.

Frivilligsentralen har mye aktivitet og mange frivillige og scorer høyt på brukerundersøkelsene. I 2017 vil tilbudet bli utvidet med elektriske transportsykler, slik at innbyggere som av ulike årsaker ikke kan bevege seg ute på egen hånd, kommer seg ut på tur ved hjelp av en frivillig sykkelvenn. Fra og med neste år har staten overført ansvaret for frivilligsentralene til kommunene. Det vil si at det statlige tilskuddet ikke lenger er øremerket, men inngår i kommunens rammetilskudd. Dette innebærer at det ikke lenger er statlige føringer for hvordan Frivilligsentralen skal drives, og at kommunen kan organisere arbeidet etter eget ønske.

Gjesdal er en friluftskommune, og har sågar politisk vedtak på at man skal være det. I 2017 blir det viktig å definere hvordan denne satsingen skal vise igjen i samfunnsplanleggingen og i tjenestetilbudet. Dette arbeidet vil inngå som en del av kommuneplanarbeidet. Kultur og samfunn vil imidlertid løfte fram og synliggjøre det arbeidet som allerede er gjort på friluftsfeltet, se på muligheten for å forsterke aktivitetstilbudet, og styrke markedsføringen av eksisterende turstier- og veier og friluftsområder.

Digitalisering og saksbehandling

Digitalisering og LEAN er en del av den overordnede smart city-satsningen i kommunen. Arealbruk er i gang med Lean i forbindelse med saksbehandlingen og har et mål om at dette skal føre til redusert saksbehandlingstid. KS har utover dette initiativet ambisjoner om å kjøre LEAN-prosesser i hele tjenesteområdet. Gjesdal har sammen med nabokommunene tatt i bruk digitale løsninger for innsyn i bygge- og plansaker og for bestilling av situasjonskart, det jobbes fortløpende med forbedringer av disse.

Innenfor byggesaksbehandling ønsker en å ha fokus på tilsyn og ulovlighetsoppfølging etter plan- og bygningsloven.

Gatenavn er innført for alle bolig og næringsbygg, men for hyttene på Giljastølen og i Østebødalen er dette ikke fullført. Dette arbeidet regner en med å fullføre i 2017.

Henteordning for grovavfall og hageavfall

Vi forsetter prøveordningen med «Hentavfall.no», som er henteordning for grovavfall og hageavfall hjemme hos våre privatkunder, 1 år til før vi fastslår om dette skal bli en permanent ordning. Avfallsmengde grovavfall som er innhentet i perioden april-september ligger på ca 3 tonn pr måned hvorav ca 1 tonn er gått til byttebua.

Omstilling:

Arealbruk

Arealbruk jobber hele tiden med å se på muligheter for å forenkle og effektivisere saksbehandlingen.

Byggforvaltning

Nye renholdsplaner vil kunne føre til noen justeringer/tilpassinger i stillingsstørrelser og/eller arbeidsomfang. Justeringene skal ikke føre til at noen skal gå ned i stilling ufrivillig. I en overgangsperiode kan det være utfordrende å løse dette m.h.t fornuftig renholds arealer og arbeidssteder i.f.t. nåværende stillingsprosjenter.

Fokus på nye og bedre løsninger for å effektivisere driften, bl.a. ved automatisering og forbedring av rutiner. Vurdering av turnusordning i Gjesdalenhallen i.f.t. optimal drift. Redusere vedlikehold på kommunale bygg. Prioritere behovene slik at reduksjonen tas der dette gir minst mulig negativ effekt. Brukeroppgaver skal utgå helt slik at vaktmesterne kun jobber med drift og

vedlikehold av byggene. Brukerhjelp til eksempelvis montering og reparering av inventar/utstyr, rydding, transportering og tilrettelegging skal altså som hovedregel utføres av andre.

Kultur

Fokus på å øke inntektene ved å søke tilskudd og økonomiske samarbeid, både ved offentlige instanser og private aktører.

Teknisk drift

Gjesdal kommune er kjent for fine rundkjøringer, velholdte parker/ idrettsanlegg/ kirkegårder og godt vinter-vedlikehold m.m. Med årlig tilførsel av nye arealer (f. eks nytt sentrum) og flere nye veier er vi nødt til hele tiden å ha effektivisering og omstilling i tankene.

Teknisk drift har hatt en stor evne til slik omstilling i alle år. Med nytt og bedre utstyr har vi mulighet til å drifte mer effektivt og over et større arbeidsomfang, selv med samme mannskap som før.

I de kommende årene vil det gjerne bli enda større krav til prioritering av den daglige driften, med de utfordringen og omstillingene som dette vil medføre.

Et nytt sentrum forventes å bli prioritert og dette vil måtte gå på bekostning av andre områder.

Nøkkeltall

Område	Note	2012	2013	2014	2015
Innbyggere og brukere					
Sum kg. avfall per innbygger	1	340,1	327,2	323,3	274,5
Sum antall 1000 m3 vann kjøpt fra IVAR	2	1 056,4	1 102,7	1 169,9	1084,1
Bibliotek – utlån (tidl. Opplæring)		53 167	53 264	54 523	56 986
Antall utlånte enheter Utstyrssentralen	3	1071	1660	1861	2178
Antall frivillig/faste tilbud på frivilligsentralen (tidl. Helse og velferd)		214/30	227/34	201/26	224/27
Brukerundersøkelser – Frivilligsentralen		4,8 av 5	4,9 av 5	ikke målt	ikke målt
Stasjonen ungdomshus – antall besøkende	4	-	-	-	536
Økonomi					
Samlede VAR-gebyrer målt i prosent av referansekommunene	5	102,8	101,1	96,5	94,9
Årsgebyr for vannforsyning i Gjesdal	6	1 891	1 891	1 891	2 023
Årsgebyr for avløpstjenesten i Gjesdal	7	1 931	2 089	2 089	2 089
Årsgebyr for renovasjonstjenesten i Gjesdal	8	2 585	2 720	2 720	2 720

Måltall – målsettinger i planperioden

Område	Note	Status 2015	2016	2017	2020
Innbyggere og brukere					
Saksbehandlingstid oppmålingstjenester (dager)	13	60	60	60	60
Saksbehandlingstid byggesaker - søknad om tiltak uten ansvarsrett	14	20	21	21	21
Saksbehandlingstid byggesaker - søknad om rammetillatelse	14	83	40	40	40
Saksbehandlingstid søknad om godkjenning av plan for nydyrking (høringstid inkludert)	14	124	120	120	120
Saksbehandlingstid søknad om bygging av landbruksvei (høringstid inkludert)	14	101	120	120	120
Bibliotek – utlån pr innbygger (tidl. Opplæring)		4,9	4,9	5,0	5,0
Økonomi					
Samlede VAR-gebyrer målt i prosent av referansekommunene	15	94,9	100	100	100
Årsgebyr for vannforsyning i Gjesdal	16	2 023	2 225	2 281	2 566
Årsgebyr for avløpstjenesten i Gjesdal	16	2 089	2 195	2 303	2 517
Årsgebyr for renovasjonstjenesten i Gjesdal	16	2 720	2 610	2 350	2 568
Medarbeidere					
Sykefravær	17	8,5	7,0	7,0	7,0
Medarbeidertilfredshet	18	4,6	4,9	4,9	4,9

Kommentarer til nøkkeltall

- Total mengde husholdningsavfall pr innbygger.
- Gledelig utvikling på vannforbruket, vi får flere kunder som bruker mindre vann – det er et tegn på at vi har klart å luke bort en del lekkasjer!
- Mest utlånt utstyr er kanoer og redningsvester. Ellers lånes det ut fiskestenger, telt, stormkjøkken, fluebindingssett, griller, lydanlegg og komplett utstyr for skitur.
- Ungdomshuset (ungdom 13-20 år) åpnet sommeren 2015 og besøkstallene er således fra august til desember.
- Beregningen bygger på en standard bolig på 120 m². To av sammenligningskommunene til Gjesdal la om sin gebyrstruktur i 2012 og selvkost for disse fremkommer ikke i grunnlaget som tabellen bygger på.
- Årsgebyr for vannforsyning hadde en økning på 10 % fra 2015 til 2016.
- Årsgebyr for avløpstjenesten hadde en økning på 4 % fra 2015 til 2016.
- Årsgebyr for renovasjonstjenesten hadde en reduksjon på 5 % fra 2015 til 2016. Til grunn ligger standard abonnement på 120 liters restavfall.
- Gjesdal kommer godt ut i forhold til referansekommunene og dette skyldes store tilskudd i forbindelse med Gjesdal Idrettspark og Dirdalhallen.
- Økningen i årsverk skyldes at kultur er organisert under tjenesteområdet samt at en ny byggesaksbehandler er ansatt.
- Litt over målet for tjenesteområdet.
- Medarbeidertilfredsheten er generelt bra i tjenesteområdet. Skalaen går fra 1 til 6 hvor 6 er best.

Kommentarer til måltall

- 60 dagers behandlingstid i 2015, dette er lenger tid enn målet på 40 d (som har vist seg å være for lavt), men godt innenfor lovkravet på 80 d. Har mål om å ha 60 d saksbehandlingstid.
- Saksbehandlingstid, søknad om rammetillatelser økte fra 39 dager i 2014 til 83 dager i 2015. Dette skyldes nedgangen i byggeaktiviteten i 2015. Nedgangen kom brått og byggefirmaene ønsket å vente med å få saker behandlet, dette for å kunne være mer fleksible i forhold til sine kunder. Særlig gjaldt dette Ålgård Nord, felt C2 der det var mange

- søknader, noe som ga store utslag på statistikken.
15. Det forventes at samlet VAR-gebyr for Gjesdal kommune sammenlignet med referansekommunene vil ligge på 100%.
  16. Det er lagt inn 2,5 % økning på vann for 2017, 5% økning på avløp og 10% reduksjon på renovasjon grunnet stort fond. Videre er det beregnet en forventet prisstigning på gebyrer for vann med 4%, og for avløp og renovasjon med 3% årlig fram mot 2020. Både for vann, avløp og renovasjon forventes det at det kan komme store investeringer (IVAR) som kan medføre større økning i gebyret. Beregnet standardbolig 120 m².
  17. Sykefraværet er satt til 7 % i planperioden.
  18. Generelt er det en god medarbeidertilfredshet i tjenesteområdet. Det arbeides kontinuerlig for å bevare og videreutvikle dette i årene fremover.

Kommentar til gebyr etter:

VAR-sektoren (se vedlegg, pkt 1):

Slamgebyr øker med 2,5 % og feiing settes til kr. 240,- pr år, de øvrige; se kommentar måltall.

Vedtekter for kirkegårdene (se vedlegg, pkt 2):

Avgiften for feste av grav settes til kr 200 pr år. Sist den ble justert var i 2012. Dette er det beløpet flertallet i regionen ligger på.

Plan – og bygningsloven (se vedlegg, pkt 3)

Plan: Ingen endring

Byggesak: Generell økning på 5 %, noe mer på de laveste gebyrene.

Kommentar til foreslåtte tiltak

Festeavgift prisreguleres etter flere år med uendret prisnivå.

Veivedlikehold - Det blir mindre ordinær asfaltering, grusing og vedlikehold på vei. En god del foreslås likevel gjort gjennom ekstra vedlikeholdsmidler – se eget avsnitt

Renhold – ytterligere tilpasning i ut fra det som ble startet i 2016.

Vaktmester driftsordning blir redusert og tilpasset, hvor brukeroppgavene for vaktmesterne avvikles helt og blir overført til Servicebedriften.

Støtte til Rogaland Arboret kuttes og ordning med skuddpremie avvikles.

Støtte til «frivillige tiltak i landbruket» avvikles. Innhold i stilling i kulturavdelingen endres.

Rammeendring

Vedtatt budsjett 2016	60 140
Lønn- og pensjonsjusteringer	1 158
Prisjusteringer	599
Helårsvirkn. av vedtatte tiltak/interne justeringer	1 686
Innarbeide tiltak 2017	-950
Budsjettramme 2017	62 633

Foreslåtte prioriteringer og tiltak i perioden

Tjenesteområde kultur og samfunn	2017	2018	2019	2020
Brann IKS - ny hovedbrannst. og justert andel	900	1 500	1 700	1 900
Leie Veveriet		1 000	1 000	1 000
Økt festavgift	-50	-250	-150	-150
Mindre asfaltering	-300			
Grusing priv.veier	-100			
Redusert og tilpasset renhold	-500	-500	-500	-500
Vaktmester - driftsordning	-100	-100	-100	-100
Redusert vedlikehold	-100	-100	-100	-100
Brukeroppgaver vaktmester avvikles helt	-400	-400	-400	-400
Tilskudd Rogaland Arboret avvikles	-100	-100	-100	-100
Avvikling støtte "frivillige tiltak i landbruket"	-50	-50	-50	-50
Endring i innhold stillinger kultur	-150	-150	-150	-150
Omstillinger 2018-2020		-700	-1 300	-1 800
Sum	-950	150	-150	-450

Tiltakpakke – forslag fra Regjeringen 2017

I forslag til statsbudsjett for 2017 har kommunen som har høyest arbeidsledighet på sørvestlandet fått en egen tiltakspakke for å stimulere til sysselsetting i regionen. Gjesdal får i forslaget 4,3 mill til ekstra vedlikehold. Kriteriene for bruk av midlene er at de skal

komme på toppen av allerede planlagte vedlikeholdstiltak. Med forbehold om at vedlikeholdssatsingen blir endelig vedtatt av Stortinget i desember foreslår rådmannen å bruke midlene til følgende tiltak, ført opp i prioritert rekkefølge:

Prioritet	Tiltak/prosjekt	Kostnad
1	Autovern + plastring Hellandsveien	800 000
2	Trapper gjennom boligfelt Fiskebekk	400 000
3	Sykkelsti Mulebakken - asfaltering +autovern	100 000
4	Mur Nibbalia - tilrettelegging brøyting	250 000
5	Kantstein og asfalt Fiskebekk	450 000
6	Utskifting fasade Solåsveien	1 280 000
7	FV 281 - Håland - Asfaltering	400 000
8	FV 281 -Bråland - Asfaltering	200 000
9	Oppfølging av etterslep utbedring G/S veier	400 000
Totalt anslag tiltakspakke Gjesdal		4 280 000

Andre kartlagte mulige tiltak som også kan gi en god sysselsettingseffekten er som følger:

Andre kartlagte mulige prosjekter

Utskifting vinduer og maling Storahuset	880 000
Jæren friluftsråd - diverse prosjekter	400 000
Asfalt fra parkeringsplass til kryss, Neseveien	300 000
Asfalt fra Kyllingstad forbi første gård	144 000
Kryss E39 til kryss Skurvegardane - asfalt	216 000
Utvendig trapp og terreng ved Ålgård svømmehall	320 000

Rådmannen foreslår altså å prioritere veivedlikehold og noe byggvedlikehold. Alle kommunene som står bak Jæren friluftsråd har fått en henvendelse om å bruke noe av

tiltaksmidlene til friluftsmål. Blant annet er det foreslått å oppgradere turløypa i Brekko. Rådmannen har ikke funnet plass til dette tiltaket i foreslått prioritering.

2.d. Helse og velferd

Hovedmål

Et modig og endringsvillig tjenesteområde som yter helse- og sosiale tjenester til befolkningen i alle livsfaser. Tjenesteområdet skal ha folkehelse og forebygging som viktige perspektiv i utviklingen.

Delmål

- Sikre rett tjeneste til rett tid og en god utnytting av tilgjengelige ressurser.
- Sikre samhandling i tjenestene slik at brukeren og deres pårørende opplever et helhetlig tjenestetilbud fra kommunen.
- Målretta satsing på psykisk helse med prioritering av bygging av robuste barn og unge som håndterer livet.
- Tjenesteutøving som har fokus på aktive, ikke passive, mottakere.
- Sette organisasjonen i stand til å ta i bruk nye og mer bærekraftige løsninger.
- Øke heltidsandelen for våre ansatte.

Status og utviklingstrekk

Helse og velferdstjenestene i kommunen har hatt en stor volumøkning de siste årene, og det er forventet at den vil fortsette utover i økonomiplanperioden.

Hovedårsakene er:

- Flere overlever alvorlig sykdom og flere får kroniske livsstilsrelaterte sykdommer. Mange lever derfor lenge med sykdom og redusert funksjonsnivå. En stor andel av disse har flere sykdommer og funksjonsnedsettelse samtidig.
- Helse- og velferdstjenestene dekker hele livsløpet. Tallet på brukere under 67 år som mottar omsorgstjenester er sterkt økende og utgjør en stadig større del av de totale tjenestene vi yter.
- Nye oppgaver som flyttes til kommunen, kompleksitet og sammensetning i brukergruppene gir økt press på kompetanse og kapasitet i tjenestene på alle alderstrinn. Primærhelsemeldingen, opptrappingsplan på rusfeltet, opptrappingsplan på rehabilitering og folkehelsemeldingen gir alle føringer for en dreining av oppgaver mot kommunen.
- Arbeidsmarkedssituasjonen er fremdeles krevende. NAV skal håndtere en dobling av antall brukere. Dette gir økt press på alle tjenestene i NAV både de statlige og de kommunale.
- Gjesdal kommune har i 2016 tatt et betydelig samfunnsansvar både ved bosetting av flyktninger og oppfølging knyttet til asylmottak. Imdi har signalisert at behovet for bosetting i 2017 er redusert.

- Befolkningsvekst har påvirket volumvekst knyttet til barn og unge og voksne. Fremover vil vi og få en volumøkning knyttet til de yngste eldre.

Grunnlag for videreutvikling og omstillinger.

Endringer i samfunnet generelt, og utfordringer og behovs økninger knyttet til Helse- og velferdstjenestene spesielt gjør at vi må ta grep for å sikre gode og bærekraftige tjenester fremover.

Det krever at:

- Livskvalitet – Trygghet – Mestring – Aktivitet – Aktive medborgere – Samspill – Helhetlige tjenester - blir sentrale elementer i videreutvikling av tjenestene.
- Vi utvikler en dynamisk organisasjon som kan endre arbeidsformer og innretning av tjenestene slik at vi bidrar til at hver enkelt tjenestemottaker får mulighet til å leve et aktivt og mest mulig selvstendig liv til tross for sykdom og funksjonstap.
- Vi klarer å legge til rette for tverrfaglig samhandling og samarbeid for å sikre fleksibel bruk av kompetanse og dermed rett kompetanse til rett tid. Økt heltidsandel og alternative arbeidstidsordninger er også viktige elementer for å sikre kvalitet og kontinuitet.
- Vi prioriterer tiltak i hjemmet og dag-aktivitetstilbud på alle alderstrinn, da institusjon er kostnadsdrivende.
- Man evner å forenkle og forbedre oppgaveløsningen f eks gjennom god flyt i

arbeidsprosessene, digitalisering og velferdsteknologi.
Utvikling fra individuelle tiltak til gruppetiltak

Satsingsområder og prioriteringer i 2017

Innbyggermobilisering – Gjesdal samfunnet strekker seg lenger

I tråd med involveringsperspektivet i Smart City tenkningen vil vi legge til rette for arenaer der innbyggerne kan være med å medvirke i utvikling av tjenesten. Eksempel:

Medvirkningsverksted der Senior- og brukerråd og politikerne i levekårsutvalget deltok. Det søkes om midler til *erfaringskonsulent* Psykisk helse og rusvern.

- Det skal satses mer på god informasjon og kommunikasjon om det utviklings og endringsarbeid som skjer. Det er viktig å bygge på eksempler og gode brukerhistorier.
- Det skal satses på *gruppetiltak* for å bygge sosiale relasjoner og nettverk. For å legge til rette for at brukere kan være ressurser for hverandre, og for å skape arenaer der frivillige kan bidra. Dette gir samlet økt livskvalitet for den enkelte og legger til rette for mer bærekraftige tjenester. Eksempel «Smiå» kurs kompetanse og servicebedrift.
- Gjesdalsamfunnet er gode på *inkludering*. Kommunen kan likevel bli bedre til i enda større grad å spille på lag med frivillige organisasjoner og privat næringsliv for å

legge til rette for at Gjesdal skal være et attraktivt lokalsamfunn for alle uavhengig av funksjonsnedsettelse, alder eller etnisitet. Vi vil særlig ha fokus på hvordan vi kan inkludere yngre mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Tidlig innsats som ledetråd i alt vi gjør

Vi skal prioritere tidlig innsats i alle aldersgrupper. Det er likevel slik at prioritering av tidlig innsats medfører at barn og unge skal prioriteres foran voksne og eldre, og en prioriterer tiltak som når mange fremfor få.

Satsingen på *barn og unge* er politisk og administrativt forankret i kommuneplanen og helhetlig oppvekstplan. Noen viktige satsinger:

- Gjesdal kommune deltar også i den nasjonale satsingen "Sjumilssteget for en god oppvekst",.
- Prosjekt arbeidslag er en hovedsatsing knyttet til tverrfaglig arbeid barn og unge. Vi ønsker å organisere det tverrfaglige samarbeidet i arbeidslag. Dette for å sikre god helhetlig hjelp til barn og unge.
- Arbeidet knyttet til barn og unge er i 2016 og 2017 styrket gjennom integreringsmidler til helsestasjon/skolehelsetjeneste, psykisk helse og rusvern og barnevern og noe prosjektmidler.
- Psykisk helse og rusvern har utvidet sin målgruppe til å også omfatte barn og unge. I forbindelse med videre opptrapping vil det også gjøres vurderinger knyttet til å søke om prosjektmidler til psykolog.

- Avdeling psykisk helse og rusvern har mottatt prosjektmidler til å videreføre prosjektstilling Ungdomskontakt som jobber med mennesker med fare for å utvikle rusproblematikk i alderen 16-24 år.

Ungdom og voksne - Meningsfull aktivitet/arbeid er avgjørende for å forebygge helse og sosiale utfordringer. Satsingen på Drop- in blant unge voksne fortsetter.

- Ungdomskoordinator og ungdomsteam i NAV opprettholdes disse har og skal videreutvikle tett samarbeid med fylkeskommunens oppfølgingstjeneste for å bidra til at flere fullfører videregående skole.
- Kommunen og næringslivet er gode til å stille med praksisplasser. Vi skal likevel jobbe for enda større differensiering og sikre praksisplasser og aktivitet til ulike målgrupper. Veiledning av ledere i egen organisasjon for å være gode praksiseiere er et tiltak gjennom prosjektet Framtidsretta integrering. I 2016 er følgende etablert:
UKA – «Unge kompetente arbeidssøkere» et tilbud for unge mottakere av sosialhjelp. «Smiå» kurs, kompetanse og servicebedrift. – et samarbeidsprosjekt mellom Psykisk helse og rusvern, NAV, miljøservice og ambulerende vaktmester. Dette er et konsept i utvikling. Praksisplasser til bosatte *flyktninger* og aktivisering av *asylsøkere*. I tillegg til overnevnte vil vi i 2017 og ha økt fokus på alternative aktivitets- og tilrettelagte arbeidsplasser for brukerne i *miljøtjenesten*.
- PHR vil i 2017 utvide antall mestringsgrupper, selvhjelpstilbud og kurs til mennesker med mild til moderat psykisk lidelse
- *Hukommelsesteam* i demensomsorgen videreutvikles for å sikre tidligere kontakt med bruker og pårørende.

Kompetanse, kvalitet og utvikling.

Kompleksitet i oppgavene, oppgaver som krever mer helhetlig og tverrfaglig oppgaveløsning: Helse og velferd har et stort press på forbedring- omstilling-, endring av oppgaveløsningen, Skal vi ha mulighet til å lykkes med dette krever det satsing på kompetanseutvikling hos medarbeidere og ledere. Det krever også at man får mulighet til å bruke tid på omstillingsprosessene slik at man evner å gjøre kloke og varige grep som blir forstått hos innbyggerne og implementert hos medarbeiderne.

Konkrete eksempler på tiltak:

- Vi skal prioritere kompetanseutvikling knyttet til målretta jobbing.
- Tiltak som øker heltidsandelen og fremmer heltidskultur. Bemanningsenhet er iverksatt andre bemanningsordninger vurderes og må iverksettes der dette gir større kvalitet og stabilitet i tjenestene.
- Avdeling psykisk helse og rusvern deltar i et læringsnettverk for utvikling av mer recovery-orienterte tjenester for gruppen psykisk helse og rus.
- Kommunene skal fremover være viktig bidragsyter inn i forskning og utvikling. Vi har stor nytte av å være med i interkommunalt kompetanse og forskningsnettverk og Norwegian Smart care cluster, Smart city satsingen gir og økt mulighet til å knytte kontakter. Konkrete resultater er:
Stavangerregionen er tildelt status som såkalt «Reference site» gjennom EUs innovasjonspartnerskap for aktiv og sunn aldring. Der Gjesdal var en av flere aktører som var med i søknaden. Gjesdal kommune har videre søkt om forskningsmidler knyttet til videreutvikling av miljøtjenestene.
- Gjesdal kommune deltar i læringsnettverk for pasientforløp eldre og kronisk syke.
- 4 avdelinger innfører Lean for forenkling, forbedring og bedre flyt i oppgaveløsningen.

Helse, trygghet og mestring – bærekraftige løsninger.

Mestring og trygghet er viktige faktorer for at den enkelte skal kunne leve et selvstendig og aktivt liv.

- Rett tjeneste, til rett tid – på lavest mulig omsorgsnivå. Fortsatt satsing på utvikling av Tjeneste- og koordineringskontoret.
- Hverdagsrehabilitering starter opp i november 2016. Det er etablert et tverrfaglig team, i tillegg skal det satses på kompetanseutvikling og endringer i tilnærming slik at tjenestene blir prega av en tilnærming som fremmer mestring slik at den enkelte skal kunne leve mest mulig selvstendig og aktivt liv.
- Det vil i løpet av 2017 bli bygget 4 rusboliger med bemanningsbase. Dette er bolig til brukergruppen med høyt rusmisbruk og lavt funksjonsnivå.
- Fra 01.02.2017 vil salget av sykehjemssenger avvikles. Rammen til sykehjemmet er økt for å styrke kompetansen ifht. dagens utfordringer og for å kunne opprettholde drift av 25 sengeplasser. Vi vil legge om driften til en

avdeling for å ivareta fleksibilitet i forhold til beboere, romfordeling og flyt av kompetanse. Sykehjemmet vil bedre tilbudet for palliativ behandling med eget rom og utstyr.

- Gjesdal kommune vil ta i bruk 3 nye leiligheter i sentrum, i Stasjonen trinn3.
- Digitale løsninger som fremmer kommunikasjon mellom samarbeidsparter og forenkler arbeidsoppgavene er prioritert. Dette er i tråd med kommunens helhetlige satsing på digitalisering. I 2017 og vil man innføre mobile løsninger knyttet til hjemmetjenestene og barnevern, samt gjøre noen mindre grep for bedre kvalitet og effektivitet i dialog og samhandling med fastlegene og spesialisthelsetjenesten.
- Gjesdal kommune har inngått samarbeid med nabokommuner for å skifte ut alle trygghetsalarmer til digitale trygghetsalarmer. Trygghetsalarmene vil i neste omgang kunne kobles mot alle andre velferdsteknologiske løsninger. Videre vurderes dette utvidet med et interkommunalt og bemannet responscenter.
- Kanalstrategi
NAV har en tydelig kanalstrategi for at folk skal bruke nettløsningene som førstevalg, deretter telefon og bare unntaksvis ha behov for å møte i publikumsmottaket på

NAV. Hensikten er at flest mulig av ressursene på NAV-kontoret skal brukes til avtalte og strukturerede oppfølgingssamtaler, heller enn dropp inn-henvendelser.

Strategien har allerede frigjort betydelige ressurser til oppfølging. Brukere av nettløsningene er gjennomgående mer fornøyd enn brukere som møter opp.

Konkrete omstillingstiltak, konsekvenser og utfordringer

Som utviklingen i tjenestebehov viser, står tjenesteområdet foran store utfordringer både nå og fremover i tid. Dette vil kreve store omstillinger i 2017 og fremover i tid.

Prioritering av Tidlig innsats -generelt forebyggende

- Bortfall av prosjektmidler i forbindelse med arbeidslag har medført at oppvekstteamet reduseres til 2 årsverk. Det er ikke funnet rom for styrking av jordmortjenestene og skolehelsetjenesten. Vi har fått avslag på ekstra opptrappingsmidler, da kommunen ikke har kunnet prioritere 90 % av frie midler vi har fått de siste årene til dette formålet. Rådmannen prioriterer opprettholdelse av grunnbemanning i barnehage og skole, i den krevende økonomiske situasjon vi er i.

Det skal i 2017, basert på evaluering av arbeidslagsmodellen, vurderes om vi kan nytte de totale tverrfaglige støtteresursene i kommunen på en annen måte. Videre skal det gjøres en vurdering på om vi samlet sett har den rette kompetansen for å løse oppgavene på en god måte. Det er og vil være behov for styrking av støttetjenestene de nærmeste årene.

Redusere kostnadene til de få for å kunne gi tjenester til flere.

- Det foreslås nye retningslinjer for omsorgslønn som ses mot hjelpestønad.
- Det foreslås endring i utforming av avlastningstilbudet til barn og ungdom er mer tilpassa dagens behov og som skal sikre kompetanse og kvalitet i tilbudet. Dette vil føre til noe mindre valgfrihet for foreldrene.
- Samlokalisering av brukere med omfattende tjenestetilbud på Bærland vil øke mulighet for rett kompetanse, på rett plass og mer bærekraftige tjenester. Det kan medføre mindre gunstig sammensetning av brukere og mindre valgfrihet i forhold til hvor bruker kan tilbys heldøgns tjenester.
- Nattevakt-tjenester på ulike botilbud reduseres til et minimum. Dette krever fleksibilitet og sambruk av nattevakts ressurser mellom tjenestene. Totalt omfang av nattevakt- tjenester må kontinuerlig vurderes opp mot HMS for medarbeiderne.
- Omlegging til drift av 25 plasser Solås bo- og rehabiliteringssenter gjennomføres for å kunne prioritere styrking av hjemmetjenestene/ hverdagsrehabilitering. Styrking vil medføre at flere kan klare seg i eget hjem lengst mulig.

Endret oppgaveløsning, nettverksbygging og økt bruk av frivillig ressurs

- Miljøtjenesten: Dreie fra tilbud mot enkeltindivid til mer gruppe tilbud. Dreingen krever økt variasjon i aktivitet og arbeidstilbud, samtidig krever det økt inkludering i

arbeidsoppgaver i kommunen og i eksisterende fritidsaktiviteter.

- Åboas cafe og Solås vaskeri: Deler av oppgavene løses via drifting av brukere som trenger tilrettelagt aktivitet og arbeid.
- Ny organisering av lærlingordningen på Solås og Åboas- bidrar inn i mulighet til å nå måltall for lærlinger, samtidig er det sårbart dersom man har lærlinger som ikke fungerer godt nok.

Forenkling og forbedring – andre arbeidstidsordninger

- Vi erfarer at økt kompetanse og andre arbeidstidsordninger gir større kontinuitet og kvalitet i tilbudet til brukere med omfattende behov – dette vil på sikt redusere bemanningsbehovet. Tiltaket vurderes både i heldøgnsstilbud på Bærland og i omlegging i barn og avlastning og miljøtjenesten.
- Andre arbeidstidsordninger er også en del av løsningsalternativene for kontinuitet og kvalitet i omstilling av resten av tjenestene.
- Hjemmetjenesten har i oktober 2016 startet med «Stille Rapport». Målet med tiltaket er i hovedsak å frigi tid til direkte pasientarbeid og dokumentasjon. Rapporter fra andre kommuner som har gjennomført dette, viser at det har ført til bedre og tydeligere dokumentasjon. Dette er første trinn i å vurdere rett bruk av ubunden tid og vurdere tiltak som øker den direkte brukertiden.
- Økt digitalisering vil frigjøre mer ressurser direkte til bruker både i hjemmetjenesten og NAV.
- Reduksjon i grunnbemanning Åboas bofelleskap og Solås sykehjem. Vi har et potensial til bedre arbeidsflyt, forenkling og forbedring av. Samtidig vurderes det som svært krevende å få gjennomført denne reduksjonen på kort.

Nøkkeltall

Område	Note	2012	2013	2014	2015
Innbyggere og brukere					
Andel som har mottatt økonomisk sosialhjelp		2,1 %	2,2 %	2,4%	2,7%
Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde		52,6 %	58,7 %	58,3%	64,3%
Andel unge (18-24 år) som har mottatt økonomisk sosialhjelp		-	6,6 %	6,8%	7,7%
Venteliste antall bosatte vanskeligstilte/omsorgsboliger		15/Ikke målt	17/4	16/9	5/6
Antall bosatte flyktninger / Kom.st.vedtak		20/15	15/15	17/15	33/30
Antall barn med hjelpetiltak/plassert utenfor hjemmet		77/1	88/4	59/7	57/12
Antall barn under omsorg		14	13	17	14
Andel nyfødte med hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst I ref. gruppe	1	98% 92%	91% 86%	76% 93%	53% 82%
Andel barn som har fullført helseundersøkelse ved 2 års alder I ref gruppe	2	102% 87%	81% 90%	86% 94%	73% 97%
Andel helsesøsterstilling brukt på antall skoleelever		1,3/ 1613	1/1607	1,2/159 6	1,2/1700
Antall 1.g konsultasjoner hos jordmor nyfødte/antall fødsler		116/185	124/186	131/165	125/213
Antall barn/timer (pr uke) med støttetiltak utenfor institusjonen	3	18/95*	20/159*	49/392	40/520
Antall mottakere/ timer tildelt omsorgslønn pr uke		-	-	21/156	11/120
Antall barn som med botilbud eller avlastning i institusjon /timer pr uke		7/282	11/361	11/350	11/240
Rus: Antall brukere med tjenester mellom 18-24 år			10	8	11
Psyk: antall timer vedtak/antall brukere	4		526/95	513/95	418/117
Amb.hj.tj: Antall brukere/antall vedtakstimer				111/315	119/348
Omsorgsboliger: Antall brukere / antall vedtakstimer				474/15	562/17
Bofellesskapene: Antall brukere/antall vedtakstimer				372/16	352/16
Timer tildelt dagtilbud for personer med demens				48	90
Antall frisklivshenvisninger				46	92
Antall frivillige/antall faste tilbud			227/24	201/26	224/27
Psykisk helse: antall kurs/grupper				6	7
Miljø: antall brukere/vedtakstimer				21/389	25/583
antall VTA-plasser		12	12	12	12
antall brukere med kommunalt dagtilbud				12	11
Utnyttelsesgrad av plasser i sykehjem		95,7%	84,7%	97%	97,3%
Andel korttidsplasser/langtidsplasser		48,5/ 47,1	40,4/ 44,3	41,3/ 55,7	48,5/ 48,5
Brukerundersøkelser					
Brukertilfredshet Psykisk helse		3,7 av 4		Ikke målt	3,7/4
Brukertilfredshet helsestasjon		5,1 av 6		Ikke målt	5,1/6
Brukertilfredshet Frivilligsentral		4,8 av 5	Ikke målt	4,9/5	Ikke målt

Brukertilfredshet barnevern		3,8 av 6		Ikke målt	Ikke målt
Brukertilfredshet NAV		2,7 av 4	5,1 av 6	Ikke målt	Ikke målt
Brukertilfredshet Solås bo- og rehabilitering			5,4 av 6	Ikke målt	5,3 / 6
Brukertilfredshet hjemmetjenestene	5		4,9 av 6	Ikke målt	4,9/6 hjtj
Brukertilfredshet ÅBOAS	5				4,3/6
Brukertilfredshet Miljøarbeidertjenesten	6			Ikke målt	1,1*
Brukertilfredshet Fysio- og ergoterapi			5,1 av 6	Ikke målt	5,1/6
Økonomi					
Netto driftsutgifter pr innb. i kommunehelsetjenesten I ref.gruppe		1.353 1.699	1.532 1.727	1.596 1.922	1.529 1.993
Brutto driftsutgifter pr barn som ikke er plassert av barneverntjenesten		16193	16141	45 844	16022
Brutto driftsutgifter pr barn som er plassert av barneverntjenesten		204 552	239 882	267 919	355062
Netto driftsutgifter til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste. 0-20 år Ref gruppe:		1 421 1 493	1 575 1 487	1 548 1 660	1350 1839
Netto driftsutgifter tilb.pers.rusprobl.pr innb. 20-66 2015 -Netto driftsutg. til tilbud til pers. med rusprobl. pr. innb. 18-66 år I ref.gruppe		316 122	342 147	281 153	196 286
Netto driftsutgifter pleie og omsorg per innb 80+ I ref.gruppen		437 384 401 127	471 420 418 840	477 719 435 778	483.996 420.473
Medarbeidere					
Årsverk/antall ansatte (Tidligere omsorg)		134/234	139/258		
Årsverk/antall ansatte (Tidligere ressurs)		56,3/68	60,8/80		
Sykefravær (Tidligere omsorg)		8,1	8,83		
Sykefravær (Tidligere ressurs)		5,5	8,7		
Antall stillinger Helse og velferd				314	317
Antall årsverk Helse og velferd				194	202
Nærvær /sykefravær Helse og velferd				93,4/6,6	93,5/6,5
Medarbeidertilfredshet Helse og velferd				Ikke målt	4,5

Måltall

Område	Note	Status 2015	2016	2017	2019
Innbyggere og brukere					
Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde			< 50 %		< 50 %
Andel unge (18-24 år) som har mottatt økonomisk sosialhjelp			< 4 %		< 4 %
Antall barn med hjelpetiltak/plassert utenfor hjemmet			75/3		85/2
Antall barn under omsorg			15		15
Andel hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst I ref. gruppe.	7	53%	90%		95%
Andel barn som har fullført helseundersøkelse ved 2 års alder Ref gruppe	8	73%	85%		90%
Andel skolehelsesøsterstilling brukt på antall skoleelever	9		1,3/1625	2,3/1625	2,5 /1625
Antall 1.g konsultasjoner hos jordmor nyfødte/antall fødsler	10	125/213	110/220	125/220	125 /200
Antall barn/timer (pr uke) med støttetiltak utenfor institusjonen	11	40/520	33/431	35/430	33/400
Antall mottakere/timer tildelt omsorgslønn pr uke		11/120	12/132	9/100	5/50
Antall barn som får botilbud/avlastning i institusjon /timer pr uke	12	11/240	10/399	8/200	7/175
Amb.hj.tj: Antall brukere/antall vedtakstimer			115/320	120/350	110/300
Antall deltagere hverdagsrehabilitering			10	40	65
Gjennomsnittlig forbedringspoeng fra oppstart til endt rehab	13		1	1,5	1,5
Miljø: antall brukere som bruker velferdstekn mlm 18-30 år			8	10	13
Antall plasser VTA		12	12	12	12
Antall brukere med kommunalt dagtilbud		11	14	19	25
Antall frisklivshenvisninger		92	100	120	150*
Antall frivillige/faste tilbud			205/30	210/35	220/40
Antall kurs/grupper psyk helse		7	8	20	30*
Rus: antall brukere med tjenester mellom 16 og 24 år/13-18 og 18-24 for 2017			10	30/30	30/20*
Andel korttidsplasser/ langtidsplasser		48,5/48,5	60/40	60/40	60/40
Medarbeidere					
Årsverk/antall ansatte		317/202			
Gjennomsnittlig stillingsstørrelse		63,7			70 %
Nærvær /sykefravær		93,3/6,7	92,5 /7,5	92,7/7,3	93/7,0
Medarbeidertilfredshet		4,5	4,7		4,8

Kommentarer til nøkkeltall

1. Problemer med rett registrering i fagprogram. Prosent sannsynligvis høyere i 2015.
2. Problemer med rett registrering i fagprogram. Prosent sannsynligvis høyere i 2015.
3. Antall angir støttekontakter/private avlaster og BPA ordning i 2015.
4. Nedgang i antall vedtakstimer hos PHR fra 2014 til 2015 skyldes endring i situasjon hos en enkeltbruker på måletidspunktet. Det er en vesentlig økning i antall brukere.
5. Ambulant hjemmetjeneste og ÅBOAS omsorgsboliger målt i sammen i 2013.
6. Brukerundersøkelsen er vesentlig endret fra den forrige og ulik de andre avdelingene. Denne gang skal ikke brukerne gradere svarene fra 1-6, men svare ja eller nei. I tillegg er kommentarfeltet utvidet slik at brukerne kan forklare det de mener er bra/mindre bra. Landsgjennomsnittet for brukergruppen er 1,2.
7. Problemer med rett registrering i fagprogram. Prosent sannsynligvis høyere i 2015.
8. Problemer med rett registrering i fagprogram. Prosent sannsynligvis høyere i 2015
9. Søkt om opptrappingsmidler helsestasjonstjenester vil da prioritere skolehelsetjeneste.
10. Økt måltall da jordmor har fått økt stilling i 2016
11. Antall angir støttekontakter/private avlaster og BPA ordning.
12. Nye BPA rettigheter og økt fokus på avlastning utenfor institusjon har medført en endring i behovet for avlastning barn og unge. Ifht. botilbud i institusjon kan det bli endringer i behov som gjør at botilbud blir nødvendig.
13. Forbedrings-skår gjøres ved oppstart hverdagsrehabilitering, ny funksjonstest etter endt rehabilitering. Verktøyet som benyttes for å kartlegge funksjonsnivå er SPPB (short physical performance battery). Differansen mellom oppstart skår og skår etter endt rehabilitering er funksjonsforbedringen. Måltallet er satt til snitt økning på 1 poeng første år.

Kommentarer nye brukerbehov 2018 - 2020

1. Det er kartlagt nye 11 personer som vil ha behov ulike former for botilbud i perioden 2018 til 2020. (18-20 år) I tillegg er det noen brukere innenfor barnevern som kan få tett behov for oppfølging i denne perioden. Flere av disse har og kostnader knyttet til seg i dag. Men vil ha behov for økte tjenester når de skal bo i egen bolig. Denne brukergruppa må og ta opp i seg behovs økninger som ikke kan forutses - mennesker som erverver sykdom eller får omfattende forverringer av sin tilstand og dermed store økninger i behov. Oppgaveskyvning innenfor somatikk, psykiatri og rus og rehabilitering gjør at behovene her øker.
2. Det skal i 2017 bygges fire omsorgsboliger med bemanningsbase målgruppe rus og psykiatri – disse skal være døgnbemanna fra 2018.
3. Det vil de nærmeste årene være en økning både i aldersgruppen 67 + og noe økning i aldersgruppen 80+. Det vil medføre en behovs økning. Det er avgjørende at vi klarer følge opp behov så langt som mulig med forebygging, hverdagsrehabilitering og hjemmetjenester for å holde institusjonsbehovet nede. Det kan før nytt bofelleskap står klart bli behov for å ta flere senger i bruk til korttids-rehabiliteringsformål mot slutten av perioden.
4. Vi har fått prosjektfinansiering for støttetjenester til barn og unge, vi forventer og å få noe prosjekt finansiering og i 2017 men må planlegge og innarbeidet dette i budsjett for 2018. Det er behov for å styrke helsestasjonstjenestene dette er det ikke rom for i 2017, men bør legges inn som forutsetning i 2018 eller 2019 avhengig av om vi får tilskudd i forbindelse med opptrappingsplanen for 2017.

- Innbakt i Helse og velferds ramme for 2017 er det tatt høyde for sosialhjelpsutgifter på nivå med utgiftene i oktober 2016. Det er isolert sett en økning på 7650 sammenlignet med det som lå i helse og velferd sin rammen for 2016. Det legges inne 1 million i økte kostnader per år i perioden.

- Det er i 2017 lagt inn økte kostnader til plassering utenfor hjemmet, men dette er finansiert via vertskommunetilskudd og integreringsmidler. Vi har i løpet av 2016 fått midler til styrking av bemanning. Det legges inn en forventet økning av behov i perioden.

Konkret omstillinger 2017 -2020

- Effektivisering heldøgns drift boliger til mennesker med nedsatt funksjonsevne gjennom å endre på:
  - Sammensetning og økning av kompetanse.
  - Samlokalisering/samorganisering av tilbud.
  - Endra utforming barn og avlastningstilbudet.
  - Arbeidstidsordninger som gir større forutsigbarhet og stabilitet

I 2017 og 2018 gradvis effekt av omlegging drift barn og avlastning. I 2017 og 2018 gradvis effekt reduksjon nattevaktstjenester. Fra 2018 effekt av samlokalisering av heldøgnsstilbud Bærland,
- Drop-in – økt omfang og endra organisering av aktivitets og arbeidstilbud:
  - Smiå
  - Servicebedrift
  - UKA
  - Dag/aktivitetstilbud miljøtjenesten
  - Tilrettelagt arbeidsplasser inn i kommunens oppgaveløsning
- Mestring i egen bolig
Gruppetiltak fremfor individretta tiltak

- Brukere resurser for hverandre
- Nettverks bygging
- Økt bruk av frivillige
- Kompetansebygging målretta tiltak.

Hverdagsrehabilitering

Noe reduksjon i valgfrihet, kvalitet og omfang på tilbud ytt fra kommunen

- Alternative bemanningsløsninger
  - Bemanningsenhet
  - Økt bruk av læringer inn i bemanning.
  - Endra oppgaveløsning og bemanningsløsning i hjemmetjenestene.
- Endra oppgaveløsning og økt bruk av frivillige Åboas bofelleskap og Solås.

I perioden 2018 – 2020 vil en i tillegg til ytterligere effekt av omstillingene som beskrevet over jobbet med å få ned kostnadene til sosialhjelp, blant annet som forventet følge av at en skal styrke tilbudet til personer med helseutfordringer knyttet til rus.

Videre vil en fra 2018 kunne forvente gevinster av de digitale løsningene som en skal innføre i 2017, samt økt bruk av velferdsteknologi.

Rammeendring

Vedtatt budsjett 2016	184 200
Lønn- og pensjonsjusteringer	4 327
Prisjusteringer	669
Helårsvirkning vedtatte tiltak/interne justeringer	19 397
Innarbeide tiltak 2017	-6 500
Budsjettramme 2017	202 093

Foreslåtte tiltak i perioden

Tjenesteområde helse og velferd	2017	2018	2019	2020
Økning brukerbehov 2018 - 2020		9 450	14 100	18 300
Effektivisering heldøgnsdrift boliger	-2 300	-2 300	-2 300	-2 300
Drop-in - tilrettelagte arbeidsplasser	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
Mestring i egen bolig	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Alternative bemanningsløsninger	-1 850	-1 850	-1 850	-1 850
Endret oppgaveløsning - økt frivillighet	-250	-250	-250	-250
Omstillinger 2018-2020		-5 800	-8 600	-10 100
Sum	-6 500	-2 850	-1 000	1 700

2.e. Barnehage

Hovedmål

- Framskaffe nok barnehageplasser til alle barn med rett til barnehageplass
- Tilby barnehageplasser med fokus på kvalitet
- Utvikle et kompetent personale
- Utvikle kultur for læring i den enkelte barnehage

Status og utviklingstrekk

Barnehagedekning: Gjesdal kommune har pr. definisjon full barnehagedekning. Det betyr at alle barn som fylte ett år innen utgangen av oktober, og som søkte plass innen fristen for hovedopptaket, fikk tilbud om barnehageplass. Kommunen valgte å utvide retten til også å gjelde barn som fulgte ett år i september og oktober. I 2015 var retten knyttet til barn som fylte ett år innen august. Barn uten rett vil få barnehageplass dersom det blir ledige plasser i løpet av året.

Det er nylig utarbeidet en felles barnehage- og skolebruksplan for 2016-2027. Planen viser utfordringer innenfor både barnehage og skole og skisserer bl.a. hvordan kommunen også for framtiden vil tilpasse barnehagetilbudet til etterspørselen. Å vurdere etterspørselen har vært og vil fortsatt være en stor utfordring. Nedgang i befolkningsveksten totalt, og økt arbeidsledighet vil naturlig nok ha betydning for etterspørselen. På den andre siden vil utvidet rett til barnehageplass, tilbud om gratis kjernetid og redusert foreldrebetaling for foreldre med lav inntekt, kunne bidra til at flere vil søke om plass.

Barnehagekapasitet:

Ålgård: For å få plass til alle barn med rett til barnehageplass, opprettet vi en ny småbarngruppe fra august 2016 i midlertidige lokaler i Kyrkjeveien 17. I løpet av høsten er det kommet noen oppsigelser og barnehagene på Ålgård har til sammen tatt inn 8 antall barn uten rett på plass.

I Oltedal går det 86 barn i barnehage og i **Dirdal- og Gilja** går det til sammen 54 barn

Kvalitet i barnehagene handler blant annet om kompetanse. For inneværende år har vi hatt fokus på følgende kompetanseheving:

✓ Rekrutteringsstipend til barnehagelærerstudenter

Gjesdal kommune har for tiden avtale om stipend med 8 barnehagelærerstudenter som er i gang med desentralisert utdanning, og som vil være ferdig utdannet innen neste 3-års periode. Ordningen med rekrutteringsstipend vil trappes ned fra 2017.

✓ Assistenter tar fagbrev

Gjesdal kommune har, sammen med Time, Klepp og Hå, fortsatt kompetansehevingen for assistenter som ønsker å ta fagbrevet i barne- og ungdomsfaget. Inneværende år deltar 8 ansatte i Gjesdal kommune i denne opplæringen. Vi har fått midler fra fylkesmannen og KS til å gjennomføre opplæring også neste år.

✓ Styrerskolen

To styrere har gjennomført styrerskolen i perioden og en styrer er i gang med denne videreutdanningen.

✓ Annen videreutdanning som har vært prioritert og kvalifisert til støtte er veiledning og migrasjonspedagogikk

Barn bosatt i Gjesdal med barnehageplass i private barnehager i omliggende kommuner

utgjør en stadig større andel, og er en økonomisk utfordring fordi kommunen har plikt til å dekke disse utgiftene. I 2016 anslår vi at netto kostnad i forhold til denne problemstillingen vil utgjøre 2,8 mill.

Supplerende opptak: Det står til sammen 50 barn på venteliste til barnehageplass. Av disse er 40 barn under 3 år. 33 barn har søkt oppstart etter 01.01.2017. Ved ledig plass i løpet av året, tilbys barn på venteliste barnehageplass.

Barnehageplass til asylsøkere: I 2016 startet kommunen en egen «velkommen avdeling» primært for barn til asylsøkere som har rett til barnehageplass. Det gjelder alle 4- og 5-åringer i tillegg til 3-åringer som har fått oppholdstillatelse i Norge. Tilbudet blir gitt i Flassabekken barnehage og blir finansiert av statlige midler.

Vesentlige satsingsområder innen tjenesteområde

Omstilling

Vi er opptatt av å snu på steiner for å forbedre – forenkle og jobbe mer innovativt enn vi gjør i dag. Konsekvensen av denne tenkningen er at vi har satt i gang og fortsatt vil jobbe med følgende prosjekter:

Kvalitet for de yngste

Satsingen på *barn og unge* er politisk og administrativt forankret i kommuneplanen og helhetlig oppvekstplan. Spesielt fokus skal være på barn fra 0-3 år. Barn er født til å lære, og forskning viser at det skjer en enorm utvikling og læring i de første leveårene. I tillegg vet vi at barn utvikler seg i samspill med sine omgivelser, og at den grunnleggende trygghet og tillit utvikles fra 0-3 år.

Barnehagene tar forskningen på alvor og vil ha et ekstra stort fokus på å sikre kvaliteten for de yngste barna. Dette betyr bl. a. at det prioriteres å utvikle den voksnes relasjons- og lekekompetanse. Konkret betyr det også at ansatte som jobber på småbarnsavdelingene fortrinnsvis skal jobbe i heltidsstillinger for å sikre at de yngste barna slipper å forholde seg til mange ansatte.

Forebygging av mobbing

I samarbeid med Jærskolen jobbes det systematisk for at også barnehagene i Jærkommunene skal sikres et godt og trygt barnehagemiljø. Vi er i ferd med å utvikle et brukervennlig digitalt system som vil kunne brukes både av ansatte, foreldre og andre. Systemet vil tas i bruk våren 2017.

Digitale verktøy

«My kid» er et kommunikasjonsverktøy som brukes mellom barnehagene og foreldrene, og som har vært i bruk i Gjesdal i flere år. Kommunen har hatt en aktiv rolle i forhold til å bidra med innspill for å videreutvikle verktøyet. Framover jobbes det aktivt for å videreutvikle det administrative systemet og for å få til en integrasjon med det digitale opptakssystemet.

Variert og sunt kosthold (som en del av satsingen på folkehelse)

Utviklingen i Gjesdal viser at stadig flere barn går fra deltidsplass til fulltidsplass. I tillegg viser statistikken at barna som begynner i barnehage er yngre enn de var tidligere. Dette legger et stort ansvar på barnehagene i forhold til å sikre dem et variert og næringsrikt kosthold. Det er stor forskjell mellom barnehagene når det gjelder både kunnskap og fokus. Noen barnehager har egen kokk, mens andre fordeler kjøkkentjenesten mellom de ansatte. Brukerundersøkelsen (2016) viste stor variasjon i tilbakemeldingene fra foreldrene når det gjaldt kosthold, fra 4,1 – 5,3. FUB (det kommunale foreldreutvalget) har også løftet kosthold som sin hjertesak fra høsten 2016. De ønsker bl.a. å heve kompetansen hos de barnehageansatte.

Arbeidslag: Gjennom prosjekt arbeidslag som er satt i gang i en barnehage og en skole, er ansatte i ulike avdelinger i ferd med å prøve ut nye måter å samarbeide på for å kunne utnytte ressursene og skape bedre tilbud til det enkelte barn. Prosjektet vil avsluttes innen 2017.

Heltidskultur

For å kunne tilby gode tjenester i framtiden, ønsker vi å utnytte kompetansen vi allerede har i større grad enn vi gjør i dag. Det betyr at vi ønsker flere ansatte i større stillinger. Det vil bl.a. bety at barn og foreldre ikke trenger å forholde seg til så mange voksne som noen må i noen barnehager i dag.

Opplæring i Lean

4 barnehager har vært med på opplæring i Lean og har satt i gang med forbedringsarbeid i tråd med Lean prinsippene for å sikre at ressursene blir utnyttet til det beste for det enkelte barn. Arbeidet fortsetter i hele 2017. . Innen 2019 skal alle barnehagene være i gang med nødvendig omstilling.

Omstillinger i 2017 vil se slik ut:

Øke kvaliteten i hver barnehage ved å ansette 2 barnehagelærere pr. avdeling (for 3-5år). I dag er 35 % av de ansatte barnehagelærere, 19 % er barne- og ungdomsfagarbeidere og ca 45 % er uten formell utdannelse. Forskingen er tydelig på at kompetanse har stor betydning for kvaliteten i barnehagen. På den andre siden er styrerne tydelige på at bemanningstettheten også har betydning for å kunne ivareta barna på en best mulig måte. Det uttrykkes bekymring for at bemanningstettheten blir for lav fordi barnehagelærere har planleggingstid som assistentene ikke har. Ved å ta inn 2 ekstra barn på 3-5 års avdelingene, vil utgifter og inntekter balansere. Denne ordningen vil vi fase inn gradvis og evalueres underveis.

Tilpassing av åpningstidene vil være et tiltak for å øke bemanningstettheten noe, og vil kunne innføres fra nytt barnehageår (august). Det betyr at de største barnehagene: Flassabekken og Øygardsvatnet vil ha åpningstider som i dag, fra kl 07.00 – 17.00 (10 timer), mens de andre barnehagene på Ålgård vil ha 9 timers åpningstid. I Oltedal og Dirdal må åpningstidene møte foreldrenes behov. Vi vil på denne måten fortsatt imøtekomme foreldre som har lang reisevei, samtidig som vil vi sikre tettere bemanning i kjernetiden i de andre barnehagene.

Innføring av fast vikarordning i alle barnehagene

vil kunne gjennomføres ved at det ansettes fast vikar i hver barnehage. I dag er det vanskelig å få tak i stabile vikarer, og en må ofte forholde seg til flere. Fast vikarordning vil bety at det ansettes en eller to personer på toppen av den faste bemanningen. Fordelene med denne ordningen er at vikaren er kjent med barn, foreldre, ansatte og barnehagen generelt, og personalet slipper å bruke tid på å få tak i vikarer. Ulempene vil oppstå når det er flere syke samtidig. Styrerne gir uttrykk for at de er bekymret for hvilke konsekvenser dette vil få og påpeker at bemanningstettheten vil bli ytterligere redusert enkelte dager. Ordningen er prøvd ut i Flassabekken barnehage og tilbakemeldingene er positive i forhold til å ha faste vikarer. Utfordringene oppstår når flere er syke samtidig.

Åpen barnehage legges ned fra høsten 2017. Vi ser av besøkstallene at de fleste barna som benytter seg av tilbudet i dag er i alderen mellom 0–1 ½ år. Vi registrer ellers at det ikke lenger går barn av flyktninger i den åpne barnehagen. Brukerne gir positive tilbakemeldinger på tilbudet, og det er tydelig at det er behov for et møtested for foreldre som ikke er i en jobbsituasjon. Når den åpne barnehagen likevel foreslås nedlagt, skyldes det først og fremst den økonomiske situasjonen som kommunen er i. Rådmannen ser ikke at det blir rett prioritering å opprettholde den åpne barnehagen samtidig som driften til vanlig barnehagedrift må reduseres. Vanlig barnehagedrift er en av kommunens primær oppgaver. For kommunen hadde det vært ønskelig om det var en frivillig organisasjon som så denne oppgaven som en spennende mulighet.

Reduksjon av styrket barnehage betyr ikke at barn med rett til spesialpedagogisk hjelp får redusert tilbud. Reduksjonen vil innebære en ytterligere nedbemanning i forhold til generell styrking. I 2016 ble denne tjenesten redusert med 1 og ½ årsverk. Den generelle styrkingsressursen blir fordelt mellom barnehagene slik at det kan settes inn tiltak til barn som har behov for ekstra støtte og oppfølging.

To barnehageopptak

Ved budsjettbehandlingen i 2015 ble det fattet følgende vedtak:

«Vi vil fase inn en ordning med to opptak i året i løpet av fireårsperioden. Det betyr at barn som er født i perioden 1. september til 31. desember får tilbud om plass ved dette andre

opptaket. Vi har beregnet at dette vil koste ca. 3 500'. Ordningen innføres over fire år slik at det i 2019 er midler til denne ordningen fullt ut.»

For barnehageåret 2016 / 2017 ble retten til barnehage utvidet fra august til oktober. Denne ordningen var også i tråd med statlige føringer og førte til at barn som ble ett år innen utgangen av oktober fikk tilbud om plass i barnehage fra fylte ett år eller fra august 2016. Konsekvensen av denne ordningen var at 17 nye barn fikk rett til barnehageplass i 2016. Totalt utgjorde denne økningen en kostnad på 1,5 mill. i 2016, med en helårsvirkning på 3,6 mill. i 2017 og utover i planperioden. Rådmannen ser ikke at det vil være mulig å

utvide retten ytterligere fra 2017 og har ikke lagt inn noen økning i budsjettet i 2017.

Omstillinger utover i perioden:

Vi vil fortsette å jobbe med omstillingstiltakene som er igangsatt og som skal påbegynnes i 2017. Effekten av enkelte tiltak vil vi først se utover i perioden. Dette vil også gjelde noen av tiltakene som vil gi en økonomisk gevinst, for eksempel tilsetning av flere barnehagelærere på samme avdeling, og nedtrapping av stipendordning for å rekruttere barnehagelærere

Nøkkeltall

Område	Note	2012	2013	2014	2015
Innbyggere og brukere					
Andel barn 1-5 år med barnehageplass I ref. gruppe		84,4 % 87,1 %	85,6 % 86,4 %	85,1 % 86,6 %	85,8 % 87,7 %
Antall barn med barnehageplass		778	825	843	853
Brukertilfredshet, samlet for tj.omr.		5,1	-	5,0	-
Andel i barnehage med oppholdstid 33 t. eller mer per uke I ref. gruppe	1	89,6 % 90,1 %	92,3 % 91,3 %	93,1 % 92,4 %	94,2 % 94,1 %
Økonomi					
Brutto driftsutgifter i kr. pr. barn I ref. gruppe	2	143 964 154 469	157 061 160 524	176.297 183.284	173.997 180.255
Brutto driftsutgifter til styrket tilbud til førskolebarn per barn som får ekstra ressurser, alle barnehager I ref.gruppe	3	91 009 83 437	95 696 89 095	108 250 88 103	91.038 77.795
Andel barn som får ekstra ressurser til styrket tilbud til førskolebarn, målt mot alle barn i barnehage. I ref.gruppe		13,9 % 14,7 %	15,1 % 14,8 %	14,8 % 14,7 %	15,6 % 15,1 %

Ref. gruppe er Hå, Time, Klepp, Strand og Eigersund. Tall i hele 1000.

Måltall – målsettinger i planperioden

Område	Note	Status 2015	2016	2017	2020
Innbyggere og brukere					
Andel barn 1-5 år med barnehageplass I ref. gruppe		85,8 % 87,7 %	87 %	88%	90 %
Medarbeidere					
Andel ansatte med barnehagelærerutdanning I ref. gruppe	4	30,9 % 31,1 %	35 %	38%	45 %
Andel ansatte menn til basisvirksomhet i bhg. I ref. gruppe	5	6,7 % 5,3 %	6 %	7 %	10 %
Årsverk kommunale barnehager Årsverk private barnehager	6	155 56,8	161 56	164 56	170 56
Sykefravær	7	9,5 %	7%	6,5	6,0
Medarbeidertilfredshet		4,8	-	5,0	-

Kommentarer til nøkkeltall og måltall

1. Tallene viser en fortsatt økning i antall barn med heldagsplass.
2. Tabellen viser at driftsutgiftene pr. barn har gått noe ned, og at vi fremdeles driver billigere enn de kommunene vi sammenligner oss med. Vi har stort fokus på å drive kostnadseffektivt, og vi fortsetter å jobbe med omstilling og effektivisering.
3. Utgiftene her vil variere etter hvor mange barn vi har med store og omfattende behov
4. Dersom vi vi vedtar at vi skal bemanne barnehagene med 2 barnehagelærere per gruppe, vil det forventes at andelen med barnehagelærere vil stige i perioden
5. Vi registrerer at det nå er flere menn som søker på ledige stillinger i barnehagesektoren. I tillegg meldte Universitetet i Stavanger at 1 av 4 studenter som begynte på

barnehagelærerutdanningen høsten 2015 var menn.

6. Selv om det knytter seg stor usikkerhet til behovet for nye barnehageplasser de nærmeste årene, har vi valgt å legge opp til en jevn økning
7. Sykefraværet i barnehagene har vært svært høyt i flere år, og barnehagene har derfor jobbet med nærvær og utarbeidet gode rutiner for å følge opp langtidssykemeldte. Vi har vært godt fornøyd med jobben som er gjort og har hevdet at nærværet har vært høyere enn det sykefraværsprosenten tilsier. For inneværende år ser vi at sykefraværet også er på vei nedover. Vi gleder oss over det, og er opptatt av å ha fortsatt fokus på nærvær slik at denne utviklingen vil fortsette å gå i rett retning.

Rammeendring

Vedtatt budsjett 2016	114 650
Lønn- og pensjonsjusteringer	2 643
Prisjusteringer	747
Helårsvirkning av vedtatte tiltak/interne justeringer	1 426
Innarbeide omstillinger/tiltak 2017	- 1 500
Budsjettramme 2017	117 966

Foreslåtte prioriteringer og tiltak i perioden

Tjenesteområde barnehager	2017	2018	2019	2020
Nye barnehageplasser	900	2 000	2 900	4 000
Innføring av fast vikarordning	-1 450	-1 450	-1 450	-1 450
Åpen barnehage legges ned	-300	-600	-600	-600
Reduksjon av styrket barnehage	-650	-650	- 650	- 650
Omstillinger 2018 – 2020		-1 000	-2 000	-3 000
Sum	-1 500	-1 700	-1 800	-1 700

2.f. Idrett, kirke og politiske organer

Foreslåtte prioriteringer i planperioden

Idrett

Idretten er høyt prioritert gjennom tidligere vedtak om etablering av nye anlegg. Alle prosjekter det har vært bevilget midler til i Gjesdal idrettspark er nå avsluttet. Det er satt av tilsammen 5 mill i planperioden fra 2018-2020 knyttet til ny idrettshall/flerbrukshall. Det er satt av 4 mill kroner i 2017 til tilskudd til Ålgård Fotballklubb, Dirdalhallen og Gjesdal skyttarlag, jf bevilgningsskjema drift. Disse midlene er satt av til nedbetaling av lån (renter og avdrag) knyttet til de to førstnevnte. Beløpet vil reduseres i takt med nedbetaling av lån og når spillemidler for anleggene blir utbetalt. Det er lagt inn midler til utbetaling av 300 000 kroner til Gjesdal skyttarlag, i henhold til tidligere avtale.

Angående andre planer knyttet til idrett vises det til kommentarer under plan for idrett og friluftsliv.

Gjesdal kirkelige fellesrådet

Rådmannen foreslår å videreføre samme reelle nivå på tilskuddet til kirkelig fellesråd i 2017 som i 2016. Det er kompensert for lønns- og prisvekst.

Etter at arbeidet med nye Ålgård kirke ble ferdigstilt ble det i 2016 lagt inn midler til drift av kirken på 900 000 pr år. Samtidig ble det også lagt inn en driftstilpasning på 400 000 kr pr år. Det foreslås ikke ytterligere driftstilpasninger for kirkelig fellesråd i planperioden. Midler til dekking av renter og avdrag på lån er fra og med 2015 lagt inn i rammen til kirkelig fellesråd. Betjening av lånet er stipulert til 2,4 mill i 2017, og etterregnes i forbindelse med hvert årsoppgjør. Lånet har flytende rente, og rentesatsen er høsten 2016 i underkant av 2 %. Lånebetingelsene er de samme som for andre lån med flytende rente til Gjesdal kommune.

Gjesdal kirkelige fellesråd har presentert nye driftstiltak for til sammen 560 000 kr i 2017. Det er ikke funnet rom for å prioritere noen av disse tiltakene. Videre har rådmannen fått presentert flere investeringsbehov knyttet til både Dirdal, Gjesdal og Ålgård kirke. Det er i investeringsprogrammet lagt inn midler til utarbeidelse av tilstandsrapport for Gjesdal i kirke i 2017, men tilhørende midler til utbedringer i 2019. Anslått beløp til utbedringer er foreløpig 3 mill.

Politiske organer

Budsjettet for 2017 er foreslått bevilget som en del av rammen til fellestjenester. Det er lagt inn midler avvikling av valg i 2017 og 2019. Totale kostnader knyttet til politiske organer er

budsjettert med ca 4,7 millioner og dette er noe høyere enn i 2016. Kostnadene er først og fremst lønn til ordfører og varaordførere, samt godtgjørelse for møter og refusjoner for alle politikere.

2.g. Driftstiltak/omstillinger – samlet oversikt

Fellestjenester	2017	2018	2019	2020
Valg 2017 og 2019	400		600	
Reduksjon administrasjon	-500	-1 000	-1 000	-1 000
Blinkfestival - tilskudd	400	400	400	400
Redusert drift - digitalisering	-300	-300	-300	-300
Redusert bemanning fellestjenester	-400	-400	-400	-400
Omstillinger 2018-2020		-500	-1 000	-1 500
Sum	-400	-1 800	-1 700	-2 800

Tjenesteområde kultur og samfunn	2017	2018	2019	2020
Brann IKS - ny hovedbrannstasjon og justert andel	900	1 500	1 700	1 900
Leie Veveriet		1 000	1 000	1 000
Omstillinger 2018-2020		-700	-1 300	-1 800
Økt festavgift	-50	-250	-150	-150
Mindre asfaltering	-300			
Grusing priv.veier	-100			
Redusert og tilpasset renhold	-500	-500	-500	-500
Redusert turnusordning Gjesdalahallen	-100	-100	-100	-100
Redusert vedlikehold	-100	-100	-100	-100
Brukeroppgaver vaktmester avvikles helt	-400	-400	-400	-400
Tilskudd Rogaland Arboret avvikles	-100	-100	-100	-100
Avvikling støtte "frivillige tiltak i landbruket"	-50	-50	-50	-50
Endring i innhold stillinger kultur	-150	-150	-150	-150
Sum	-950	150	-150	-450

Tjenesteområde helse og velferd	2017	2018	2019	2020
Økning brukerbehov 2018 - 2020		9 450	14 100	18 300
Effektivisering heldøgnsdrift boliger	-2 300	-2 300	-2 300	-2 300
Drop-in - tilrettelagte arbeidsplasser	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
Mestring i egen bolig	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Alternative bemanningsløsninger	-1 850	-1 850	-1 850	-1 850
Endret oppgaveløsning - økt frivillighet	-250	-250	-250	-250
Omstillinger 2018-2020		-5 800	-8 600	-10 100
Sum	-6 500	-2 850	-1 000	1 700

Tjenesteområde barnehage	2017	2018	2019	2020
Nye barnehageplasser	900	2 000	2 900	4 000
Innføring av fast vikarordning	-1 450	-1 450	-1 450	-1 450
Åpen barnehage legges ned	-300	-600	-600	-600
Reduksjon styrket barnehage tilbud	-650	-650	-650	-650
Omstillinger 2018-2020		-1 000	-2 000	-3 000
Sum	-1 500	-1 700	-1 800	-1 700
Totale omstillinger	-15 350	-9 000	-14 900	-19 400
Totalt inkludert nye brukerbehov	-12 050	-6 800	-4 050	-1 350

2.h. Ikke prioriterte driftstiltak

Nye tiltak/behovsøkninger - ikke prioritert	2017	2018	2019	2020
Elever med nedsatt funksjonsevne - nye elever ATO	880	2 100	2 100	2 100
Utvidelse kulturskoletilbudet	300	300	300	300
Voksenopplæring	400	400	400	400
Opprettholde lærertetthet 5.-10. trinn	1 300	1 300	1 300	1 300
Opprettholde miljøarbeiderstilling GUS	500	500	500	500
Drifts- og læremidler til skolene	1 300	1 300	1 300	1 300
Opprettholde byggvedlikehold ihht plan	900	2 000	2 000	2 000
Asfaltering ihht anbefalt nivå	1 100	1 100	1 100	1 100
Støttetjenester barn og unge - jordmor	300	300	300	300
Støttetjenester barn og unge - skolehelsetjeneste	650	650	650	650
Kompetanse og utviklingsmidler	100	100	100	100
Administrativt program barnehage	200			
Veiledning nyutdannede førskolelærere	200	470	470	470
Barne- og ungdomsarbeider Ålgård kirke	245	490	490	490
Organist	120	120	120	120
Daglig leder Ålgård menighet		120	300	300
Renhold	75	75	75	75
Totalt ikke prioriterte driftstiltak	8 570	11 325	11 505	11 505

Ikke prioritert - pr tjenesteområde	2017	2018	2019	2018
Opplæring	4 680	5 900	5 900	5 900
Samfunnsutvikling	2 000	3 100	3 100	3 100
Helse og velferd	1 050	1 050	1 050	1 050
Barnehage	400	470	470	470
Kirkelig fellesråd	440	805	985	985
Totalt ikke prioriterte driftstiltak	8 570	11 325	11 505	11 505

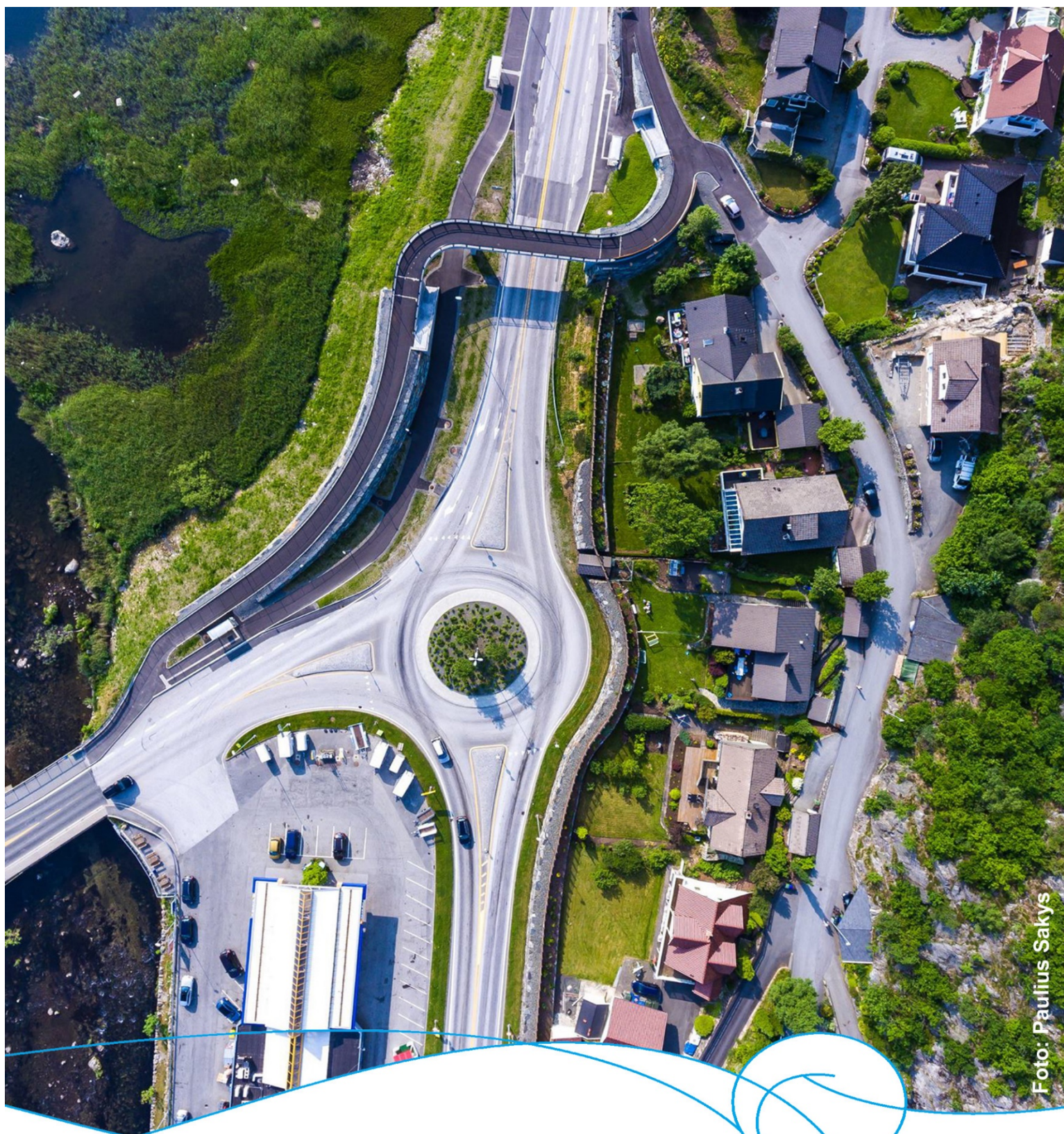

Foto: Paulius Sakys

Del 3

Bevilgningsskjema, investeringsprogram og finansieringsplan

3.a. Bevilgningskjema drift

Budsjettskjema 1A	2016	Budsjett Rev 2016	2017	2018	2019	2020
Skatteinntekter	-314 000	-309 000	-318 300	-321 500	-324 700	-327 900
Eiendomsskatt	-15 900	-15 900	-16 200	-16 300	-16 400	-16 500
Rammetilskudd	-278 000	-283 800	-291 900	-295 200	-298 800	-304 400
Rentekompensasjon	-3 100	-3 100	-3 300	-3 300	-3 300	-3 300
Konsesjonskraft	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Sum frie disponible inntekter	-613 000	-613 800	-631 700	-638 300	-645 200	-654 100
Utbytte Lyse	-4 000	-4 000	-4 700	-4 900	-5 400	-5 600
Renteinntekter	-5 400	-5 400	-5 700	-5 700	-5 700	-5 700
Renteutgifter	22 700	22 700	23 100	21 000	19 300	20 100
Renter VAR-sektor	-2 200	-2 200	-2 200	-2 200	-2 200	-2 200
Avdragsutgifter	30 720	30 720	31 300	32 200	33 500	38 200
Avskrivninger VAR-sektor	-5 620	-5 620	-6 000	-6 300	-6 600	-6 900
Netto finansområdet	36 200	36 200	35 800	34 100	32 900	37 900
Overført kapitalregnskap	15 350	15 350	16 300	19 350	23 200	23 900
Tillegg avsatt/bruk reservefond	-570	-2 570				
Netto avsetninger	14 780	12 780	16 300	19 350	23 200	23 900
Til fordeling fellesområder	-562 020	-564 820	-579 600	-584 850	-589 100	-592 300
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	562 020	564 820	579 600	584 850	589 100	592 300
Mer/mindreforbruk (prognose)	0	0	0	0	0	0
Budsjettskjema 1B	2015	Budsjett Rev 2015	2016	2017	2018	2019
Fellesutgifter til fordeling						
Lønns og pensjonsreserve	11 400	2 264	6 850	6 850	6 850	6 850
Flyktningetilskudd	-18 874	-24 000	27 573	30 589	32 194	32 960
Flyktninger inkl. fondsavsetning/bruk	18 874	24 000	-27 573	-30 589	-32 194	-32 960
Ikke fordelt vekst /salg tjenester	2 200					
Til fordeling tjenesteområdene						
Fellestjenester	28 960	30 641	30 657	29 257	29 357	28 257
Kontrollutvalg - revisjon	800	800	900	900	900	900
Opplæring	146 350	148 472	145 531	147 631	148 831	150 131
Kultur og samfunn	60 140	59 994	62 633	63 733	63 433	63 133
Helse og velferd	184 200	192 207	202 093	205 743	207 593	210 293
Barnehage	114 650	117 622	117 966	117 766	117 666	117 766
Tilskudd idrett	4 500	4 000	4 000	4 000	5 500	6 000
Kirkelig fellesråd	8 820	8 820	8 970	8 970	8 970	8 970
Sum bevilgningsområder	562 020	564 820	579 600	584 850	589 100	592 300

3.b. Investeringsprogram utstyr, vei og bygg

Utstyr, bygg og vei (2B-1)

Tiltaksnavn	2017	2018	2019	2020
Utstyr m.m				
Utstyr i henhold til beredskapsplan	350		400	800
Ny minibuss HV	350			
IKT - oppgraderinger infrastruktur og sikkerhet	700	500	500	500
IKT - HV - ny plattform Gerica - mobilt barnevern	600			
IKT i skolen - til elevene	2 900	2 000	600	
Egenkapitaltilskudd KLP	1 200	1 200	1 200	1 200
Bygdebok 6	200			
Selvbetjent bibliotek - nattåpent	100			
Nykartlegging FKB og ortofoto				500
Nytt GPS utstyr (landmåling)				400
Digitalisering av byggesaksarkiv			3 000	
Kommunale bygg - påkostninger og nybygg				
Ålgård skole - rehab.				500
Bærland skole - ombygging ventilasjon		250		
Bærlandshuset - fasader		600		
Solås skole - utvidet kapasitet	1 000	3 500	30 000	45 000
Ombygging Husafjell bhage til skolebruk	1 000			
Oltedal skole - resttiltak			2 000	7 000
Dirdal skole - mindre tiltak benytte bomberom	350			
GUS - fuktskade K-fløy og vinduer		2 500		
Solås barnehage - rest påkostninger			1 800	
Sikring av Solås Bo og rehab og ÅBOAS		600		
Påkostning kommunale boliger	3 250	750	1 500	
Rettedalen 1, ventilasjon, rehabilitering		200	2 000	
Påkostning UU kom.bygg		300	300	300
Energi og klimaplan - ENØK tiltak		1 000	1 000	1 000
Ungdomshus i sentrum	1 500			
Innredning, spesialutstyr 2. etg Veveriet	2 000			
Veier og G/S veier				
TS-plan-faste (straks)tiltak	300	300	300	300
Dirdal Skole - slutføring av trafiksikring	300			
Veveriplassen, fortau, p-plasser og ny bru			5 000	
Oppgradering bruer og kaier	2 000	2 000	2 000	
Natursteinsmurer Rettedalen 1 og 7	2 000	3 500		
Utskifting kvikksølvperer gatelys		1 700	1 400	2 200
Vintervedlikeholdsutstyr og traktorklipper	750	400		
Driftsmateriell kultur og samfunn	1 250	650	1 200	400
Autovern tiltak	500	500	500	500
Grovrenser til kunstgressbane og gressklipper		260		
Gangbru over elvmunning ved Storahuset				200
Utskifting av kjøleanlegg bårhus			100	300
Plankegjerd, HC toalett Dirdal og Gjesdal kirke	400			
Dirdal kirkegård inkl. parkeringsplass	300		2 500	
Gjesdal kirkegård driftsområde utenom bygg				500
Gjesdal kirke - påkostninger	200		3 000	
Sum utstyr bygg og veier	23 500	22 710	60 300	61 600

Kommentarer:

Utstyr m.m

Utstyr i henhold til beredskapsplan.

Det er satt av 350 000 til nødsstrømsløsning for Storahuset. Videre er det satt av 1,2 mill i 2019-2020 til ytterligere investeringer i utstyr.

Ny minibuss Helse og velferd

Eksisterende buss må påkostes store summer for å bli godkjent, det er behov for å skifte ut denne.

IKT – oppgraderinger infrastruktur og kapasitet

Ulike tiltak for å sikre god hastighet og tilstrekkelig kapasitet for maksimal utnyttelse av digitale løsninger.

IKT – ny plattform Gerica og mobilt barnevern

Investeringer innen helse og velferd for å øke effektivitet og ta bort tidstyver i det daglige arbeidet.

IKT i skolen – til elevene

Gjesdalelevne skal bruke fremtidsrettede digitale verktøy i sin læring. Satsingen er kommet godt i gang i 2016 og vil fortsette de neste årene. De fleste elever skal ha sin digitale enhet i løpet av 2017. Det gjøres ved å avsette store midler både i 2017 og 2018. I 2019 er det lagt inn et mindre beløp for å vedlikeholde satsingen.

Egenkapitaltilskudd KLP

Antatt krav til økt egenkapitaldekning i sykepleierordningen og fellesordningen. Årlig økning.

Bygdebok 6

Det gjenstår én bygdebok - for Oltesvik, Mork og Rage. Det er et eget fond som er øremerket bygdebokarbeidet, men det er ikke nok midler igjen til den siste boken. Arbeidet har blitt mer omfattende og tatt lenger tid enn planlagt, og rådmannen ønsker å få avsluttet prosjektet i 2017.

Selvbetjent bibliotek – nattåpent

Ved å gi innbyggerne tilgang til biblioteket på kveldstid og i helger, vil vi kunne gi et mer variert og fleksibelt tilbud. Dette er en smart måte å utvide tjenesten på, uten at det øker driftsutgiftene i særlig grad. For å komme i gang er det imidlertid behov for å etablere et nytt låssystem (koblet opp mot lånekortet) og selvbetjent utlånsmaskin. Dette vil koste ca. kr. 100 000.

Nykartlegging FKB og ortofoto

2020: I følge plan- og bygningsloven skal kommunen ha et oppdatert kartverk for å dekke sine behov innen planlegging og saksbehandling. Forrige kartlegging var i 2015, vi ajourfører dette fortløpende med nye bygg osv. men ved manuelt ajourhold får en ikke med alle detaljer, høyder osv.

Nytt GPS-utstyr (landmåling)

2020: Utskifting av eksisterende måleutstyr som var nytt i 2013. Måleutstyret er mye brukt og er datautstyr som blir foreldet, vi har brukt en nedskrivningstid på 5 år, i 2020 er utstyret 7 år gammelt.

Digitalisering av byggesaksarkiv (+ landbruk, oppmåling)

2019: Dette vil gjøre kommunens gamle papirarkiver mer tilgjengelige. Det vil også frigjøre rom på Storahuset da papirarkivet kan sendes til Interkommunalt arkiv for oppbevaring når det er tilgjengelig for kommunen på digital form. I summen inngår skanning og systematisering for å gjøre dokumentene gjenfinnbare.

Ålgård skole – rehab.

Den eldste delen av skolen er slitt og trenger oppussing/oppgradering. Dette bør tas i 3 byggetrinn i løpet av en 3-års periode. Anbefalt oppstart i 2020.

Bærland skole – ventilasjon

Ombygging av ventilasjonsanlegg i 6 klasserom p.g.a. kald trekk på elevene.

Bærlandshuset – fasader

Råtten kledning på fasade og ødelagte vinduer må skiftes ut.

Solås skole – utvidet kapasitet

Solås skole skal utvides med to paralleller slik at skolen ved full utbygging rommer fire paralleller fra 1. til 7. klasse samt SFO og ATO-avdeling. I 2017 legges det opp til

utarbeidelse av et skisseprosjekt for deretter å gå over til prosjektering klar til anbudsinnhenting høsten 2018. Byggestart er planlagt til 2019

Ombygging Husafjell barnehage til skolebruk

Husafjell barnehage flytter ut av lokalene våren 2017 og det skal da gjennomføres noen mindre tilpassinger av bygget slik at Solås skole kan ta i bruk bygget til skoledrift høsten 2017.

Oltedal skole – resttiltak

Fasaderehabilitering., utskifting av vinduer og ny ventilasjon i den gamle delen av skolen, samt betongrehabilitering/armering i den «nye» delen. I tillegg kommer enkelte mindre tiltak.

Dirdal skole – mindre tiltak benytte bomberom

Etablere ny og bedre rømningsvei for å øke sikkerheten ved en eventuell brann. Dette er et krav for å kunne benytte rommet som et grupperom.

GUS - fuktskade K-fløy og vinduer

Fuktskader, utskifting av 19 vinduer, utskifting av brostein i glassgård, reparasjon/utskifting av problematisk avløpsrør samt etablere overbygg over dører i glassgård.

Solås barnehage – rest påkostninger

Gjenstående rom oppgraderes pga. kalde gulv og trekk, samt nytt kjøkken.

Sikring av Solås Bo og rehabilitering og ÅBOAS

Etablere kameraovervåking for å øke sikkerheten, spesielt mtp. brann.

Påkostning kommunale boliger

Oppgradering av boligene i Fiskebekkveien 4-10 utvendig pga. råttent kledning etc., samt asfaltering av veien rundt disse. Oppussing av gjenstående 2 leiligheter i Fiskebekkveien 4-10 samt 2 leiligheter i Oltedal.

Rettedalen 1, ventilasjon, rehabilitering

Utskifting av slitte ventilasjonsanlegg, samt utskifting av gamle/slitte gulvbelegg etc.

Påkostning universell utforming kommunale bygg

Utbedring av adkomst til hovedfunksjoner i kommunale arbeids- og publikumsbygg.

Energi- og klimaplan - ENØK tiltak

Prioritere og utføre tiltak som inngår i vedtatt Energi- og klimaplan.

Ungdomshus i sentrum

Stasjonen blir brukt som ungdomshus. For å kunne bruke huset fullt ut, hele året, er det imidlertid behov for omfattende vedlikehold (isolering, universell utforming, rømningsvei fra 2. etasje og utbedring/ tilrettelegging av kjøkkenfasiliteter etc.). I 2015 har rådmannen satt av 1, 5 millioner til oppgradering og isolering av pakkhuset.

Innredning, spesialutstyr 2.etg Veveriet

Det er inngått en intensjonsavtale med Veveriet AS for leie av 2. etg i Veveriet til bruk for Kulturskolen, Voksenopplæringen og Flyktningsetjenesten. For å kunne ta i bruk lokalene kreves det innredning, inventar og utstyr tilpasset aktiviteten i lokalene.

Veier og G/S veier

TS-plan og strakstiltak

TS-plan omfatter midler kommunen har avsatt som egenkapital til kommunale trafiksikkerhetstiltak, hvorav noen midler blir benyttet til ulike strakstiltak som blir prioritert i arbeidsutvalget for trafiksaker.

Dirdal skole – slutføring av trafiksikring

Forbedre parkering, kryssing, hente- og leveringssituasjonen ved Dirdal skole og hall.

Veveriplassen, fortau, p-plasser og ny bru

Opparbeidelse av fortau og nye parkeringsplasser på Veveriplassen, ny bro over kanalen og videreføring av gangforbindelse mellom kanalen og p-plassen ved Storahuset.

Oppgradering bruer og kaier

Midler til rehabilitering av bruer og kaier videreføres. Det er foretatt en årsinspeksjon av samtlige bruer og kaier. Gjesdal kommune har 2 kaier og 22 bruer, og det planlegges jevnlig rehabilitering av i disse.

Natursteinsmurer Rettedalen 1 og 7

Rettedalen 1: Murene har rast ut flere steder og viser tegn til pågående utrasinger. Muren, og da spesielt nedre del vurderes å være i generell dårlig forfatning. Gang og sykkelveg, samt trafikkert bilvei (Fv506) ligger i bakkant av muren og det er innledet et samarbeid med Statens Vegvesen om utbedring.

Rettedalen 7: Natursteinsmurene på sør- og vestsiden støtter opp terrenget mot Figgjoelven og parkeringsplassen. I følge tilstandsrapport er deler av muren i ferd med å rase ut. Det er foretatt midlertidig tiltak men ytterligere tiltak må gjøres for permanent sikring.

Utskifting kvikksølvpærer gatelys

Lyse har meddelt kommunen at alle kvikksølvarmaturer i gatelysnettet må skiftes ut, da produksjonen av kvikksølvpærer er forbudt. Utskiftingen vi skje i forbindelse med vanlig vedlikeholdsprogram fra Lyse. Kommunen har 1320 slike armaturer.

Vintervedlikeholdsutstyr og traktorklipper

Vintervedlikeholdsutstyr er slitt og må skiftes ut. Både ploger, skjær og strøpparat er slitt etter mange harde vintre med mye vintervedlikeholdsarbeid på veiene.

Driftsmateriell Kultur og samfunn

Innkjøp av biler til Byggforvaltning og Teknisk drift.

Trapper gjennom boligfelt i Fiskebekk

Brudd og setningsskader gjør trappene farlige. Disse trappene blir brukt som snarvei til bussen.

Autovern tiltak

Tiltak for å gi bedre sikkerhet til enkelte strekninger.

Grovrenser for kunstgressbaner og gressklipper

Grovrenser for å fjerne snus, sigarettneiper, stein, kunstfiber og etc. Gressklipper for vedlikehold av grøntområder kommunale bygg.

Gangbru over elvemunning Edlandsvatnet ved Storahuset

Gangbru over elvemunning ved Storahuset vil knytte sammen Kadlaneset (Ålgård skole) og Edlandshagen (Perlå). Tiltaket er også å anse som et trafiksikkerhetstiltak for skolebarn på Ålgård skole.

Utskifting av kjøleanlegg i bårehus

Kjølene er gamle og utslette. Etter siste service fikk beskjed om at de var moden for utskifting.

Plankegjerdet og HC toalett

Inngjerding deler av Ålgård kirkegård. HC toalett på Dirdal og Gjesdal gravplass. Dette for å få UU standard.

Dirdal kirkegård inkl. parkeringsplass

Prosjektering av utviding av kirkegård og parkeringsplass.

Gjesdal kirkegård driftsområde

Oppbevaring av kirkegårdsmasser i forbindelse med gravlegging. Ha en verdig måte til å ta vare på rester fra gamle graver.

Gjesdal kirke – påkostninger

Det er lagt inn midler til forberedende arbeider og ny tilstandsrapport i 2017, tiltak utføres 2019. Det er påvist betydelige bygningsskader/råteskader. Tiltaket kan komme inn under ordningen for rentekompensasjon for kirkebygg, og det kan søkes om å få dekket rentekostnadene til denne investeringen.

3.c. Investeringsprogram idrett og friluftsliv

Plan for idrett og friluftsliv (2B-2)

Prosjektnavn	Planperioden				
	2017	2018	2019	2020	Totalt
Nærmiljøanlegg					
Belysning grusbane GUS					640
Turkart Mån					80
Turkart Ålgård sentrum, Edlandshagen					100
Kunstgressdekke Rundeberget balløkke					170
Kunstgressdekke Raugviga balløkke					430
Ålgård sentrum - aktivitetsanlegg					
Gjesdal idrettspark - aktivitetsanlegg					
Kunstgressdekke Ålgård skole		2 000			
Gjesdal Idrettspark ballbinge					
Skateboardpark Ålgård					
Ordinære anlegg					
Gjesdal IP - rehabilitering gressbane					1 011
Kunstgras på grusbane Bærlund					4 000
Belysning turvei Øygardsvatnet					0
Dirdalhallen flerbrukshall					33 626
Påkostninger gym/svømmehall Ålgård	200	15 000			15 200
Påkostninger Gjesdshallen trinn 4			6 800		6 800
Idrettshall (fotballhall)					
Kulturbygg/friluftsliv					
Sanitæranlegg Frafjord/Dirdal					
Veveriet					
Upprioriterte anlegg					
Gjesdal IP - tennisbaner					
Belysning turvei Oltedal					
Kunstgrasbane Dirdal					
Sum utgifter	200	17 000	6 800	0	
Utbetalt tilskudd kommunale	0	0	0	0	0
Netto finansiering kommunale	200	17 000	6 800	0	

Kommentarer til tiltak idrett og friluftsliv

Anlegg uten kommunal bevilgning

Mange anlegg som står oppført i plan for idrett og friluftsliv er anlegg/tiltak som er gjennomført eller planlegges gjennomført uten kommunale bevilgninger. De må legges inn i prioritert rekkefølge i forhold til søknad om spillemidler.

Gjesdal idrettspark og kunstgras ved Bærland skole

Arbeidene er slutført og spillemidler til disse kommunale anleggene kan bli utbetalt i 2017/2018.

Belysning turvei Øygardsvatnet

Arbeidene er slutført og det anslås at vi kan få 700 000 i spillemidler til dette tidligst i 2018.

Dirdalhallen

Hallen er realisert og tatt i bruk våren 2015. Det antas at 10,4 mill kan utbetales i spillemidler til dette prosjektet. Gjesdal kommune må være forberedt på å forskuttere

denne summen minimum frem til 2018/2019. Utbetaling av spillemidler vil redusere kommunens årlige kostnader til dette prosjektet betydelig. Det er lagt ned stor dugnadsinnsats i prosjektet, og samlet kostnad har blitt flere millioner lavere på grunn av dette.

Påkostninger Ålgård svømmehall

Det foreslås å utarbeide en tilstandsrapport for svømmehallen i 2017 som vil kunne gi bedre svar på omfanget av det som må gjøres og om 15 mill vil være tilstrekkelig.

Påkostninger Gjesdalahallen

Flere tiltak er allerede utført, men det gjenstår diverse tiltak i henhold til vedlikeholdsplan for hallene.

Ikke prioriterte anlegg

De tre anleggene er det ikke funnet plass til i planperioden.

3.d. Investeringsprogram: Boligsosial handlingsplan, sentrum og tomteområder

Boligsosial handlingsplan (2B-3)

Mulighetsstudiet fremtidsretta planlegging boligsosiale behov.

Boligsosialplanlegging og planlegging av lokaler til helse og velferdsformål har til nå vært preget av noe kortsiktige analyser av behov og har ikke vært tilstrekkelig tilpasset at vi må tenke nytt ifht. boligløsninger og driftsformer. Det har heller ikke vært god nok link mellom den overordna boligpolitikken og de boligsosiale behovene. I 2016 var det signalisert at vi skulle gjennomføre et mulighetsstudie knyttet til boligsosiale behov. Dette har ikke rådmannen klart og følge opp.

Lokalisering av tjenester har betydning for hensiktsmessig organisering, men muligheten innenfor slik vi i dag nytter eksisterende bolig og bygningsmasse er ikke nødvendigvis den beste for å fremme samhandling og effektiv drift.

De neste årene vil det være økende behov for nye boliger til ulike formål. For å sikre en kostnadseffektiv drift er det avgjørende at vi har rette boliger til rett formål. Videre er det avgjørende å holde nede behovet for heldøgns boliger, og de heldøgnsboligene vi bygger må være plassert og innrettet slik at de legger til rette for en effektiv og fremtidsretta drift. Solås bo- og rehabiliteringssenter er i dårlig forfatning, og ikke svært hensiktsmessig med tanke på fremtidige utfordringer og hensiktsmessig drift.

Det bør gjøres en helhetlig, og langsiktig vurdering av om vi bør satse på samlokalisering av alle tjenester i ÅBOAS kvartalet og salg eller bruk av Solås til andre formål, eller om en eksempelvis kan tenke flytting av hjemmetjenester, fysio- og ergoterapitjenesten, og korttids-rehabiliteringsplassene til ÅBOAS og tenke Solås ifht. langtidsplasser og bofelleskap for demente.

Ulike og fremtidsretta boligløsninger for yngre mennesker med nedsatt funksjonsevne, mennesker med helseutfordringer ifht. psykiatri

og rus og eldre er avgjørende for å møte behovene fremover.

For å sikre mulighet for fleksibel bruk av fagkompetanse og bærekraftig drift vurderes det som avgjørende og samle heldøgns tjenestene i Ålgård området. Det er derfor naturlig i denne prosessen å vurdere fremtidig bruk av GBOAS.

Denne mulighetsstudien prioriteres i 2017 og må gjennomføres i tett samarbeid mellom Kultur og samfunn og Helse og velferd og den må knyttes til utvikling av Ålgård sentrum og Smart city.

Arbeidet må og føre til at vi forbedrer samordningen av den overordna boligpolitikken og de boligsosiale behovene. Rådmannen ser det som hensiktsmessig at det nye tomte- og eiendomskontoret får en betydelig rolle i dette arbeidet i 2017.

Det vurderes om en kan søke boligsosialt kompetansetilskudd fra Husbanken for gjennomføring av arbeidet.

Kommentarer til foreslåtte tiltak

- Kjøp kommunale boliger: Målgruppe mennesker med helseutfordringer knyttet til psykiatri og rus, yngre mennesker med nedsatt funksjonsevne som kan bo i bolig uten bemanningsbase, eldre, flyktninger. I 2017 er 6,25 millioner av beløpet knyttet til kjøp av 3 leiligheter i sentrum (Stasjonen trinn 3.)
- Omsorgsboliger yngre mennesker med nedsatt funksjonsevne – Beløpet i 2017 er knyttet mot heldøgnsboliger Bærland. Midler i 2018 er avsatt til kjøp av omsorgsboliger uten bemanningsbase.
- Bofelleskap for demente: Er forskjøvet ut til 2020. Kan medføre at vi må ta i bruk plassene på Solås i påvente av bygget. Se kommentar om Mulighetsstudiet.

Kjøp/bygging kommunale boliger	2017	2018	2019	2020
Kjøp kommunale boliger	7 500	7 500	7 500	7 500
Omsorgsboliger – yngre med nedsatt funksjonsevne	2 500	10 000		
Boliger for demente				18 000
Samlet	10 000	17 500	7 500	25 500

Finansiering	2016	2017	2018	2019
Tilskudd fra Husbanken 30 %/40 %	4 200	6 200	2 200	10 200
Mva refusjon	500	2 000		3 600
Låneopptak	5 300	9 300	5 300	11 700
Samlet	10 000	17 500	7 500	25 500

Sentrumsplan og tomteområder (2B-4)

Adkomst og boliger Kodlidalen

Utbygging av tunell, samlevei fra tunell til Flassabekken, ny adkomstvei til Husafjell, detaljregulering av felt E g F, opparbeidelse av intern infrastruktur og salg av boligtomter. Framdrift er avhengig av boligmarkedet og andre aktører i området.

Smart City – energiløsning

Andel konseptutredning for energiløsning, 950.000,-. Andel arbeid i tilknytning til F5it-prosjekt 150.000 i 2017 og 200.000 i 2018.

Torg i Ålgård sentrum

Planleggingsmidler er allerede avsatt og opparbeidelse utføres fra våren 2017. Arbeidet

vil bygge på vedtatt områdeplan.

Opparbeidelsen må ses i sammenheng oppgradering og utbyggingen av Lokomotivstallen.

Grøntområder og kanal

Opparbeidelse av grøntanlegg og kanalpark fra torget og ut til Figgjoelven i 2017, ny gangbro over Figgjoelven i 2018 og belyningsanlegg langs turveier i 2019.

Ny brannstasjon

Kjøp av tomt til ny brannstasjon.

Utstyr til vedlikehold i sentrum

Robotklipper, feiekost og kantslåer

Tomteområder og sentrumsplan	2017	2018	2019	2020
Adkomstvei og boligfelt Kodlidalen			25 000	25 000
Torg i sentrum	14 000			
Grøntområde og kanal sentrum	10 000	9 500	2 500	
Smart City, energiløsning	950			
Smart City –prosjekt F5 IT sentrum	150	200		
Ny brannstasjon Ålgård		9 000		
Utstyr vedlikehold sentrum		500		
Samlet	25 100	19 200	27 500	25 000

Finansiering	2017	2018	2019	2020
MVA-kompensasjon	5 020	3 840	5 500	5 000
Salg fast eiendom		10 000	20 000	20 000
Bruk av fond	7 480			
Låneopptak	12 600	5 360	2 000	0
Samlet	25 100	19 200	27 500	25 000

3.e. Investeringsprogram: selvfinansierende tjenester – vann, avløp og renovasjon

Selvfinansierende tjenester VAR (2B-5)

Tiltaksnavn	Område	2017	2018	2019	2020
Oppgradering Grovika	R	1 000	300		
Traktor inkl. dumperhenger - stor	V	1 600			
Overvann Kamphållå	V	950			
Takoverbygg Myrhaugen	A	650			
Trykkøkning øvre del av Solkjen	VA	5 000	1 000		
Sanering VA - Fiskebekk	VA	600	3 500	2 500	
Knaste vals + kompressor + stampefot	V	500			
El-bil stab	VAR	250			
Utskifting renovasjonsbil	R		2 500		
Biler VA drift og Anlegg	VA		600	450	
Omlagging trykksoner Ålgård sentrum	V		450		
Kartlegging sanering Kyrkjevegen	VA		300		
Prosjektering sanering Fotlandsveien	VA		200		
Nytt ventilkammer Bærlandsbassenget	V		1 000		
Prosjektering av diverse tiltak i hovedplan	V		500		500
Brannkummer Husafjell	V		500		
Gravemaskin 8 tonn hjulmaskin	VA			2 500	
Spillvannsledning under E39	A			3 500	
Termosikring høydebasseng Varaliå	V			200	800
Damsikkerhet - Flassavatn - Stemmen	VA			1 500	1 500
Ringledning Pålskjær - Øvre Ustigbakken	VA				2 000
Utskifting av vannkryss i Gjesdal kommune	V				1 000
Omlagging spillvann - gamle Jæderfabrikk	V				400
Utskifting av vannledning Bethelheimen	VA				4 000
Sikring vannforsyning Ålgårdsslåtten	V				400
Sum		10 550	10 850	10 650	10 600

V = vann, A = avløp og R = Renovasjon

Oppgradering Grovika

Etter vernerunde er der avdekket en del mangler som må rettes opp. Garderobeforhold må utbedres, en del mangler etter egenkontroll på strømmettet. Utbedring av verksted VAR siden.

Traktor inkl. dumperhenger - stor

Brukes spesielt til VA anlegg, der vi kan kjøre masse på til og fra anlegg selv uten å leie fra eksterne. De gamle traktorene er fra 1985, 1995. Det er vanskelig å få deler til dette utstyr.

Overvann Kamphållå

Sanering av og oppgradering av overvannsanlegget langs sti.

Takoverbygg Myrhaugen

Ny takoverbygg og lukesystem for å sikre vannbasseng.

Trykkøkning øvre del av Solkjen

Nytt uttak fra IVAR, Edland. Sanering hovedvannledninger inn til Ålgård. Ny trykkøkningssstasjon Solkjen. Ny trykkøkning/forsyning Bærlandsbassenget. Dette avlaster Myrhaugen høydebasseng som

i dag er stresset, og overfører belastningen til Bærlandsbassenget.

Sanering VA – Fiskebekk

Mulige feilkoblinger som medfører økte vannmengder i spillvannsledning ved økt nedbør. Her må det startes med kartlegging og prosjektering, for videre innspill av prosjekter til økonomiplan.

Knaste vals + kompressor + stampefot

Nødvendig utstyr for å gjennomføre anlegg i egenregi, utstyr som vi må leie i dag.

Ei-bil stab

Ny stabsbil for teknisk drift. Gammel bil går over som vaktbil.

Utskifting renovasjonsbil

Ny renovasjonsbil for innkjøring i egenregi

Biler VA drift og Anlegg

Bilene er utslitt og moden for utskifting.

Omlegging trykksoner Ålgård sentrum

Etablering av ny trykkreduksjon for å flytte ca. 100 abonnenter bassengsone til direktesone IVAR.

Kartlegging sanering Kyrkjevegen

Mulige feilkoblinger som medfører økte vannmengder i spillvannsledning ved økt nedbør. Her må det startes med kartlegging og prosjektering, for videre innspill av prosjekter til økonomiplan.

Prosjektering sanering Fotlandsveien

Mulige feilkoblinger som medfører økte vannmengder i spillvannsledning ved økt nedbør. Her må det startes med kartlegging og prosjektering, for videre innspill av prosjekter til økonomiplan.

Nytt ventilkammer Bærlandsbassenget

Oppgradering av gammelt ventilkammer da det ikke tilfredsstiller dagens krav.

Prosjektering av diverse tiltak i hovedplan

Flere av tiltakene er på skissenivå og må prosjekteres før innspill til økonomiplan.

Brannkummer Husafjell

Forbedre branndekning og tilrettelegging for lufting som vil gi tryggere vannleveranse.

Gravemaskin 8 tonn hjulmaskin

5,5 tonn maskin er moden for utskifting og en ønsker i den forbindelse en hjulmaskin som vil lette tilkomst for mindre oppdrag.

Spillvannsledning under E39

Sanering av spillvannsledning fra Kongsgata under E39 og Figgjoelva med NoDig løsning.

Thermosikring høydebasseng Varaliå

Thermosikring av underarmert høydebasseng

Damsikkerhet - Flassavatn – Stemmen

Damsikkerhet Stemmen og Flassabekken. Det kan være nødvendig å flytte noe prosjekteringsmidler til 2017 og utførelse i 2018.

Ringledning Pålskjær - Øvre Ustigbakken

Nedre sonene i Oltedal som også fungerer som krisevannforsyning for IVAR regionen har pr. i dag bare enveis forsyning. Ny ringledning ved Pålskjær er nødvendig for 2 veis forsyning.

Utskifting av vannkryss i Gjesdal kommune

Utskifting av gamle vannkummer er viktig HMS-tiltak for arbeidere og abonnenter.

Omlegging spillvann – gamle Jæderfabrikk

Dagens spillvannsledning er av dårlig kvalitet som medfører uønsket driftsutgifter. Omlegging i ny trase med pumpestasjon. Overordnet plan nødvendig.

Utskifting av vannledning Bethelveien

Sanering av AC ledning med tilhørende avløpsledning.

Sikring vannforsyning Ålgårdsslåttan

Ringledning fra Høljaberget til Ålgårdsslåttan med tilhørende trykkreduksjon. Dagens situasjon er en lang endeledning.

3.f. Finansieringsplan investeringer

Budsjettskjema 2A - investering	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Investeringer (Sum skjema 2B)	154 406	137 350	69 350	87 260	112 750	122 700
Utlån og forskutteringer	7 917		15 000	15 000	15 000	15 000
Kjøp av aksjer og andeler	1 673	1 300				
Avdrag på lån	7 593	5 000	6 000	6 000	6 000	6 000
Avsetninger	15 906					
Årets finansierungsbehov	187 495	143 650	90 350	108 260	133 750	143 700
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler	-104 881	-70 000	-45 000	-54 570	-63 330	-63 320
Herav:						
Lån til videreutlån	-15 000		-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Lån til investeringer VAR	-8 700	-13 750	-10 550	-10 850	-10 650	-10 600
Lån til nærings- og boligformål	-22 012	-33 600	-12 600	-5 360	-2 000	0
Lån til andre investeringer	-59 169	-22 650	-6 850	-23 360	-35 680	-37 720
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-15 275	-12 000	0	-10 000	-20 000	-20 000
Kompensasjon mva investeringer	-21 260	-21 080	-9 910	-11 740	-18 620	-20 680
Mottatte avdrag på lån og refusjoner	-35 712	-25 220	-10 200	-12 200	-8 200	-15 400
Andre inntekter	-1 636		0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	-178 764	-128 300	-65 110	-88 510	-110 150	-119 400
Overført fra driftsbudsjettet	-8 310	-15 350	-16 800	-19 750	-23 600	-24 300
Bruk av avsetninger	-421		-8 440	0	0	0
Sum finansiering	-187 495	-143 650	-90 350	-108 260	-133 750	-143 700
Udekket (-)/udisponert	0	0	0	0	0	0

Bruk av lån fordelt på ulike formål:

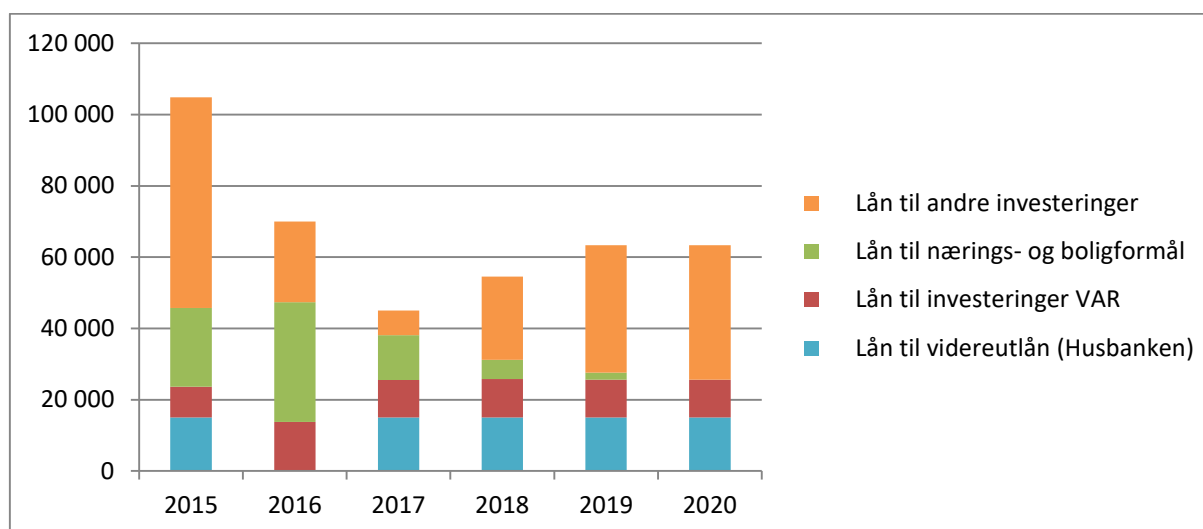

Foto: Reldun Skjærestad

4. Vedlegg

4.a. Vedlegg - Gebyrsatser for 2017

1. VAR- sektoren

VANN OG AVLØP

TILKNYTNINGSGEBYR:

	VANN	AVLØP
Gruppe 1: 0-649 m2 bruksareal (BRA)	Kr 9 980,-	Kr 10 626,-
Gruppe 2: 650-4999 m2 bruksareal (BRA)	Kr 29 925,-	Kr 31 890,-
Gruppe 3: over 5000 m2 bruksareal (BRA)	Kr 89 780,-	Kr 95 655,-

ÅRSAVGIFT, FASTLEDD:

Gruppe 1: 0-649 m2 bruksareal (BRA)	Kr 960,-	Kr 1 070,-
Gruppe 2: 650-4999 m2 bruksareal (BRA)	Kr 4 790,-	Kr 5 330,-
Gruppe 3: over 5000 m2 bruksareal (BRA)	Kr 23 940,-	Kr 26 690,-

VARIABEL DEL PR M3:

Kr 10,01   Kr 9,34

LEIE VANNMÅLER, On= 2,5 m³

Kr 350,- pr år

LEIE AV VANNMÅLER, On > 2,5 m³

Kr 700,- pr år

GEBYR FOR ØDELAGT/FROSSEN VANNMÅLER

Kr 1 000,- + verdi av ny vannmåler

RENOVASJON:

Husstander med 120 l restavfall /brun/papir/glass/plast	Kr 2 350,- pr år
Husstander med 240 l restavfall /brun/papir/glass/plast	Kr 3 990,- pr år
Husstander med 120 l restavfall /papir/glass/plast/ kompostbenge	Kr 2 000,- pr år
Husstander med 240 l restavfall /papir/glass/plast/ kompostbenge	Kr 3 390,- pr år

Fellesløsninger:

F1: med 120 l restavfall /brun/papir /glass/plast	Kr 2 350,- pr år
F3: med 240 l restavfall + 2 brune/papir/glass/plast	Kr 4 700,- pr år
F5: med 660 l restavfall + 6 brune/glass/2x660papir/ plast	Kr 12 870,- pr år
Fellesløsninger med kompostbenger i stedet for brune dunker gis 15 % reduksjon	
Fellesløsning m/nedgravde beholdere (pr. abonnement.)	Kr 2 000,- pr år

Bleiedunk	Kr 450,- pr år
Hytterrenovasjon	Kr 980,- pr år

Byttegebyr for renovasjonsdunker   Kr 115,- pr gang

FEIEGEBYR:

Kr 240,- pr år/pipe

SLAMAVSKILLERE:

Tømming av private slamavskillere   Kr 832,- pr år

GRAVEGEBYR:

Behandlingskompensasjon pr utstedt gravemelding i kommunalt areal: Kr 1 500,-

I tillegg til alle satsene kommer 25 % merverdiavgift

2. Gebyr etter vedtekter for kirkegårdene i Gjesdal kommune

TJENESTE

Feste av grav	KR. PR. ÅR 200,-
Stell av grav	1 000,-
Engangskjøp selvvanningskasse	500,-
Kistegrav for avdøde som ikke er bosatt i kommunen	3 000,-
Urnegrav for avdøde som ikke er bosatt i kommunen	1 000,-

BESKRIVELSE

Faktureres hvert 4.år
Inkludert 4 årlige stell

3. Forskrift om gebyrregulativ for saksbehandling etter plan- og bygningsloven i Gjesdal kommune 2017

KAP. 1 - ALMINNELIGE BESTEMMELSER

§1 GEBYRET INNBEFATTER

Gebyret innbefatter saksbehandling, dokumentkontroll og tilsyn. I byggesaker utstedes gebyret til tiltakshaver (hjemmelshaver ved delingssaker). I plansaker utstedes gebyret til forslagsstiller dersom ikke annet er avtalt.

§2 BETALINGSPLIKT

Alle som får utført tjenester etter dette regulativet skal betale gebyr. Gebyret forfaller til betaling 30 dager etter fakturadato.

§3 TIDSPUNKT FOR BEREGNING AV GEBYR OG BETALINGSTIDSPUNKT

Ved beregning av gebyr benyttes gebyrsatsene ved søknadstidspunktet.

- Plansaker faktureres før saken tas opp til førstegangsbehandling. Gebyr skal legges selv om reguleringsplanen blir avvist av kommunen.
- Byggesaker faktureres med 50 % av fullt gebyr ved rammetillatelse. De resterende 50 % faktureres når igangsettingstillatelse gis. Ved delt igangsettingstillatelse betales særskilt gebyr for hver gitte tillatelse fra og med nr.2.
- Øvrige saker / dispensasjoner faktureres ved behandling av søknad.

§4 TILLEGGSGEBYR

Gebyr for behandling av ulovlig byggetiltak og gebyr som ikke er omhandlet i gebyrregulativet beregnes etter medgått tid med kr. 1200.- pr time.

§5 URIMELIG GEBYR

Hvis gebyret anses å være åpenbart urimelig i forhold til det arbeid og de kostnader kommunen har hatt med saken eller anses urimelig av andre grunner, kan rådmannen fastsette et passende gebyr.

§6 VED KOMBINERTE BYGG

Består bygningen av flere funksjoner beregnes gebyret etter den del som har størst areal.

§7 DISPENSASJONSSØKNADER

Det beregnes ett gebyr pr. dispensasjonsbehandling.
Se pkt.2.10.

§8 REGULERING AV GEBYRSATSER

Gebyrregulativet reguleres normalt ved årsskiftet i forbindelse med behandling av økonomiplanen. Regulativet kan også endres på andre tidspunkt.
Endring kunngjøres i lokalpressen.

§9 AVSLAG

Ved vedtak som medfører avslag på søknad, blir tiltakshaver kun belastet gebyr for dispensasjonsbehandlingen.

§10 KLAGEADGANG

Gebyrfastsettelsen i den enkelte sak kan ikke påklages der gebyrregulativet følges. Rådmannens avgjørelse av søknad om reduksjon av gebyr kan påklages etter reglene i forvaltningsloven.

GEBYRREGULATIV FOR OG PLAN- OG BYGGESAKSBEHANDLING I GJESDAL KOMMUNE ÅR 2017

KAP. 2: SÆRSKILTE BESTEMMELSER

2.1	REGULERINGSPLANER	GEBYR
	For areal til og med 2 000 m ²	45 900
	For areal over 2 000 m ² til og med 5 000 m ²	66 650
	For areal over 5 000 m ² til og med 10 000 m ²	79 550
	For areal over 10 000 m ² til og med 20 000 m ²	99 425
	For areal over 20 000 m ² betales et tillegg på	kr. 1 170,- pr. påbegynt 1 000 m ²
	Tilleggsgebyr for bygningsareal (BRA)	kr.700,- pr. 100 m ² tillatt BRA
	For masseuttak, massefyllinger og andre planer med store arealkrevende uspesifiserte flater	50 % av gebyret
	Max. gebyr	500 000

2.2	MINDRE ENDRINGER AV REGULERINGSPLAN	GEBYR
	For areal til og med 2 000 m ²	12 900
	For areal over 2 000 m ² til og med 5 000 m ²	20 475
	For areal over 5 000 m ² til og med 10 000 m ²	26 925
	For areal over 10 000 m ²	39 800

2.3	KONSEKVENsutREDNING	GEBYR
	Konsekvensutredning	75 % av arealgebyret for tilsvarende reguleringsplan

TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG TILLATELSE ETTER § 20-1 jfr. § 20-3

I tillegg til basisgebyr betales et arealgebyr på kr. 15 pr. m² bruksareal, BRA. For garasjer byggemeldt sammen med bolig betales kun arealgebyr. Ved ufullstendig søknad se pkt. 2.15

2.4	BOLIGER, basisgebyr	
a.	Ren enebolig (111, 113)	15 750
b.	Enebolig med hybel/sokkelleilighet (112)	17 850
c.	Tomannsbolig (121-124)	21 000
d.	Rekkehus, pr. boenhet (131,133)	10 500
e.	Andre småhus (ikke over 4 leiligheter pr. hus) (136)	31 500

f.	Tilbygg/påbygg, tiltak a-e $\leq 50\text{m}^2$ BRA/BYA Tilbygg/påbygg $> 50\text{m}^2$ BRA/BYA	6 500 10 500
g.	Ombygging tiltak a-e $< 50\%$ av totalt BRA Ved ombygging tiltak a-e $\geq 50\%$ av totalt BRA betales som for nybygg	10 500
h.	Bygg i 2 etasjer med 5 eller flere leiligheter (141, 144)	42 000
i.	Terrassehus, pr. boenhet (135)	10 500
j.	Boligbygg 3 og 4 etg. (142,145)	52 500
k.	Boligbygg 5 etg. eller mer (143,146)	63 000
l.	Bygning for bofellesskap (151, 152, 159)	31 500
m.	Tilbygg/påbygg, tiltak h-l $\leq 50\text{m}^2$ BRA/BYA Tilbygg/påbygg $> 50\text{m}^2$ BRA/BYA	6 500 10 500
n.	Ombygging tiltak h-l $< 50\%$ av totalt BRA, Ved ombygging tiltak i-m $\geq 50\%$ av totalt BRA betales som for nybygg	10 500

2.5	VERKSTED OG INDUSTRIBYGG, basisgebyr	
a.	Etasjebygg for fabrikk eller verksted (211, 212), verksted kombinert med kontor og andre industribygg.	42 000
b.	Kraftstasjon (221, 229)	42 000
c.	Transformatorstasjon (223)	6 500
d.	Tilbygg / påbygg tiltak a-c	21 000
e.	Ombygging tiltak a-c, 50 % av fullt gebyr i vedkommende kategori	

2.6	KONTOR-, FORRETNINGS- ELLER ANDRE NÆRINGSBYGG, basisgebyr	
a.	Kontorbygg og administrasjonsbygg (311)	52 500
b.	Kontor-, forretnings- eller andre næringsbygg (231 - 233, 239, 321, 323, 322, 411 - 416, 419, 429, 431, 439)	52 500
c.	Tilbygg / påbygg tiltak a-b	21 000
d.	Ombygging tiltak a-b $< 50\%$ av totalt BRA, betales med i 50 % av fullt gebyr i vedkommende kategori Ombygging tiltak a-b $\geq 50\%$ av totalt BRA betales som for nybygg (hovedombygging)	

2.7	HOTELL OG RESTAURANTBYGG, basisgebyr	
a.	Bygg med bygningstype (511, 512, 519, 521, 522, 523, 529, 531, 532, 533, 539)	52 500
b.	Tilbygg / påbygg tiltak a	26 250
c.	Ombygging tiltak a < 50 % av totalt BRA, 50 % av fullt gebyr i vedkommende kategori Ombygging tiltak a ≥ 50 % av totalt BRA betales som for nybygg (hovedombygging)	

2.8	BYGG FOR OFFENTLIGE OG PRIVATE TJENESTER, basisgebyr	
a.	Bygg for undervisning og forskning (613 – 616, 619)	52 500
b.	Barnehager (612)	31 500
c.	Sykehus, sykehjem (719, 721-723, 729)	52 500
d.	Bygg for offentlige og private tjenester, (651 – 655, 659, 662, 661, 663, 671 – 675, 679)	52 500
e.	Omsorgsboliger, pr. boenhet	6 500
f.	Tilbygg / påbygg tiltak a-d < 200m ² BRA	15 750
g.	Tilbygg / påbygg tiltak a-d, ≥ 200m ² BRA	21 000
h.	Ombygging tiltak a-e < 50 % av totalt BRA, 50 % av fullt gebyr i vedkommende kategori Ombygging tiltak a-e ≥ 50 % av totalt BRA betales som for nybygg (hovedombygging)	

2.9	ANDRE BYGG, basisgebyr	
a.	Fritidsbolig, med forhåndsgodkjent plan (161-163)	15 750
b.	Camping-/utleiehytte, med forhåndsgodkjent plan, pr. enhet (524)	10 500
c.	Garasje/uthus/anneks/naust (181, 182, 183)	6 500
d.	Driftsbygninger > 1000 m ² BRA. Det betales ikke arealgebyr for denne posten. (≤ 1000 m ² se 2.18)	15 750
e.	Andre bygg	6 500
f.	Tilbygg / påbygg tiltak a-e	6 500
g.	Ombygging tiltak a-e < 50 % av totalt BRA Ved ombygging tiltak a-h ≥ 50 % av totalt BRA betales som for nybygg (hovedombygging)	6 500

2.10	DISPENSASJONER	
a.	Enkel dispensasjonsbehandling, pr. dispensasjon (uten høring og /eller politisk behandling, maks 21 000.- samlet pr. sak)	7 000
b.	Dispensasjonsbehandling som krever høring eller politisk behandling (til FM og FK)	15 750
c.	Dispensasjonsbehandling som krever høring og politisk behandling (til FM og FK)	26 250
d.	Dispensasjon fra reguleringsplan eller kommuneplan for fradeling til nye boligtomter	26 250

2.11	MINDRE ENDRINGER, basisgebyr	
	Endring av tillatelse. Ved større endringer beregnes gebyr som ved ombygging	5 000

2.12	ANDRE TILTAK, basisgebyr	
a.	Bruksendring, det beregnes ikke arealgebyr ved bruksendring	80 % av fullt gebyr i vedkommende kategori
b.	Riving av bygning $\leq 100 \text{ m}^2$ BRA, det beregnes ikke arealgebyr ved riving	6 500
c.	Riving av bygning $\geq 100 \text{ m}^2$ BRA	10 500
d.	Fasadeendring, tekniske installasjoner, innhegninger, gjerde, støyskjerm, skilt og reklameinnretninger	6 500
e.	Mindre avløpsanlegg < 50 personenheter PE	6 500
f.	Mindre avløpsanlegg > 50 personenheter PE	15 750
h.	Varige konstruksjoner/anlegg, basseng, støttemurer	6 500
i.	Vesentlig terrenginngrep: Massefylling, masseuttak mm.	15 750
j.	Forelegging av planer om tiltak (Nettstasjoner, trafokiosker)	6 500
k.	Andre søknadspliktige tiltak etter § 20-1 og som ikke er nevnt ovenfor	6 500

2.13	DELT IGANGSETTING	
	Gebyr for igangsetting nr 2, 3, 4 osv.	3 000

2.14	FERDIGATTEST ELDRE BYGG	
	Ferdigattest for bygg over 5 år	3 000

2.15	UFULLSTENDIGE SØKNADER etter § 20-3	
a.	Retur og/eller avslutning av ufullstendig søknad	2 000
b.	Innhenting av opplysninger ved ufullstendig søknad	2 000

2.16	GEBYRTILLEGG FOR ULOVLIGE TILTAK Uavhengig av utfall. Kommer i tillegg til ordinært saksbehandlingsgebyr. Overtredelsesgebyr vurderes i tillegg, se pkt. 2.17	
a.	Behandling av søknad som er sendt inn etter at kommunen har avdekket ulovlig tiltak, eller tiltak etter 2.17 som ikke kan godkjennes	Ekstraarbeid etter medgått tid
b.	Behandling av søknad som er sendt inn uoppfordret etter at tiltaket er oppført som kan godkjennes.	Kun ordinært saksbehandlingsgebyr
c.	Behandling av søknad om tiltak hvor arbeid er igangsatt etter utgang av saksbehandlingsfrist, men uten at tiltaket tilfredsstiller vilkårene for tillatelse.	Ekstraarbeid etter medgått tid
d.	Tillegg ved oppstart før igangsettingstillatelse er gitt.	Ekstraarbeid etter medgått tid.

2.17	Overtredelsesgebyr	
	Overtredelsesgebyr	I samsvar med pbl. § 32-8 og SAK10 § 16

2.18	Tiltak etter § 20-4 som krever søknad og tillatelse og som kan forestås av tiltakshaver, jf. SAK § 3-1	
a.	Mindre tiltak på bebyggd eiendom	6 500
b.	Deling av eiendom, oppretting av feste, arealoverføring pr. parsell (Maks behandlingsgebyr pr. søknad kr. 20 000.)	6 500
c.	Alminnelige driftsbygninger i landbruket ≤ 1 000 m ² bruksareal (BRA)	6 500
d.	Midlertidige bygninger, konstruksjoner eller anlegg	6 500
e.	Andre mindre tiltak	6 500
f.	Mindre tiltak på bebyggd eiendom hvor det dispenseres fra reguleringsplan – ikke eget gebyr for dispensasjon	7 350

2.19	Godkjenning av ansvarsrett	
a.	Lokal godkjenning av foretak / godkjenning som selvbygger	1 000.-

4. Gebyrer for arbeider etter matrikkelloven (Lovens § 32, forskriftene § 16) fastsettes som følger:

4.1 Oppretting av matrikkelenhet

4.1.1. Oppretting av grunneiendom og festegrunn

areal fra 0 – 1000 m ²	kr 16 485.-
areal fra 1001 m ² – økning pr. påbegynt da.	kr 550.-
Punktfeste:	kr 7 980.-
Maks gebyr: (pr.ny grunneiendom/festegrunn)	kr 44 000.-

Ved samtidig oppmåling av flere tilgrensende tomter som er rekvirert av samme rekvirent, gis følgende reduksjon i gebyret:

6 – 10 tomter: 10 % reduksjon
11 – 25 tomter: 15 % reduksjon
26 og flere: 20 % reduksjon

4.1.2. Matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn

Punktfeste:	kr 7 980.-
Andre saker faktureres etter medgått tid. - se pkt. 4.9	

4.1.3. Oppretting av uteareal på eierseksjon

Gebyr for tilleggsareal, samlet areal alle seksjoner	
areal fra 0 – 250 m ²	kr 10 000.-
areal fra 251 m ² – økning pr. påbegynt da.	kr 1500.-

Ved samtidig oppmåling av flere tilgrensende tomter som er rekvirert av samme rekvirent, gis følgende reduksjon i gebyret:

6 – 10 tomter: 10 % reduksjon
11 – 25 tomter: 15 % reduksjon
26 og flere: 20 % reduksjon

4.1.4. Oppretting av anleggseiendom

Gebyr for oppretting av anleggseiendom	
areal fra 0 – 2000 m ²	kr 28 392.-
areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da.	Kr 1 100.-

4.1.5. Registrering av jordsameie

Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid. – se pkt 4.9

4.2. Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning

Viser til 4.1.1, 4.1.2, 4.1.4 og 4.1.5. I tillegg kommer et tilleggsgebyr på 2 625.-.

4.2.2. Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering

Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises eller ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold settes til 1/3 av gebyrsatsene etter 4.1 og 4.2

4.3. Grensejustering

4.3.2. Grunneiendom

Ved grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5 % av eiendommens areal. (maksimalgrensen er satt til 500 m²). En eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20 % av eiendommens areal før justeringen.

areal fra 0 – 250 m ²	kr 4 620.-
areal fra 251 – 500 m ²	kr 6 930.-

4.3.3. Anleggseiendom

En anleggseiendom kan justeres med inntil 5 % av anleggseiendommens arealet, men den maksimale grensen settes til 1000 m²

areal fra 0 – 250 m ²	kr 11 021.-

areal fra 251 – 1000 m²

kr 14 214,-

4.4. Arealoverføring

4.4.2. Grunneiendom

Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomføres. Arealoverføring utløser dokumentavgift

areal fra 0 – 250 m²

kr 11 812,-

areal fra 251 – 500 m²

kr 15 225,-

arealoverføring pr. nytt påbegynt 500 m² medfører en økning av gebyret på kr. 1 100,-

4.4.3. Anleggseiendom

For anleggseiendom kan areal som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen, - ikke være registrert på en tredje matrikkelenhet. Arealet kan kun overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene for sammenføring er til stede. Matrikkelenheten skal utgjøre et sammenhengende areal.

areal fra 0 – 250 m²

kr 15 645,-

areal fra 251 – 500 m²

kr 20 160,-

arealoverføring pr. nytt påbegynt 500 m² medfører en økning av gebyret på kr. 1575,-

4.5. Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning

For inntil 2 punkter

kr 1 490,-

For overskytende grensepunkter, pr. punkt

kr 278,-

4.6. Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt / eller klarlegging av rettigheter

For inntil 2 punkter

kr 5 843,-

For overskytende grensepunkter, pr. punkt

kr 661,-

Gebyr for klarlegging av rettigheter faktureres etter medgått tid, se pkt 4.9.

Skal alle grenser for en eiendom klarlegges så skal det betales gebyr etter pkt. 4.1.1

4.7. Urimelig gebyr

Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn, og det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt, kan Rådmannen eller den han/hun har gitt fullmakt, av eget tiltak fastsette et passende gebyr.

Fullmaktshaver kan under samme forutsetninger og med bakgrunn i grunngitt søknad fra den som har fått krav om betaling av gebyr, fastsette et redusert gebyr.

4.8. Utstedelse av matrikkelbrev

Matrikkelbrev inntil 10 sider

kr 175,-

Matrikkelbrev over 10 sider

kr 350,-

Endring i maksimalsatsene reguleres av Statens kartverk i takt med den årlige kostnadsutviklingen

4.9. Andre oppgaver

For arbeider som ikke passer inn i klassene over, vil arbeid bli fakturert slik:

Ingeniør / konsulent

kr 710.- pr.time

4.10. Betalingsbestemmelser

Betaling skjer etter det gebyrregulativ og de satser som gjelder på rekvisisjonstidspunktet. Betaling kan kreves før forretning berammes eller annet arbeid igangsettes. Gebyrsatser inkluderer hjelpemannskap, bilgodtgjørelse, administrasjonsutgifter, merkemateriell og merking av grenser, tinglysingsgebyr kommer i tillegg.

4.b. Vedlegg - Obligatoriske oppstillinger

Hovedoversikt drift	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	27 321	28 156	28 717	28 717	28 717	28 717
Andre salgs- og leieinntekter	62 173	61 280	70 309	70 309	70 309	70 309
Overføringer med krav til motytelse	104 264	87 938	100 731	100 731	100 731	100 731
Rammetilskudd	264 337	283 800	291 900	295 200	298 800	304 400
Andre statlige overføringer	21 795	28 985	35 620	35 620	35 620	35 620
Andre overføringer	4 558	4 190	4 173	4 173	4 173	4 173
Skatt på inntekt og formue	293 175	309 000	318 300	321 500	324 700	327 900
Eiendomsskatt	15 781	15 900	16 200	16 300	16 400	16 500
Andre direkte og indirekte skatter	931	950	950	950	950	950
Sum driftsinntekter	794 335	820 199	866 900	873 500	880 400	889 300
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	399 499	413 136	434 377	434 377	434 377	434 377
Sosiale utgifter	109 993	112 797	115 914	115 914	115 914	115 914
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.prod	89 811	82 664	80 511	80 111	80 711	80 111
Kjøp av tjenester som erstatter tj.prod	91 546	94 888	112 217	112 217	112 217	112 217
Overføringer	66 664	66 902	71 371	77 021	80 671	84 471
Avskrivninger	38 775	30 620	40 000	39 700	39 400	39 100
Fordelte utgifter	-13 307	-4 869	-4 821	-4 821	-4 821	-4 821
Sum driftsutgifter	782 981	796 138	849 569	854 519	858 469	861 369
Brutto driftsresultat	11 355	24 061	17 331	18 981	21 931	27 931
Finansinntekter						
Renteinntekter og utbytte	23 233	9 400	10 400	10 600	11 100	11 300
Gevinst på finansielle instrumenter	1 868	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	68	0	0	0	0	0
Sum eksterne finansinntekter	25 168	9 400	10 400	10 600	11 100	11 300
Finansutgifter						
Renteutgifter og låneomkostninger	32 794	22 730	22 071	19 971	18 271	19 071
Tap på finansielle instrumenter	2 609	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	29 585	30 720	31 300	32 200	33 500	38 200
Utlån	1 761	0	0	0	0	0
Sum eksterne finansutgifter	66 749	53 450	53 371	52 171	51 771	57 271
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-41 581	-44 050	-42 971	-41 571	-40 671	-45 971
Motpost avskrivninger	38 775	30 620	40 000	40 000	40 000	40 000
Netto driftsresultat	8 549	10 631	14 360	17 410	21 260	21 960
Interne finanstransaksjoner						
Bruk av tidl. års regnsk.m. mindreforbruk	9 543	4 220	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	15 084	4 106	1 541	1 541	1 541	1 541
Bruk av bundne fond	3 596	1 339	899	899	899	899
Sum bruk av avsetninger	28 224	9 665	2 440	2 440	2 440	2 440
Overført til investeringsregnskapet	8 310	15 350	16 800	19 850	23 700	24 400
Avsatt til disposisjonsfond	20 621	4 870	0	0	0	0
Avsatt til bundne fond	3 621	76	0	0	0	0
Sum avsetninger	32 552	20 296	16 800	19 850	23 700	24 400
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	4 220	0	0	0	0	0

Hovedoversikt investeringer	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Inntekter						
Salg av driftsmidler og fast eiendom	15 275	12 000	0	10 000	20 000	20 000
Andre salgsinntekter	1 636	0	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	27 102	19 310	4 200	6 200	2 200	9 400
Kompensasjon for merverdiavgift	21 260	21 080	9 910	11 740	18 620	20 680
Statlige overføringer	0	0	0	0	0	0
Renteinntekter og utbytte	0	0	0	0	0	0
Sum inntekter	65 273	52 390	14 110	27 940	40 820	50 080
Utgifter						
Lønnsutgifter	2 705	0	0	0	0	0
Sosiale utgifter	763	0	0	0	0	0
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	121 982	114 770	58 240	74 320	92 930	100 820
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	0	0	0	0	0	0
Overføringer	31 333	22 580	9 910	11 740	18 620	20 680
Renteutgifter og omkostninger	1 099	0	0	0	0	0
Fordelte utgifter	-3 476	0	0	0	0	0
Sum utgifter	154 406	137 350	68 150	86 060	111 550	121 500
Finansransaksjoner						
Avdrag på lån	7 593	5 000	6 000	6 000	6 000	6 000
Utlån	7 917	0	15 000	15 000	15 000	15 000
Kjøp av aksjer og andeler	1 673	1 300	1 200	1 200	1 200	1 200
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	15 906	0	0	0	0	0
Sum finansieringstransaksjoner	33 089	6 300	22 200	22 200	22 200	22 200
Finansieringsbehov	122 223	91 260	76 240	80 320	92 930	93 620
	0	0				
Dekket slik:	0	0				
Bruk av lån	104 881	70 000	45 000	54 570	63 330	63 320
Salg av aksjer og andeler	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	8 610	5 910	6 000	6 000	6 000	6 000
Overført fra driftsbudsjettet	8 310	15 350	16 800	19 750	23 600	24 300
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	105	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	317	0	8 440	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Sum finansiering	122 223	91 260	76 240	80 320	92 930	93 620
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0	0

Anskaffelse og anvendelse av midler	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Anskaffelse av midler						
Inntekter driftsdel	794 335	820 199	866 900	873 500	880 400	889 300
Inntekter investeringsdel	65 273	52 390	14 110	27 940	40 820	50 080
Innbet. ved eksterne finanstrans.	138 659	85 310	61 400	71 170	80 430	80 620
Sum anskaffelse av midler	998 267	957 899	942 410	972 610	1 001 650	1 020 000
Anvendelse av midler						
Utgifter driftsdel	744 205	753 888	804 000	803 600	805 700	805 600
Utgifter investeringsdel	153 307	137 350	68 150	86 060	111 550	121 500
Utbet. ved eksterne finanstrans.	85 031	59 750	75 571	74 371	73 971	79 471
Sum anvendelse av midler	982 543	950 988	947 721	964 031	991 221	1 006 571
Anskaffelse - anvendelse av midler	15 723	6 911	-5 311	8 579	10 429	13 429
Endring i ubrukte lånemidler	-2 351	0	0	0	0	0
Endring i arbeidskapital	13 373	6 911	-5 311	8 579	10 429	13 429
Avsetninger og bruk av avsetninger						
Avsetninger	57 673	4 946	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	28 645	9 665	10 880	2 440	2 440	2 440
Til avsetning senere år	13 304	0	0	0	0	0
Netto avsetninger	15 723	-4 719	-10 880	-2 440	-2 440	-2 440
Int. overføringer og fordelinger						
Interne inntekter mv	124 893	50 839	61 621	64 571	68 421	69 121
Interne utgifter mv	95 761	50 839	61 621	64 371	67 921	68 321
Netto interne overføringer	29 132	0	0	200	500	800
Budsjettskjema 2A - investering	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Investeringer i anleggsmidler	154 406	137 350	68 150	86 060	111 550	121 500
Utlån og forskutteringer	7 917	0	15 000	15 000	15 000	15 000
Kjøp av aksjer og andeler	1 673	1 300	1 200	1 200	1 200	1 200
Avdrag på lån	7 593	5 000	6 000	6 000	6 000	6 000
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsetninger	15 906	0	0	0	0	0
Årets finansieringsbehov	187 495	143 650	90 350	108 260	133 750	143 700
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler	104 881	70 000	45 000	54 570	63 330	63 320
Inntekter fra salg av anleggsmidler	15 275	12 000	0	10 000	20 000	20 000
Kompensasjon for merverdiavgift	21 260	21 080	9 910	11 740	18 620	20 680
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	35 712	25 220	10 200	12 200	8 200	15 400
Andre inntekter	1 636	0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	178 763	128 300	65 110	88 510	110 150	119 400
Overført fra driftsbudsjettet	8 310	15 350	16 800	19 750	23 600	24 300
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	422	0	8 440	0	0	0
Sum finansiering	187 495	143 650	90 350	108 260	133 750	143 700
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0	0

4.c. Vedlegg - Prosjektliste – alle investeringer

Budsjettskjema 2B - investeringer	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Egenkapitaltilskudd KLP	1 200	1 200	1 200	1 200
Rettedalen 1 - ventilasjon og rehab	0	200	2 000	0
Påkostninger universell utforming	0	300	300	300
Kapasitetsutvidelse og sikkerhet IKT	700	500	500	500
IKT til elever i skolene	2 900	2 000	600	0
GPS-utstyr	0	0	0	400
Torg i Sentrum	14 000	0	0	0
Nykartlegging ortofoto	0	0	0	500
Stasjonsbygningen til ungdomshus	1 500	0	0	0
Grøntområde og kanal sentrum	10 000	9 500	2 500	0
Ny minibuss HV	350	0	0	0
Smart City -F5IT m.m	150	200	0	0
Ålgård skole - påkostninger	0	0	0	500
Oltedal skole - påkostninger	0	0	2 000	7 000
Solås skole - utvidelse	1 000	3 500	30 000	45 000
Bærland skole ventilasjonsanlegg	0	250	0	0
Dirdal skole - kjøkken, ventilasjon mm	350	0	0	0
Bærland skole - Grendahus	0	600	0	0
Gjesdal u-skole, svømmehall fasade	200	15 000	0	0
Gjesdal u-skole, utredning fuktskade K-fløy	0	2 500	0	0
Gjesdallen - påkostninger trinn 4	0	0	6 800	0
Påkostninger og ombygginger Solås skole	1 000	0	0	0
Kjøp av kommunale boliger	7 500	7 500	7 500	7 500
Rehabilitering - utleieboliger	3 250	750	1 500	0
IKT HV - ny plattform Gerica-mobilt barnevern	600	0	0	0
Startlån	21 000	21 000	21 000	21 000
Utsifting vannkryss - hele kommunen	0	0	0	1 000
Damsikkerhet Flassavatn - Stemmen	0	0	1 500	1 500
Spillvannsledning under E39	0	0	3 500	0
Brannkummer Husafjell	0	500	0	0
Nytt ventilkammer Bærlandsbassenget	0	1 000	0	0
Prosjektering sanering Fotlandsveien	0	200	0	0
Kartlegging sanering Kyrkjeveien	0	300	0	0
Omlegging trykksoner Ålgård sentrum	0	450	0	0
Kjøp av el- biler	250	0	0	0
Utstyr til egne VA-prosjekter	500	0	0	0
Trykkøkning øvre del Solkjen	5 000	1 000	0	0
Sikring natursteinsmurer	2 000	3 500	0	0
Boliger rus, psykiatri omsorg	2 500	10 000	0	0
Utstyr vintervedlikehold	750	400	0	0

Budsjettskjema 2B - investeringer fortsettelse	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Energi og klimaplan	0	1 000	1 000	1 000
Boliger demente	0	0	0	18 000
Oppgradering veier og bruer	2 000	2 000	2 000	0
Autovern	500	500	500	500
Lager Grovika - uteområde og sikring/overvåkning	1 000	300	0	0
Hovedplan vannforsyning	0	500	0	500
Takoverbygg Myrhaugen	650	0	0	0
Utskifting renovasjonsbil	0	2 500	0	0
Biler VA	0	600	450	0
Traktor	1 600	0	0	0
Ringledning Oltedal	0	0	0	2 000
Utskifting av kvikksølpærer gatelys	0	1 700	1 400	2 200
TS-Plan - strakstiltak	300	300	300	300
Gangsti og VA Kamphola	950	0	0	0
Adkomstvei Kodlidalen /tunnel)	0	0	25 000	25 000
Beltegående gravemaskin 6t	0	0	2 500	0
Sanering og ombygging avløpsstasjon Fiskebekk	600	3 500	2 500	0
TS kryss ved Storahuset/bru Kadlaneset	0	0	0	200
Gravplass Gjesdal	0	0	0	500
Omlegging vannledning Bethelven	0	0	0	4 000
Bygdabøker	200	0	0	0
Veveriet - inngangsparti	100	0	0	0
Innredning Veveriet- 2 etasje	2 000	0	0	0
Gjesdal kirke - påkostninger	200	0	3 000	0
Dirdal kirkegård inkl parkeringsplass	300	0	2 500	0
Utstyr beredskapsplan	350	0	400	800
Sikring vannforsyning Ålgårdsslåttan	0	0	0	400
Omlegging spillvann - v/Jæderfabrikken	0	0	0	400
Sikring av Solås bo- og rehabilitering	0	600	0	0
Plankegjerd, HC toalett Dirdal og Gjesdal kirke	400	0	0	0
Digitalisering av byggesaksarkiv	0	0	3 000	0
Fortau fra Elvegården og parkeringsplass	0	0	5 000	0
Utskifting av kjøleanlegg bårhus	0	0	100	300
Høydebasseng Varaliå	0	0	200	800
Driftsmateriell teknisk	1 250	650	1 200	400
Ålgård nye brannstasjon	0	9 000	0	0
Smart City, energiløsning	950	0	0	0
Utstyr grøntanlegg sentrum	0	500	0	0
Utstyr grøntområde idrettsparken	0	260	0	0
Kunstgras Ålgård skole	0	2 000	0	0
Solås barnehage - rest påkostninger	0	0	1 800	0
Dirdal barnehage - trafikksikring	300	0	0	0
TOTALT	90 350	108 260	133 750	143 700

4.d. Kostnadsoversikt pr. bygg

HMS-relaterte behov							Totalt behov	
Bygning/bygningsgruppe	Ansvar og gjennomføring	Bygning	Innemiljø	Universell utforming	Brann og beredskap	Ytre miljø	Offentlige pålegg	SUM IK-BYGG
Sum alle bygg	0	24 466	1 137	6 404	1 245	5 584	1	38 954
Boliger								
SKOLER		10 040	700	2 234	259	1 077	1	14 311
Bærlund skole	0	1 624	265	364	11	0	0	2 264
Ålgård skole	0	2 935	166	486	20	1 020	0	4 627
Gjesdal u. skole	0	1 580	257	605	22	1	0	2 465
Solås skole	0	983	3	150	3	1	0	1 140
Oltedal skole	0	2 753	2	376	1	3	0	3 135
Dirdal skole	0	165	7	253	202	52	1	680
IDRETTSBYGG		7 207	7	556	54	2	0	7 826
Ålgård sv. Hall/gym	0	1 683	5	191	4	2	0	1 885
Gjesdalenhallen	0	5 524	2	365	50	0	0	5 941
BARNEHAGER		2 777	116	1 499	20	4	0	4 533
Bærlund barnehage	0	1 201	100	200	0	2	0	1 503
Barnsbo barnehage	0	765	0	180	10	0	0	955
Husafjell barnehage	0	210	0	150	0	1	0	361
Solås barnehage	0	390	11	203	0	0	0	604
Oltedal barnehage gml.	0	41	4	280	0	1	0	326
Oltedal barnehage ny	0	0	0	0	0	0	0	0
Dirdal barnehage	0	60	1	171	10	0	0	242
Nesjane barnehage	0	110	0	150	0	0	0	260
Kodidalen barnehage	0	0	0	165	0	0	0	165
Gilja barnehage	0	1	0	104	0	0	0	105
Flasabekken barnehage	0	10	1	0	1	0	0	14
SYKEHJEM		1 901	300	324	500	0	0	3 125
Solås bo- og rehab.	0	1 901	300	324	500	0	0	3 125
OMSORGSBYGG		153	2	537	401	1	0	1 094
Åboas	0	152	0	322	401	0	0	875
Oboas	0	0	2	121	0	0	0	123
Gboas	0	1	0	94	0	1	0	96
RÅDHUS/ADM. BYGG		2 388	12	1 254	11	4 500	0	8 165
Storhuset	0	1 451	3	334	3	0	0	1 791
Rettedalen 7	0	522	4	477	6	4 500	0	5 509
Rettedalen 11	0	415	5	443	2	0	0	865

Stasjonsbygget er ikke tatt med i oversikten.
Deler av kostnadsbehovet i IK-bygg finansieres innenfor egne driftsrammer.

2016 - kostnader pr. bygg

19.09.2016 14:22

Gjesdal kommune

Rettedalen 1, 4330 Ålgård
Telefon 51 61 42 00

e-post: postmottak@gjesdal.kommune.no

www.gjesdal.kommune.no
www.facebook.com/gjesdal